

Årsrapport 2010

Fylkesmannen i Telemark

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 4
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer	Side 9
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 15
Kongehuset	Side 15
Miljøverndepartementet	Side 15
Landbruks- og matdepartementet	Side 29
Kunnskapsdepartementet	Side 40
Statens Helsetilsyn	Side 56
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Side 61
Justis- og politidepartementet	Side 65
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 69
Arbeidsdepartementet	Side 73
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 76
Samferdselsdepartementet	Side 91
Utenriksdepartementet	Side 92
Kulturdepartementet	Side 92
Fomyings-, administrasjons- og kirke departementet	Side 92
Andre	Side 95
Endringer i årsrapporten	Side 96

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket generelt

I 2010 har embetet internt jobbet med å effektivisere interne administrative rutiner og med å følge opp resultatene fra FAD sin medarbeiderundersøkelse og brukerundersøkelse. Samarbeidet mellom ansatte og ledelse har vært prioritert med flere felles samlinger. Tilbakemeldingene herfra er gode. På grunn av flere langtidssykemeldinger økte sykefraværet gjennom hele 2010 til 5.5% i siste kvartal. Økonomistyringen har vært god, men en sterk underliggende kostnadsvekst gjør det nødvendig med kutt på flere tjenestoområder i 2011.

Tilstanden i Telemark - generelt

Telemark har historisk vært et industrifylke. De siste 10 årene har imidlertid mange av de store virksomhetene blitt lagt ned og næringsstrukturen endret seg i retning gjennomsnittet på landsbasis. Likevel har Telemark fortsatt en større andel industriarbeidere enn de fleste andre fylker i landet. Arbeidsmarkedet er følsomt for konjunktursvingninger og ledigheten var i 2010 noe høyere enn landsgjennomsnittet. Mot slutten av året var 3,1 % meldt ledige.

Befolkningen i Telemark har en noe høyere gjennomsnittsalder enn i resten av landet, omtrent 41 år mot 39 år på landsbasis. Telemark har også en høy andel uførepensjonister og en sterk økning av unge uføre under 30 år. Her er vi på landstoppen.

Sykefraværet i fylket har vært høyere enn landsgjennomsnittet over en årrekke, men utviklingen i 2010 har vært svært positiv. Her har Telemark hatt den største reduksjonen av alle.

Kommuneøkonomien i fylket følger utviklingen i landet forøvrig. I 2010 er to kommuner innskrevet i Robekregisteret. Selv om fylket har en vekst i folketallet på ca 0,5 %, synker andelen av unge, noe som kan gi store utslag i form av reduserte frie inntekter på sikt.

Næringslivet er i forsiktig vekst igjen etter finanskrisen. Dette gjelder for de fleste bransjer i fylket selv om lønnsomheten fortsatt er svak i mange næringer.

1.2 Rapportering på ressursbruk

Budsjett 2010:

Regnskapet for ordinært driftsbudsjett viser et mindreforbruk på kr 307 274. I 2010 har vi hatt god kontroll med budsjettoppfølgingen, og resultatet ble varslet tidlig.

Regnskapsoppstilling for Fylkesmannen i Telemark 2010:

Kap 1510 post 01/kap 4510 refusjonsposter mv

Bevilgningen på kap 1510 post 01 i tildelingsbrevet for 2010 kr 51 976 000

Overførte midler fra 2009, jf brev 29.3.10 kr 944 000

Lønnsoppgjør 2010, jf brev 5.11.10 kr 1 110 672

Nedbygging av restanser etter PBL, jf brev 28.6.10 kr 223 720

Inntekter kap 4510 post 1* kr 1 662 938

Sum bevilgninger og refusjoner kr 55 917 330

Utgiftsført beløp post 01 - driftsutgifter kr 55 636 200

Inntekter kap 4510 post 02 - ymse inntekter kr 26 144

Sum mindreforbruk 2010 kr 307 274

Resultatet i kontantregnskapet viser et forbruk på kr 55 636 200, mens ressursrapporteringen viser et forbruk på kap 1510 post 01 på kr 54 088 205. En differanse på kr 1 547 955. Differansen skyldes fakturaer bokført i internregnskapet i 2009 og i kontantregnskapet i 2010. I 2009 bokførte vi ikke på resultatområder. Differansen er kontrollert og alle fakturaer tilhører resultatområde 950.

Fylkesmannen i Telemark følger FAD's retningslinjer for administrative kostnader.

Fylkesmannen i Telemark følger også FAD's retningslinjer for bruk av interimskonto og hadde pr 31.12.2010 ingen midler stående på interimskonto.

Erfaring med ressursrapportering 2010:

Fylkesmannen i Telemark har gjennomført månedlig ressursrapportering på lønn i 2010. Vi har hatt litt problemer med ansatte som lønnes over forskjellige kapittel og poster. Dette løste seg delvis i løpet av året, men det har blitt mange omposteringer før løsningen kom. Vi ser at det endelige resultatet har blitt noe "kunstig", pga ansatte som lønnes over fremmedkapittel, men også gjør noen andre oppgaver.

Vi har savnet retningslinjer for hvilke resultatområder som skal brukes for endel utgifter. Flere embeter har blant annet diskutert hvordan administrative kostnader skal føres. Slike retningslinjer burde vært utarbeidet tidlig på året.

Departement	Kap1510	Fagdep
Miljøverndepartementet	kr 8 128 482,44	kr 1 203 676,30
Landbruks- og matdepartementet	kr 9 267 607,43	kr 0,00
Kunnskapsdepartementet	kr 3 061 037,12	kr 2 960 914,37
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	kr 2 203 167,51	kr 10 452,39
Justis- og politidepartementet	kr 2 555 722,14	kr 95 526,88
Kommunal- og regionaldepartementet	kr 3 955 188,71	kr 0,00
Arbeidsdepartementet	kr 652 137,78	kr 1 005 057,24
Helse- og omsorgsdepartementet	kr 5 902 237,48	kr 3 934 906,89
Andre	kr 18 362 624,20	kr 0,00
Sum:	kr 54 088 204,81	kr 9 210 534,07

1.3 Andre Forhold

Antall ansatte og årsverk pr. 01.01.2011

Pr. 01.01.2011 hadde Fylkesmannen i Telemark til sammen 98,9 årsverk fordelt på 109 ansatte.

Embetsledelsen har 2 faste stillinger

Stab har 2 faste stillinger med 2,0 årsverk

Administrativ enhet har 16 faste stillinger og 1 midlertid stilling, tilsammen 14,9 årsverk

Landbruksavdelingen har 20 faste stillinger og 2 midlertidige stillinger, tilsammen 18,4 årsverk.

Miljøvernnavdelingen har 21 faste stillinger og 4 midlertidige stillinger, tilsammen 24,0 årsverk.

Sosial- og helseavdelingen har 22 faste stillinger og 5 midlertidige stillinger, sammen 24,5 årsverk

Barnehage- og utdanningsavdelingen har 9 faste stillinger og 2 midlertidige stillinger, tilsammen 10,1 årsverk. En av de faste ansatte er ute i permisjon.

Offentlig elektronisk postjournal

Vi har publisert offentlige journal i OEP siden 19.oktober 2010. Vi ser økning i innsynskrav generelt, og økning i krav om omfattende innsyn (sammenstillinger og type saker) i tråd med endringene i ny offentlighetslov. Hensynet til andre oppgaver og store restanser kan ikke brukes som hjemmel til å avslå et innsynskrav. Innsynet er vi pliktig til å gi uansett. Henvisningen til arbeidssituasjonen kan imidlertid være relevant når det er snakk om å finne fram

til en praktisk måte å gjennomføre innsynet på.

Det kan være en vanskelig avveining, hvor saksbehandlere slites mellom krav om innsyn som vi er pliktig å imøtekomme på den ene siden, og hensynet til annen krevende saksbehandling på den andre siden. Det er først og fremst på denne avveiningen forvaltningen utfordres av den nye offentlighetsloven.

Vi har etablert rutiner i vårt elektroniske kvalitetsstyringssystem for behandling av innsynssaker.

Tallene viser økning i antall innsynsbegjæringer for perioden 2009 t.o.m 31.12.2010

Innsynskrav hele 2009 = 182

Innsynskrav hele 2010 = 410

Innsynskrav etter innføring av OEP: 19.10.10 – 31.12.10 = 159

Innkjøp

Et av hovedmålene i vår virksomhetsplan er at vi skal ha en sunn økonomi med handlingsrom. Et delmål er ”Riktig innkjøp”. Både hovedmålet og delmålet er risikovurdert. Gode innkjøpsrutiner er god økonomistyring.

Vi har inngått et formelt innkjøpssamarbeid med fylkeskommunene i Buskerud, Telemark og Vestfold, BTV Innkjøp. Fylkesmannen er formelt medlem og nyter godt av den kompetansen denne organisasjonen har. Innkjøpstjenesten har fagansvaret for utvikling av innkjøp og logistikkvirksomheten i Buskerud, Telemark og Vestfold fylkeskommune. BTV Innkjøp har ansvaret for inngåelse av rammeavtaler på forbruksvarer og tjenestekjøp, rådgivning og opplæring i innkjøp. Vi deltar på noen av disse rammeavtalene, som har gitt oss meget gode betingelser. Samtidig gjør de hverdagen enklere for innkjøpsansvarlige i vår virksomhet.

I samarbeid med BTV Innkjøp har vi gjennomført 3 interne kurs for saksbehandlere og ledere om kravene i lov om offentlige anskaffelser og gjennomgang av våre interne rutiner. Uavhengig av dette samarbeidet vil innkjøp fortsatt kreve kompetanse og tid hos oss.

Det er etablert en innkjøpsgruppe hos oss som ledes av en innkjøpskoordinator. Gruppen skal sørge for gode rutiner som sikrer korrekte, enkle, sikre og etisk miljøforsvarlige innkjøp. Innkjøpsrutinene er lagt inn i vårt kvalitetsstyringssystem. Disse beskriver prosessen ved innkjøp samt plassering av ansvar og myndighet. Innkjøpskoordinator har sammen med andre saksbehandlere deltatt på kurs i regi av Difi og er også med på seminar/kompetanseutvikling i regi av Fylkesmennenes innkjøpsforum.

Gode rutiner, kompetanseheving og samarbeidet med BTV Innkjøp gjør at vi på best mulig måte foretar offentlige anskaffelser i tråd med gjeldende regelverk.

IKT-arkitektur

Servere: Hos FmTe bruker vi VmWare for å virtualisere servere. Vi har pr. 31.12.2010 23 virtuelle servere. I 2010 oppgraderte vi VmWare fra 3.5 til vSphere 4.0. Utover VmWare har vi 12 fysiske servere, 7 av disse står i ett Hp Blade C7000-enclosure. Hele Hele huset benytter Citrix Presentation-servere. Citrix-løsningen er fordelt på 3 fysiske og 3 virtuelle servere. De virtuelle serverne ble implementert i 2010.

San-utvidelse: Vi utvidet vårt Hp Eva San med en ekstra diskhylle med 14 fiberdisker for å øke lagringskapasitet.

Klienter:

Operativsystem: Windows Xp ble faset ut, Windows 7 er installert på de aller fleste bærbare/stasjonære. Vi har startet oppgradering av servere fra hovedsakelig Win2003 til Win2008.

Fysiske klienter er fordelt prosentvis ca 60% bærbare/stasjonære og 40% tynne klienter. I løpet av året ble ca 15-20 arbeidsstasjoner erstattet med nyere bærbare pc-er. Tilsvarende ca 15-20 tynne klienter oppgradert til nyere type. Alle brukere som har meldt inn behov har fått 2-skjerm-løsning.

Sikkerhet: TDS-system (Tomato Disaster Recovery System) anskaffet og satt i drift. 2-delt løsning: TDS-software mot Data-domain fysisk boks. Dette sikrer ekstrem komprimering av data, og gjør at vi kan lagre virtuelle maskiner i flere generasjoner. 2 stk Eaton UPS-er anskaffet for å sikre oppetid ved evt. strømbrytning. Satt opp redundant kjøling på datarom.

Nettverk: Alle Cisco switcher byttet. Satt opp Cisco trådløst nettverk med sentral kontroller og 16 aksesspunkter.

Miljøtiltak

For å dekke 2-skjermløsing er det tatt i bruk LED-teknologi for å redusere strømforbruk.

Alle våre nye servere ble installert som virtuelle maskiner. Ved utplassering av klientmaskiner har den enkelte brukers behov blitt vurdert. Brukere uten behov for å ta med seg maskin, har blitt satt opp med tynne klienter med meget lavt strømforbruk, de andre med bærbare maskiner. Strømkrevende stasjonære maskiner har vi veldig få av. Det er kjøpt inn 11 stk av siste generasjon bærbare PCer hvor produsent har satt spesielt fokus på strømsparing.

Embetet har investert i nytt videokonferanseutstyr som et av de miljøvennlige og ressursbesparende tiltakene i oppfølging av Grønn stat.

Alle våre konkurranser på anskaffelse av varer og tjenester har miljø som et av tildelingskriteriene. Vektingen justeres ut i fra anskaffelsens karakter og antatt belastning og betydning på miljøet.

Embetet har etablert 2 ladestasjoner for El-bil. Det er også kjøpt inn 2 sykler som kan benyttes til møter i byområdet

Handlingsplan for miljø- og samfunnsansvar

I juni 2007 lanserte Regjeringen Handlingsplan for miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser. Et av hovedtiltakene i handlingsplanen er å opprette en faglig støttetjeneste (knutepunkt) i hvert fylke/region som skal stå til rådighet for innkjøpsmiljøene i både statlige og kommunale virksomheter, så vel som leverandørmiljøene. Knutepunktets oppgave er å bistå offentlige oppdragsgivere i regionen med kunnskap og verktøy på strategisk og operativt nivå for mer miljøvennlige og etiske anskaffelser.

Følgende hovedmål er knyttet til knutepunktprosjektet:

- Det offentlige skal gå foran som ansvarlig forbruker og etterspørre miljøvennlige varer og tjenester
- Miljøhensyn i offentlige anskaffelser skal bidra til en effektiv offentlig sektor og et konkuransedyktig næringsliv
- Miljøbelastningen fra innkjøp og varer og tjenester skal bli så liten som mulig

Telemark har valgt å fokusere spesielt på etisk og rettferdig handel i sin knutepunktsatsing.

Prosjektets mål er at alle offentlige virksomheter i Telemark skal ha kunnskap om hvordan krav til miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser kan stilles, og at slike krav skal stilles i alle anskaffelser der det er relevant.

Knutepunktsatsningen er et treårig prosjekt som i Telemark starter opp i 2010 og varer til utgangen av 2012. Styringsgruppen for prosjektet ledes av assisterende fylkesmann. Prosjektleder ble tilsatt 01.06.2010, og er samlokalisert med Grenlandskommunenes innkjøpsenhet GKI. Prosjektet er finansiert av midler fra Miljøverndepartementet og Fylkesmannen. Prioriterte arbeidsområder for prosjektet i 2010 har vært:

Prosjektutvikling - utvikling av prosjektplan, målsetting og aktiviteter

Informasjon - gjøre prosjektet og dets målsetning kjent for målgruppen gjennom møter, nettsider og andre egnede kanaler

Statusundersøkelse - omfattende spørreundersøkelse rettet mot innkjøpsmiljøer, offentlig ansatte og beslutningstakere for å undersøke kjennskapen til prosjektet og dets mål

Etablering av nettverk - både mellom ulike innkjøpsmiljøer i spørsmål knyttet til miljø og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser, og med andre relevante samarbeidspartnere for knutepunktsatsningen

Kompetanseheving - grunnkurs i offentlige anskaffelser med fokus på miljø og samfunnsansvar

Strategiprosesser - deltakelse i utvikling av ny anskaffelsesstrategi og -rutiner for Grenlandskommunene. Deltakelse i referansegruppe for sosialt ansvar hos Difi.

For utfyllende informasjon om prosjektet, vises det til egen årsmelding.

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generelle samordningsoppgåver. Fornyning av offentleg sektor

Krav til universell utforming er et tema som går igjen i fylkesmannens kontakt med virksomheter og kommuner m.v.

Vi gjennomfører løpende veiledning om kommunalrettslige spørsmål, ved daglige henvendelser, ved foredrag i kommunestyre og ved konferanser. Arbeidet har betydning for rettssikkerheten og bidrar samtidig til større forståelse av lokalt handlingsrom og lokalt samordningsansvar.

Vi bruker skjønnsmidler aktivt for å bidra til kommunenes arbeid med fornying, effektivisering og omstilling.

2.2 Velferd, helse, personleg tenesteyting og likestilling

Omsorgstjenesten og tilsyn med helse- og sosiale tjenester til eldre Kontakt med kommunene

Fylkesmannen arrangerer årlige kurs for pleie- og omsorgspersonell i kommunene der temaene har relatert seg til de ulike strategiene i Omsorgsplan 2015. Her møter samtlige kommuner med flere deltakere. Utover dette sender vi ut informasjon om nye signaler til våre faste kontaktpersoner i kommunene, og andre samarbeidspartnere.

Fylkesmannen utgir årlige Tilstandsrapporter (utfordringer til kommunene på alle områdene til fylkesmannen). Hvert år tar vi for oss temaer i Omsorgsplan 2015. I 2010 var tema aktiv omsorg.

I tillegg gjennomfører vi tilsyn med pleie- og omsorgstjenestene, og behandler klager på tjenestene. På denne måten skaffer vi oss god kjennskap og kunnskap om tjenesteområdet. Saksbehandler deltar på flesteparten av disse, men har også etablert intern møteplass hvor en får tilbakemelding fra andre saksbehandlere med tilgrensa fagområder.

Alle kommuner i Telemark har utarbeidet egne omsorgsplaner. Til tross for at kommunene har laget disse planer for omsorgstjenestene framover, ser vi at økonomi setter begrensninger i forhold til de faglige ønsker og planer. Situasjonen i Telemark i 2008 viste et nettodriftsresultat for kommunene på -2,5 %, mens landsgjennomsnittet var -0,6 %. 11 av 18 kommuner hadde et negativt nettodriftsresultat. Dette fører til innsparingstiltak i tjenestene.

Samhandlingsreformen

Fylkesmannen har gjennom kommunedialog bidratt til å fremme føringene i IS-1 nasjonale mål og hovedprioriteringer, samt samhandlingsreformen. Samhandlingsreformen har også vært tema på de fleste av fylkesmannens egne dialogmøter med politisk og administrativ ledelse i kommunene.

Opptrappingsplan for rusfeltet

Fylkesmannen har arbeidet for å styrke kvaliteten på kommunens arbeid med rusmiddelavhengige gjennom bl.a. å tilby ulike kurs. Det er utarbeidet en felles kompetanseplan for Borgestadklinikken og fem fylker - Vestfold, Buskerud, Aust-Agder, Vest-Agder og Telemark. Det har vært fokus på å gi kommunene et felles samtaleverktøy gjennom å tilby opplæring i Motiverende intervju.

I tillegg har Telemark hatt et pilotprosjekt, over to år, for ansatte som jobber med rusmiddelavhengige og/eller psykiske helseproblemer i deres hjem. 20 deltakere har fått opplæring i kortidsmetoden OOMT - Oppgaveorientert mestringstilnærming. Metoden legger vekt på å jobbe målrettet med viktige problemområder, valgt av bruker, i en periode på to til seks måneder.

Fylkesmannen har jobbet målrettet for at flere kommuner i Telemark skal søke tilskuddsmidler til kommunalt rusarbeid. I 2010 mottok 14 av 18 kommuner midler fra Helsedirektoratet.

Sosialtjenesteloven kap. 4A

Det ble i februar 2010 gjennomført et 2-dagers kurs for kommunene i Telemark. Tema for kurset var sosialtjenesteloven kapittel 4A. Kurset ble fullt, og det ble gitt gode tilbakemeldinger.

Pasientrettighetsloven kapittel 4A - tvungen helsehjelp til pasienter uten samtykkekompetanse som motsetter seg

helsehjelpen.

Regelverket trådte i kraft 01.01.2009.

Det er av stor betydning for pasientenes rettssikkerhet at helsetjenesten har god forståelse for regelverket, og for hvilke avveininger som må gjøres før pasientens selvbestemmelsesrett lovlig kan settes til side. Etter omfattende opplæring i den nye lovgivningen høsten 2008, valgte vi å fokusere hovedsakelig på veiledning i enkeltsaker i 2009. Vi innså imidlertid at det var behov for ytterligere kompetanseheving. Primo 2010 stilte vi spørsmål til alle kommuner og øvrig relevant helsetjeneste om hvordan de planla det videre arbeidet med implementering av dette regelverket. Vi tilbød i den forbindelse opplæring, noe mange takket ja til. I løpet av 2010 har vi hatt undervisning/foredrag/innlegg om pasientrettighetsloven kapittel 4A i 17 ulike fora. I tillegg driver vi utstrakt muntlig og skriftlig veiledning ved henvendelser om konkrete saker og i forbindelse med overprøving av innkomne vedtak.

I november/desember 2010 gjennomførte vi uanmeldte tilsyn ved fire sykehjem i fire kommuner med tema samtykkekompetanse og pasientrettighetsloven kapittel 4A.

Folkehelsepolitikken

Gjennom partnerskapet Folkehelseforum Telemark har fylkesmannen bidratt til å sette aktiv omsorg i fokus. Prosjektet "Aktiv senior" henvender seg til kommuner og frivillige organisasjoner for samarbeid om helsefremmende tiltak i eldreomsorgen.

Fylkesmannen har formidlet nasjonale satsinger i folkehelsepolitikken oftest gjennom fellestiltak med fylkeskommunen.

Fylkesmannen har gjennom kommunedialog bidratt til å fremme føringene i IS-1 nasjonale mål og hovedprioriteringer, samt samhandlingsreformen.

Kompetanse og kvalitet i sosialtjenesten -

styrke rettsikkerheten for brukere av sosialtjenesten og bedre arbeidet med kvalifiseringsprogrammet

Alle kompetansehevende tiltak innefor områdene rettsikkerhet, boligsosialt arbeid, barnefattigdom og rettleiding innen personlig økonomi har blitt sett i sammenheng. Aktivitetene har også blitt sett i sammenheng med arbeidslinja i NAV og arbeidet med Talenter for framtida.

All aktivitet rettet mot ledelse og ansatte ved de lokale NAVkontor har vært samordnet med NAV fylke og deres opplæringsaktiviteter.

I Telemark har "Samordningsforum" med deltakelse fra NAV fylke, KS og Fylkesmannen vært en arena for planlegging av felles aktiviteter og utveksling av erfaringer og nye satsinger på de ulike områdene. Dette forumet har også vært styringsgruppe for Kvalifiseringsprogrammet, og selv om dette legges ned som prosjekt fra 2011, vil Samordningsforum fortsette i sin nåværende form.

Det vises forøvrig til mer detaljert rapportering under resultatområdene 73, 74 og 81.

Handlingsplanen mot kjønnslemlesting

Dette arbeidet utføres av Fylkesmannens sosial-, helse- og barnevernsforvaltning i samarbeid.

Fylkesmannen i Telemark har opprettet et samarbeid med RVTS sør, for å øke kompetansen hos helsepersonell både i spesialisthelsetjenesten og i kommunehelsetjenesten, inkludert helsestasjon- og skolehelsetjenesten.

Det er i Telemark opprettet et nettverk mot kjønnslemlestelse med aktører fra flyktningsjenesten, politiet, helsetjenesten, barnevernet, BUFetat, brukerorganisasjoner og fylkesmannen. Nettverket driftes som et samarbeid mellom Høgskolen i Telemark og Fylkesmannen. Det er i 2010 gjennomført 2 nettverksmøter.

Bufetat, fylkesmennene i region sør og RVTS har hatt planleggingsmøter med tverretattlig og tverrfaglig tiltak inn mot kommunene, som tema. Gjennomføringen er planlagt i 2011.

Fylkesmannen fikk etter søknad tildelt kr. 100 00 til arbeidet med KKL i 2010. Midlene har blitt brukt til nevnte nettverksmøter, støtte til nettverk for ledende helsesøstre i Telemark - implementering av veilederen "frivillige undreivsundersøkelser ved mistanke om kjønnslemlestelse". Det ble også gitt støtte til utarbeidelse av en informasjons- og opplysningsfilm om KKL rettet mot yngre kvinner i målgruppen. Filmen ble til etter et initiativ fra RVTS.

Tilsyn med familievernkontorene og sentre for foreldre og barn

Fylkesmannen skal føre tilsyn med familievernkontorene minst hvert tredje år, og for øvrig så ofte som det anses nødvendig. Vi hadde i 2009 tilsyn med det ene familievernkontoret i fylket. Grunnet sykdom, ble tilsynet med det

andre familievernkontoret først foretatt i februar i 2010. Det har ikke vært noen spesiell grunn til å ha tilsyn ofere enn det loven legger opp til. Tilsynet skal gjennomføres som systemrevisjon. Fylkesmannen valgte imidlertid å gjennomføre tilsynene som en samtale i 2009/2010. Dette hadde sammenheng med at det var lenge siden vi hadde hatt tilsyn med familiekontorene i Telemark. Vi søkte i den omgangen mer grunnkunnskap om virksomheten enn vi kunne få ved bare å gjennomføre revisjon på et utvalgt tema.

Fylkesmannen skal fra 1. januar 2010 i tillegg føre tilsyn med sentre for foreldre og barn så ofte forholdene tilsier det og minimum hvert annet år. Tilsynet skal gjennomføres som en systemrevisjon. Da forskriften først ble vedtatt på slutten av året, ble tilsynet i 2010 gjennomført som en dialogsamtale.

2.3 Oppvekst, barnehagar og utdanning

Oppvekst og levekår for barn og unge

Fylkesmannen har gjennom partnerskapet Folkehelseforum Telemark bidratt til å styrke det helsefremmende arbeidet i barnehager og skoler. Fokus har vært på fysisk aktivitet, sunt kosthold, psykisk helse og røykfrie miljø. Telemark fylkeskommune har beskrevet dette arbeidet i rapporten om "Telemarksmodellen", utgitt oktober 2010.

Internt er det etablert et systematisk samarbeid mellom Sosial- og helseavdelingen og Barnehage- og utdanningsavdelingen for å løse Fylkesmannens oppgave på best mulig måte. Talenter for framtida, se nedenfor, er et resultat av samarbeidet. I tillegg samarbeides det både på saksbehandler- og ledernivå for å sikre perspektivene fra begge avdelinger i Fylkesmannens oppgaveløsning. Det har bl.a. vært samarbeidet om meldeplikten til barnevernet for barnehage/skole, tilsyn og folkehelsearbeidet.

Barnevern, barnehage og skole

Det var knyttet spenning til beslutning om og implementering av ny forskrift for finansiering av ikke-kommunale barnehager. Det ser ut til at kommunene har opparbeidet god kompetanse ifbm forrige forskrift og at innføringsarbeidet så langt ser ut til å ha gått lettere enn forventet. Fylkesmannen ser at økonomiske og barnehagefaglige miljøer i kommunene har hatt et godt samarbeid slik at tilskuddsnivået stort sett var klart innen fristen. De fleste kommunene velger den nasjonale satsen for kapitiltilskudd inntil de har fått gjort grundigere beregninger.

Det er likevel fortsatt grunn til å problematisere at kommunene har ansvar for å skaffe tilstrekkelig antall plasser samtidig som de ikke har blitt gitt god nok kontroll over innsatsfaktorene. Det ser en bl.a. ved at ikke-kommunale barnehager kan ta inn barn uten rett og forvente at kommunen skal finansiere dette. Det kan føre til at kommunene etter hvert setter vilkår for tilskuddene i den grad det er mulig.

I Telemark ble retten til barnehageplass oppfylt i alle kommuner i 2010.

Talenter for framtida

Talenter for framtida er et bredt, regionalt samarbeidsprosjekt i Grenland med formål om å inkludere alle barn og unge til skole, utdanning eller arbeid. Prosjektet skal bidra til et tett samarbeid mellom kommunene i Grenland, NAV Telemark, Telemark fylkeskommune, LO, NHO, KS og fylkesmannen i Telemark, samt andre relevante aktører på feltet, for eksempel politiet i Telemark, Alternativ til vold, o.a.

Målsetting

Samlet har prosjektet Talenter for framtida følgende målsettinger:

- Tidlig innsats
- Igangsetting av forebyggende tiltak for hele aldersgruppen (0-25)
- Færre unge på passive ytelser
- Øke antallet unge med fullført videregående kompetanse
- Flere unge i arbeid og aktivitet
- Kartlegge lokale tiltak

Målgruppa for de kortsiktige tiltakene er unge i aldersgruppa 16-25 år som på forskjellig måter har tilpasningsproblemer i forhold til skole og arbeidsliv. Tiltakene er rettet inn mot å remotivere til skole og/eller finne egnet arbeid.

Målgruppen for den langsiktige delen er barn og unge i alderen 0-25 år, samt deres familier. Denne delen av prosjektet skal iverksette forebyggende og strategiske tiltak fra barnehage til og med videregående opplæring. Fylkesmannen i Telemark har hovedansvaret for den langsiktige delen av prosjektet og har invitert grenlandskommunene Bamble, Porsgrunn, Skien, Kragerø, Siljan og Drangedal til å delta i satsningen. Formålet er å skape gode oppvekstvilkår for barn og unge i Grenland, og redusere behovet for kortsiktige tiltak. Viktige prinsipper for prosjektets videre arbeid vil være tidlig innsats, tiltak basert på kunnskap, i tillegg til samordning og samarbeid.

Forankring i kommunene

I 2010 har den langsiktige delen av prosjektet Talenter for framtida arbeidet med forankring i kommunene. Alle deltakerkommunene er besøkt og har fått informasjon om prosjektet. I 2011 vil det bli arbeidet ytterligere med forankring av prosjektet ved nye kommunebesøk, samt presentasjon av prosjektet overfor lokalpolitikere i de ulike kommunene.

Innen utløpet av forprosjektfasen skal det utarbeides en forprosjektrapport som skal legges fram for kommunene for politisk behandling. Hovedprosjektet i Talenter for framtidens langsiktige satsning er planlagt å ha en langsiktig horisont - med varighet frem til 2020. Det er forventet at prosjektet vil ha overføringsverdi for de øvrige kommunene i fylket.

Talenter for framtida jobber med å utforme en egen webside, intranettside for samarbeidspartnere, samt facebookside for prosjektet.

Tilsyn på barnevernsområdet

Lovpålagte tilsyn med de ulike barnevernsinstitusjonene har blitt gjennomført, og resultat fra de ulike tilsyn har blitt fulgt opp bl.a med møter med ledelsen ved institusjonene. Fylkesmannen har hatt rettighetsforskriften som tema ved ulike møter med institusjonene.

Ved individtilsyn ved barneverninstitusjonen har det blitt lagt stor vekt på samtale med det enkelte barn/ungdom og tilsynsbesøk har i hovedsak blitt gjennomført etter endt arbeidstid slik at beboerne har vært tilstede ved institusjonen.

Fylkesmannen har også i 2010 fulgt utviklingen i barnevernet i kommunene, bla gjennom kommunens egen rapportering av fristbrudd. Vi har hatt spesiell oppfølging av to kommuner i forbindelse med brudd på frist for undersøkelse, jf. bvl § 4-3. En av disse ble ilagt mulkt pga. fristbrudd.

Læringsresultater

Telemark fylke befinner seg ofte i nedre del av lista over resultater på eksamen og nasjonale prøver. Kommunene er opptatt av temaet og reflekterer over hvordan resultatene kan bedres. I flere kommuner og fylkeskommunen jobbes det nå systematisk med vurderingsarbeid.

Samarbeid om Inn på tunet

Det er et godt samarbeid mellom Landbruksavdeling og Barnehage- og utdanningsavdelingen i Inn på tunet-arbeidet. Signalene fra skole om ivaretagelse av elevenes individuelle rettigheter blir lytte til og forsøkt fulgt opp av Landbruket. Det er imidlertid kommunene som må sikre rettighetene gjennom vedtak og valg av opplæringsarenaer.

2.4 Arealdisponering og byggjesaker

Vi er stort sett nøgd med formidling og praktisering av nasjonal arealpolitikk. Til vanleg er vi tidleg inne i konfliktfylte saker. Motsegn blir brukt om det er grunnlag for det. Vi har bidratt til opplæring for kommunane i ny Plan- og bygningslov. Vi deltar i Planforum (fylkeskommunen) og gjennomfører mekling etter regelverket. Det er krevjande å fremje heilskapleg politikk, men for det meste synes vi det går bra.

Samordninga av statlege etatar i arealplansaker er begrensa eller liten. Så langt deltar vi ikkje i partnerskap knytt til arealbruk.

Rikspolitiske retningsliner for samordna areal- og transportlegging og fylkesdelplan for infrastruktur blir følgd opp.

I nokre planar medverkar vi til at Plan- og bygningslova vert nytta i staden for sektorlov for å redusere belastninga frå ureining og førebyggje plager frå ny ureining. Det har helst vore i saker knytt til støy og støv (motorsport, pukkverk). Vi har ikkje lagt vesentleg innsats i å løyse forureiningsproblemer for større områder etter plan.

Vi meiner å ha systematisk fokus på plansaker i strandsona og i fjellområda. Det gjeld og naturmangfald og vassdragsnatur. Det er regionale planprosessar for to fjellområde som gjeld Telemark. Begge prosessar blir følgd opp.

I klagehandsaminga på plan- og bygningsområdet er det fokus på at kommunale vedtak er rettsleg riktige og i tråd nasjonal politikk. Vi har problem med sakshandsamingstida, på grunn av for liten kapasitet i en lengre periode i 2010. Det er rekruttert inn nye medarbeidarar, men det er usikkert om vi kommer under tre månader i første halvår. Kvalitet og effektivitet i byggesakshandsaminga i kommunane varierer mykje. Effekten av bistand frå Fylkesmannen er begrensa.

2.5 Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

På nokre område blir Naturmangfoldlova brukt i sakshandsaminga her, men det er eit stykkje igjen før det er innarbeidd. I kommunane er det svært varierende, og til dels fråverande. Vi nyttar høvet i samband med saker til å ta det opp med kommunane, og planlegg for nytt kurs i 2011.

Vi legg relativt mye innsats i friviljug skogvern, og har gode resultat. Det ligg tilbod frå skogeigarane til handsaming som vil gje god tilgang på område dei næraste to åra.

Lokal forvaltning av Brattefjell-Vindeggen er etablert, og forvaltningsplanen er godkjent. Rekruttering av verneområdeforvaltar vil vere avklart i februar.

Vi gjorde ferdig forvaltningsplanar for 20 verneområde i 2010. Når siste seks planane er ferdige i 2011, er vi i mål.

Naturen som verdiskapar blir følgd opp med deltaking i styringsgruppa for Vidda Vinn.

Innsats ovanfor villaks i 2010 var begrensa til delfinansiering av smoltanlegg i Skienselva (utsett av stadeigen stamme).

Rovviltarbeidet blir gjort slik det er forventa.

Arbeid med villrein er knytt til dei regionale planane, kommuneplanar og reguleringsplanar. Elles representerer vi fylkesmennene i styret for Norsk Villreinsenter.

Det er gjort lite innan bekjemping av framande artar I 2011. Tiltak er planlagt i samband med forvaltningsplanar for fleire verneområde. Gjennomføring krev tildeling av midlar frå DN. Søknad om løyve og finansiering av bekjemping av sørv i Porsgrunn ligg til handsaming I DN/Klif. Søknad om finansiering av bekjemping av gjedde I Telemarkskanalen ligg I DN. Aksjonen i 2006 mot signalkreps var vellukka.

Arbeidet med vannforvaltningen er i rute. Fylkeskommunen gjer ein god jobb på organisering og planprosess. Vi planlegger for å ta vår del av det miljø- og landbruksfaglege arbeidet.

Arbeid på klimaområdet i 2010 var mest knytta til kommunale klima- og energiplanar. I nokre arealplansaker blir klima med omsyn til fjernvarme trukken inn). Praktisering på areal/transport-området viktig, jfr. kap. 2.5.

Tilsynet på foreiningsområdet blei mindre enn planlagt I 2010, på grunn av kapasitetsproblem. Det same gjeld inntjening på gebyr. Vi viser til årsrapport til Klif, der vi mellom anna ber om ein gjennomgang av satsar for både utsleppsløyver og tilsyn. Vi har deltatt i dei nasjonale tilsyna som forventa. Kommuneundersøkelsen blei gjennomført i to kommunar.

Arbeidet med forureina sediment blei videreført, og går mot avslutning I 2011.

Løyver til avfallsdeponi er fornya i 2010.

Tilsyn med avløpsanlegg blei gjennomført, og det er gjort noko oppfølgingsarbeid.

Mykje av innhaldet i databasen Forureining er nå oppdatert, men det står att ein del.

Miljøstatus Telemark er halden vedlike.

2.6 Samfunnstryggleik og beredskap

Fylkesmannen har hatt fokus på forebygging og at kommunene er i stand til å håndtere en krise/ekstraordinnære situasjon. Dette er blitt gjort gjennom innspill til plansaker, møter med kommunene med fokus på beredskapsplanverk, øvelse og seminar med sentrale tema for eks. kraft og ROS-analyser. Samarbeid med etatene i fylkesberedskapsrådet har vært viktig, spesielt med kraft, politi og Mattilsynet. Fylkesmannens krisestab har fått falig oppfølging og blitt øvet.

Samordning er en utfordring så lenge øvrige regionale etater ikke i sine oppdrag har et oppdrag om samordning. Det er viktig at sentrale myndigheter griper tak i dette for i enda bedre grad enn i dag, sikre en helhetlig krisehåndtering på regionalt nivå.

Tett oppfølging av kommunene må til for at samfunnssikkerhet og beredskap skal bli synliggjort i kommunene. En stor utfordring fremover er implemtering av CIM i kommunene og at kommunene oppfyller pliktene etter bestemmelsene om kommunal beredskapsplikt. Fylksmannen har utarbeidet "Beredskapstrappa" (rangering av kommunene i f.t. sentrale elementer i beredskapsarbeidet) som motiverer kommunene til å yte litt ekstra, se "Tilstandsrapporten for Fylkesmannen i Telemark 2010".

Kapittel 3 - Resultatområder

Kongehuset

00.1 Kongelige besøk

Ingen besøk

00.2 Tildeling av ordener og medaljer

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 Naturens mangfold og friluftsliv

Hovedinnsatsen på naturvernområdet har vært lagt på frivillig skogvern, utarbeidelse av forvaltningsplaner for viktige verneområder, samt opptrapping av tiltak i verneområder.

Når det gjelder frivillig skogvern på nye områder, omfatter det kun arealer på privat grunn i 2010. Framdriften har i hovedsak gått som planlagt, men med nedprioritering av nye verneprosesser for bekkekløfter. Høring ble gjennomført og tilrådning om vern ble sendt DN på følgende områder: Henneseidfjellet (2 249 daa), Flaaten (1 149 daa), Utvidelse av Mørkvassjuvet (24 318 daa, herav freda før 4 478 daa), og Vestfjorddalen (3 162 daa, herav freda før 1 396 daa). Disse områdene, samt de fem følgende områder som tidligere er tilrådd verna, Agjerdstigfjell (759 daa), Grandalsåsen (963 daa) og Vindfjell (1 188 daa), ble fredet 17. desember 2010. I de to siste områdene inngikk to teiger av Siljan prestegårdsskog.

Arbeidet med oppfølging av nye verneområder gjennom saker ved jordskifteretten har blitt videreført andre halvår. Det samme gjelder forhandlinger om erstatningsoppgjør, som utføres av Regjeringsadvokaten. Oppdrag med å utarbeide forvaltningsplaner for en del prioriterte verneområder ble i hovedsak gjennomført. Se nærmere oversikt under punktet om Forvaltningsplaner verneområder.

Samarbeidet med Statens Naturoppsyn er godt, og rutinene følges.

Det er utført supplerende naturtypekartlegging i Porsgrunn og Skien kommuner i 2010 og foretatt kvalitetssikring for 10 kommunale datasett, samt datasett for bekkekløfter, statskog og frivillig vern. Settene er oversendt DN for innlegging i Naturbase.

Avdelingen har samarbeidet med Landbruksavd. på området ”utvalgte kulturlandskap”. Gjennom handlingsplanen for slåttemarker er det satt i gang skjøtsel på et tyvetalls slåttinger. Prosjekt Arvesølv er videreført med utarbeidelse av 3 skjøtelsesplaner for artsrike kulturmarker.

Innsatsen på hjortevilt har vært begrenset til villrein. Viltfondsmidler er fordelt, og hensyn til trua arter er ivarettatt i arealplaner. Vi har bidratt i arbeidet med planer for utvalgte trua arter og avgitt høringsuttalelse til forslag til forskrifter for prioriterte arter og naturtyper. Det er utført ny kartlegging av sinoberbille for å øke kunnskapen om forekomst, og det er satt bort et oppdrag på utarbeidelse av handlingsplan for furupraktbille som vi også fikk tildelt ansvaret for i 2010.

På rovviltområdet er oppgavene utført. Gaupejakta er administrert, det samme gjelder søknader om skadefellingstillatelser (bjørn, ulv og gaupe). Tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader er fordelt. FMTE har deltatt i alle møtene til rovviltnemnda.

Hensynet til friluftsliv er blitt systematisk fulgt opp i arealplaner med spesiell fokus på strandsonen ved kysten. Tildelinger til skjærgårdstjenesten er fordelt. Det har vært fokus på allemannsretten etter friluftsløven.

Dispensasjonssaker følges opp systematisk. Flere saker som berører særlige allmenne interesser knyttet til strandsone og villrein er påklaget.

FMTE har deltatt i samarbeidsmøter med Fylkeskommunen i forbindelse med forvaltningsreformen både innenfor friluftsliv, fisk og vilt.

01.1 Bærekraftig bruk og beskyttelse av leveområder

Frivillig skogvern:

Forslag til vern av området Henneseidfjellet (2 249 daa) i Drangedal og området Flaaten (1 149 daa) på Notodden ble sendt på sentral og lokal høring 12. 07.11. Tilråding til DN ble sendt i andre halvår.

Tilråding om frivillig vern i et utvida Mørkvassjuvet naturreservat (24 318 daa, herav 4 478 daa freda fra før) i Nome og Drangedal kommuner, og tilråding om vern av Vestfjorddalen naturreservat (3 162 daa, herav tidligere freda 1 396 daa) i Tinn kommune ble sendt DN 15.07.2011. Alle områdene er nå fredet ved kgl.res.

Skogvern på Statskog SFs og OVFs eiendommer:

Ikke aktuelt for 2010

Vurdere resultatene av naturfaglige registreringer foretatt i 2009 og vurdere aktuelle områder for frivillig vern:

Oppstartmelding for frivillig vern av skog på området Mjøvann (487 daa) i Porsgrunn ble sendt ut 31.05.10. To områder som grenser inntil Lone naturreservat i Drangedal (3 nye grunneiere og i alt 8 263 daa) med regional verneverdi vil bli fulgt opp med tanke på frivillig vern. Skogdata er fremskaffet og forhandlinger er startet. I to nye tilbudsområder for frivillig vern av skog, i Fyresdal og Notodden, ble det utført biologiske undersøkelser. Rapport skal foreligge medio februar 2011, og dersom områdene er verneverdige, vil disse bli videre fulgt opp i 2011.

Vurdere resultatene av naturfaglige registreringer av bekkekløfter og edellauvskog:

Oppdraget er nedprioritert, jf. dialogmøtet med DN. Følges opp så langt som mulig..

Videreføre arbeid med forvaltningsplan for Skrim-Sauheradjella:

Arbeidet med forvaltningsplanen ble startet opp av engasjert person hos FMTE i januar. Etter at vedkommende sluttet, ble arbeidet satt bort til ekstern konsulent. Forvaltningsplanen ble sendt på høring rett før jul, med høringsfrist 15.02.2011. Slutføres første halvår 2011.

Bidra i forbindelse med systematisk kartlegging av edellauvskog:

Gjennomføres som planlagt, brev sendt aktuelle grunneiere. Feltarbeid er utført. For øvrig har fylkesmannen bidratt i forbindelse med handlingsplan for kalklindskog

Rapportere status ift. den oppsatte fremdriftsplan nasjonalparker

Ikke aktuelt for Telemark

Marin verneplan:

Gjelder ikke for Fylkesmannen i Telemark for 2010

Naturoppsyn

Samhandlingen med SNO er bra – oppsynet er tilfredsstillende

Gea Norvegica Geopark

Bidrar som forutsatt

Forvaltningsplaner for verneområder

Følgende forvaltningsplaner er godkjent i 2010: Nustad/Rognsflauene/Røsskleiva, Stranda, Sandbakken, Stråholmen, Berg, havstrender (Gårdemma, Risøya, Gjermundsholmen, Åbyelva, Vinjekilen, Burøytjenna, Hellesengtjenna, Skadden, Jomfruland (havstrand-delen)) og Versvik. Under arbeid: Langøya og Skrim-Sauheradfjella. Forvaltningsplan for Berg ble gjennomført i stedet for Langesundstangen-Steinvika, jf. tidligere tilbakemelding.

Delta i faggruppe om bevaringsmål for verneområder

Utført

Bistå DN i arbeidet med Emerald network

Ikke mottatt forespørsel i 2010.

Bistå DN i arbeidet med å utvikle veiledningsmaterieell for fastsetting av bevaringsmål for verneområder

Vi har bidratt med deltagelse i prosjektet.

Samle inn rapporteringsskjemaer fra kommuner som har delegert forvaltningsmyndighet og videreformidle til DN

Bare to kommuner leverte til fristen. Øvrige kommuner har etter purring nå avgitt rapport.

Utarbeide prioritert liste over Ramsarområdene med tanke på forvaltningsplaner.

Ikke aktuelt her

Delta aktivt i forbindelse med verdiskapningsprogrammet Naturarven som verdiskaper

Vi deltar i styringsgruppa for "Vidda Vinn", arbeid utført som planlagt.

Delta på den andre Nordisk-Baltiske våtmarkskonferansen

Utført

Bidra i arbeidet med opplæring og rådgivning knyttet til den nye naturmangfoldloven.

Utført

På forespørsel gjennomgå verneforskrifter og/eller verneplaner med tanke på revisjonsbehov

FMTE ikke forespurt.

På forespørsel fra DN bistå i forbindelse med oppstart av prosjekt med basisinventering av norske verneområder.

FMTE ikke forespurt.

Starte arbeidet med å kvalitetssikre nye data som skal inn for verneområder i den kommende Naturbase 4.

Ikke prioritert.

Bistå DN med å utpeke, dokumentere og forberede nye norske nominasjoner til Ramsarkonvensjonens liste

FMTE ikke forespurt.

Oversende kopi av alle dispensasjoner til DN og lokalt SNO

Utført

Rapportere fremdriftsstatus samt økonomisk forbruk på tiltak finansiert over kap 1426

Utført.

Orienterer DN om forhold av betydning for den økologiske tilstanden i norske Ramsar-områder

Har ikke vært aktuelt i 2010.

Sende inn oversikt over bruken av tildelte midler til forvaltningsplaner

Utført.

Prioritere kommuner for kartlegging av naturtyper og kjøpe konsulenttenester

Oppdrag om supplerende naturtypekartlegging ble satt bort til eksternt firma. Oppdraget omfattet kommunene Skien, Porsgrunn, Bø, Kviteseid. Kvalitetssikring av naturtypedata for ti kommuner er levert av oppdragstaker og videresendt til DN for innleggelse i Naturbase.

Slutføre kvalitetssikring av viltdata i Naturbase

Det er gjennomgått for 6 kommuner som ikke var med i første runde og dataene er samlet i egenskapstabeller. Dataene er ikke kvalitetssikret. Behov for ytterligere supplering og gjennomgang av artsdata i 2011.

Koordinere og kvalitetssikre supplerende overvåking ifm. arbeid med Vanndirektivet

Arbeid i de enkelte vannområdene kom i gang i VR2. Overvåking igangsatt for flere områder. Overvåking igangsettes løpende i vannområdene. For Arendalsvassdraget lå arbeidet noe etter ved årsskiftet.

Bidra inn i arbeidet med en raskere oppdatering av INON-status

Har ikke vært aktuelt i 2010.

Bidra til oppstart og videreføring av den marine naturtypekartleggingen

Fylkesmannen har bidratt til oppstart av arbeidet med marin naturtypekartlegging og fylkesmannen følger arbeidet fortsatt. Kartlegging av ålegressenger ble slutført i 2010. Det ble igangsatt et lokalt prosjekt i samarbeid med kystkommunene i Telemark for å supplere det nasjonale kartleggingsarbeidet med kartlegging av C-lokaliteter av bløtbunn og ålegras. Ålegress ble ferdig kartlagt sammen med det nasjonale prosjektet i 2010. Prosjektet er endelig fullfinansiert ved at fylkeskommunene etter en langvarig prosess valgte å gå inn i prosjektet, og C-lokalitetene av bløtbunn vil bli ferdig registrert i 2011.

Prioritere kvalitetssikring av naturtypedata fra Forsvaret samt naturtypedata fra skogvernregistreringene

Utført

Sende kopi til DN der FM får saker til uttalelse som omhandler INON

Rapportert 15.01.2011.

Sende kopi til DN der FM behandler saker som berører deltaområder i Elvedeltadatabasen

Ingen aktuelle saker.

Marine naturtyper

Vi ser at informasjonen om marine naturtyper som er innhentet gjennom både det nasjonale DN-prosjektet og det lokalt initierte C-lokalitet prosjektet, kommer til anvendelse i embetet og hos kommunene, både i arealforvaltning etter pbl og behandling av saker etter sektorlover.

Bidra i utarbeiding av regionale planer for vindkraft

Ikke prioritert i fylkeskommunen

Bidra til utarbeiding av kommunale eller regionale planer for småkraft (vann)

Ikke kommet noe initiativ fra Fylkeskommunen.

Akvakulturlovens § 15 og verneinteresser

Ingen saker behandlet.

Sende kopi til DN av alle uttalelser til saker om konsesjon eller tillatelse etter vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven.

Utført.

Ha spesiell fokus på å begrense motorferdsel på barmark

FMTE har gjennomført kommuneundersøkelsen i to kommuner, Tinn og Tokke, med fokus på motorferdsel (og avløp). Ellers lite aktivitet ut over klagesaker

På forespørsel fra DN bistå med utvikling av informasjonsmateriell om nytt regelverk for motorferdsel

Ikke aktuelt.

Peke ut øvingsområder for opplæring for førerkort til snøskuter

Utført.

Rapportere status for arbeidet med kulturlandskap i fylket, herunder samarbeidet med landbruk om Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og landbrukets ordninger RMP og SMIL. For de det gjelder, status for arbeidet med handlingsplan slåttemark og samarbeidet med landbruk. Status for kartleggingsaktivitet i kulturmarker.

Utvalgte kulturlandskap: skjøtselsplaner som grunnlag for drift og restaurering av biologisk viktige arealer på Jomfruland er utarbeidet. Ny forvaltningsplan for verneområdene på Stråholmen er godkjent. Landbruksavdeling har koordineringsansvar for prosjektet, og samarbeidet fungerer godt.

Arvesølv: Kontrakt er inngått for utarbeidelse av tre forvaltningsplaner for biologisk viktige områder i kulturlandskapet (Skien, Nome og Sauherad kommuner; to naturbeitemarker og en slåtteeing). Formålet er å sikre videre aktiv drift og evt restaurering. Planene skal også være grunnlag for RMP- og SMIL-tilskudd. Arbeidet skjer i samarbeid med Fylkesmannens landbruksavdeling (som også bidrar med deler av finansieringen) og landbrukskontorene i kommunene, og med bistand fra Bioforsk.

Handlingsplan slåtteeing: Ca 20 lokaliteter er i aktiv drift gjennom prosjektet i 2010, alle med grunnlag i ny skjøtselsplan. Det planlegges også utarbeidet skjøtselsplaner for ytterligere noen få lokaliteter som grunnlag for implementering i 2011. Ny kartlegging av slåtteeinglokaliteter som ledd i handlingsplanen er ikke påbegynt.

Kartleggingsarbeid i kulturmark: ved naturtypekartlegging i Skien kommune i 2010 er det lagt særlig vekt på kvalitetssikring av naturtypelokaliteter i kulturlandskapet (spesielt i det nasjonalt viktige kulturlandskapet øst for Gjerpensdalen) med gamle data. Også i de øvrige to kommunene hvor det utføres naturtypekartlegging i 2010 er kulturlandskap prioritert, spesielt i Bø kommune og i noe mindre grad i Porsgrunn.

01.2 Bærekraftig bruk og beskyttelse av arter, bestander og genressurse

Registrering av fallvilt i kommunene

Fylkeskommunens ansvarsområde frå 01.01.2010 Tilskuddsforvaltningen ferdigstilt i april 2010.

Kartfestede villreindata

FMTE har deltatt i prosessene med regionale planer.

Bidra ifm konsesjonsordning for sjølaksefiske

Under arbeid.

Oppdatere kategoriseringen i vassdrag (fisk)

Utført.

Bistå i gjennomføringen av forvaltningsreformen etter nærmere avtale med DN

Har deltatt på to møter med fylkeskommunen og gitt en del råd i fagspørsmål.

Ha økt fokus på negative effekter av havbruk på ville anadrome fiskebestander

Ingen aktuelle saker

Bistå i arbeidet med å kartlegge egnede lokaliteter for nye genbankstasjoner (fisk)

Ingen aktivitet

Bistå DN ved revisjon av handlingsplan for kalkingsvirksomheten

Utført.

Tildele tilskuddsmidler fra Statens fiskefond

Midlene er tildelt

Rapportere kalkforbruk og behov for midler til nasjonale kalkingsprosjekter

Ikke aktuelt

Melde inn begrunnet behov for midler til lokale kalkingsprosjekter

Utført.

Gjennomføre oppgaver FM har ansvar for angående avtaler om kjøp av kalk, transport og spredning av kalk til lokale prosjekt.

Utført.

Forvalte lokale kalkingsprosjekt etter definerte etterprøvbare biologiske mål

Utført.

Følge opp retningslinjene for forenkling av lokale forskrifter

Utført (2008). Bør tas ut av embetsoppdraget.

DN skal fortløpende orienteres om fellinger (rovvilt) som iverksettes av FM ved at vedtakene legges ut på etablert Share-point løsning

Utført

Holde Rovbasen à jour

Utført

Fjellrev

Ikke aktuelt

Prioritere arbeid med Prioriterte arter og Utvalgte naturtyper

Den aktuelle arten/naturtypene for Telemark er sinoberbillen, hule eiker, slåttemarker og kalksjøer. For Sinoberbillen er det foretatt og rapportert ny kartlegging av forekomst. Tilsvarende oppdrag er satt bort for hule eiker. For slåttinger gjenstår noe arbeid (naturbase)..

Oppfølging av handlingsplan for sinoberbille

FMTE har gitt NINA/Biofokus i oppdrag å fortsette videre kartlegging av sinoberbille i 2010. Lørenskog kommune er tildelt støtte til informasjonstiltak og FMTE har satt bort oppdrag til NINA når det gjelder skjøtselsplan for sinoberbille og avgrensing av funksjonsområder for kjente forekomster av arten.

Informere allmennheten om situasjonen rundt edelkreps, krepsepest og signalkreps og de forhåndsregler som må tas for ikke å få introdusert signalkreps og krepsepest til andre nærliggende vassdrag.

Utført.

01.3 Fremmede arter og GMOer

Oppdatere prioriteringen av tiltak mot fremmede arter

Utført. Når det gjelder sanering av fremmede fiskearter i biologisk viktige dammer i Porsgrunn, er anbud innhentet og dammene er befart med Veterinærinstituttet. Avventer ytterligere tilskudd fra DN for fullfinansiering (90 000 kr).

Handlingsplaner mot mink, rynkerose og en del fremmede arter av ferskvannsfisk

FMTE har fulgt opp handlingsplanen mot mink ved å gi tilskudd til lokal bekjempelse.

Kartlegge og forebygge spredning av gjedde i Bandakkanalen

Veterinærinstituttet har på oppdrag fra DN befart prosjektområdet sammen med FMTE. Saken ligger hos DN til vurdering, prioritering og eventuell tildeling av midler.

Gjennomføre tiltak mot kjempebjørnekjeks

Vi er kjent med at Skien kommune for egen regning har gjennomført tiltak mot kjempebjørnekjeks.

01.4 Friluftsliv

Ivareta viktige arealer for friluftsliv

Gjøres løpende i forbindelse med planbehandling.

Rolle som grunneier på vegne av staten

Håndteres etter hvert som sakene kommer.

Integrering av naturoppsyn i Skjærgårdstjenestens daglige drift

Er nedprioritert.

Bidra ifm planlagt evaluering av Skjærgårdstjenesten

Oppgaven er ikke mottatt.

Rapportere til SNO hvordan tildelte midler på kap 1426.32.1 er fordelt mellom driftsenhetene. Kopier av regnskap for 2009 skal følge rapporten.

Utført.

Tilrettelegging for jakt og fiske

Området er nedprioritert. Eneste aktivitet er at FMTE ifm. endring av konsesjonspålagt utsetting av fisk i Tokke-/Vinjereguleringen har varslet at vi før sommeren 2011 vil vurdere å frafalle pålegg om fiskeutsetting i reguleringsmagasiner der det ikke er vanlig salg av fiskekort. Dette er påklagd av to grunneier og saken er oversendt DN for avgjørelse.

Resultatområde 02 Bevaring av kulturminner

Vi viser til fylkeskommunens arbeid på området.

02.3 Kulturmiljø

Spesielt interessant er arbeidet som blir gjort sammen med Tinn kommune og Riksantikvaren om søknad om å få Rjukan med i Verdensarven.

Utover en viss samhandling med fylkeskommunen på arealplanområdet, kulturlandskap (se område 010) og sammenhengen med tradisjonsbasert næringsutvikling, blir det ikke jobbet med disse oppgavene hos Fylkesmannen.

Resultatområde 03 Rent hav og vann og giftfritt samfunn

Telemark Fylkeskommune har nå overtatt prosessansvaret for arbeidet med vannforskriften i Telemark. Vårt arbeid som vannfaglig ansvarlig går som forutsatt.

Arbeidet med forurenset sjøbunn gjennomføres i henhold til embetsoppdraget samt eget tilsagnsbrev fra Klif for prosjektledelse. Det har vært gjennomført overvåkning av de forsøksvise tildekkingsområdene i 2010, og resultater fra tildekkingen vil gi vesentlig grunnlag for å kunne beslutte om tiltak i stor skala. Vi ser behovet for finansiering av prosjektleder i deler av 2011, for å inkludere overvåkningsresultatene fra tildekkingsforsøket i oppsummeringen av arbeidet og sammenstillingen av beslutningsgrunnlaget. Dette er kommunisert med Klif og søknad om midler for 2011 ble sendt i desember 2010.

Oppfølgingen av skipsverftene går i henhold til framdriftsplan fra Klif, og 7 skipsverft i Telemark har fått pålegg om tiltaksplan høsten 2010. Av disse har ett fått pålegg om tiltaksplan både for sjø og land, mens de øvrige har foreløpig fått pålegg om tiltaksplan for land. Denne oppgaven ivaretas av prosjektleder for forurenset sjøbunn.

Av de 5 deponiene i Telemark er det i 2010 avvirket et deponi. Dette deponiet har fått krav til avslutning og etterdrift (etterdriftstillatelse). I tillegg har et av de store deponiene avsluttet to deponietapper og her er det gitt en etterdriftstillatelse. To tidligere nedlagte deponier har også fått utarbeidet etterdriftstillatelser. To mindre deponier har betydelig redusert aktivitet og vi tror det vil bli vanskelig for kommunene å opprettholde driften over tid. Det er kun et deponi i Telemark som har dispensasjon fra deponiforbudet, dispensasjon gjelder shredderfluff frem til 01.07.2011 og restavfall fra sortering av næringsavfall frem til 31.12.2011.

Vi driver fortsatt med oppfølging av deponiakksjonen som ble gjennomført i 2009.

03.1 Helhetlig hav- og vannforvaltning

Det har vært et utstrakt samarbeid med Telemark fylkeskommune knyttet til arbeidet med vannforskriften og forvaltningsreformen i 2010. Samarbeid om kontaktmøter og arbeidgruppemøte i vannområdene er avholdt i 2010. I 2010 har Fylkeskommunen overtatt prosessansvaret og sammen med FM organisert opp arbeidet i alle vannområdene (mangelfullt i Arendalsvassdraget som organiseres av Vannregion Agder)

I vannregion Vest-Viken er Telemark i front med hensyn til organiseringen i vannområdene i fase 2 (2010-20115) – ref.vannregionutvalget's møte 01.09.2010.

Arbeidet med fullkarakterisering og klassifisering mv. ble startet opp og blir en viktig oppgave i vannområdene i 2011. Arbeidet vil bli gjennomført etter planen i 2011. FM og vannområdene er blitt enige om å prioritere disse oppgavene og det vil bli utarbeidet overvåkingsprogram for de nye vannområdene på bakgrunn av karakterisering og klassifisering, samt lokal kunnskap som kommer fram i vannområdenes arbeidsgrupper. Problemkartlegging skal prioriteres.

03.2 Overgjødning og nedslamming

Fylkesmannen deltok på den landsomfattende undersøkelsen av kommunenes forvaltning av sin myndighet på avløpsområdet. To kommuner ble undersøkt og ingen av kommunene hadde skriftlige rutiner for håndtering av denne typer saker og for gjennomføring av tilsyn. Det var også tildels uklare ansvarsforhold som ikke var tilstrekkelig avklart i delegasjonsreglementet.

Fylkesmannen kontrollerte 4 renseanlegg i høst, Kragerø, Rauland, Bø og Ulefoss. Det ble totalt gitt 18 avvik fordelt på 37 underavvik samt 3 anmerkninger. 1 anlegg er nytt og de tre andre er eldre anlegg der det for tiden planlegges større utbedringer av anlegg og renseprosess. Av de 18 avvikene fordeler disse seg med 6 på temaet risikovurdering/ avviksregistrering, 3 på manglende oppfølging av arbeidet med saneringsplaner, 3 på manglende klimatilpasning og 4 på driftsmessige forhold ved renseanlegget.

03.3 Oljeforurensning

Vi følger arbeidet i Telemark IUA. Avventer endringer i forhold til vår organisatoriske plassering i arbeidet med større aksjoner.

03.4 Miljøgifter

Vi har i flere år gjort et omfattende og systematisk arbeid innen forurenset sjøbunn. Arbeidet er gjort i tett samarbeid med Klif og omfatter i tillegg til tiltaksplan for grenlandsfjordene også oppfølging av skipsveft og andre potensielle tilførsler til fjordene. Prosjektet BEST er etablert med formål å framskaffe et beslutningsgrunnlag for tiltak mot forurenset sjøbunn i Grenland. Det potensielle tiltaksområdet strekker seg over flere titalls kvadratkilometer og byr på utfordringer både i utstrekning og dyp. En viktig milepæl ble nådd høsten 2009 ved oppstart av tildekkingsforsøk på to lokaliteter i grenlandsfjordene. Tildekkingsforsøket gir vesentlig kunnskap tilbake til BEST om metodikk for utlegging av tildekkingsmasser på ulike dyp, egnethet av ulike tildekkingsmasser, effekten av nytt substrat på bunnfauna og massenes evne til å redusere utlekking av miljøgifter. Prosjektet BEST skulle etter planen avsluttes ved årsskiftet 2010/2011, men det er nå avklart med Klif at prosjektet forlenges for å kunne inkludere nødvendige overvåkningsresultater fra feltforsøket. Aktivitet knyttet til sjøbunnsarbeidet og resultater fra utredningene som pågår formidles til kommuner, miljøorganisasjoner, velforeninger og andre interessenter gjennom halvårige referansegruppemøter og årlige Fjordforum, samt løpende via Fylkesmannens hjemmeside og oppslag i lokal presse. Arbeidet med oppfølging av skipsverft koordineres med arbeidet med helhetlig tiltaksplan, og sees også i sammenheng med Klifs oppfølging av industri- og trafikkhavner.

I forbindelse med Fylkesmannens oppfølging av skipsverft er det avholdt møter med alle de aktuelle skipsverftseiere/grunneiere for å diskutere varsel om tiltaksplan. Varslet er sendt ut i henhold til Klifs framdriftsplan. Bortsett fra for én skipsverftslokalitet er samarbeidet med grunneiere eller drivere godt og konstruktivt. For den aktuelle grunneieren vurderer Fylkesmannen andre virkemidler hvis ikke pålegget om tiltaksplan blir fulgt opp. Alle skipsverftene har fått pålegg om tiltaksplan, foreløpig for land med unntak av ett verft som også har fått pålegg om tiltaksplan for sjø.

03.5 Avfall og gjenvinning

Fylkesmannen har prioritert utarbeidelse av avslutningsplaner for tidligere nedlagte deponi og deponi under avslutning. I tillegg er det gjort en oppdatering vedr håndtering av avløps slam, med bl.a nye tillatelser. Vi har jevnlig kontakt med de ulike avfallsaktørene i fylket. Det kommer stadig henvendelser fra de ulike avfallsaktørene om bl.a. mulighet til endring av drift m.m. Fylkesmannen ser at det er hard konkurranse om avfallskundene og at aktørene ønsker å kunne tilby flere og flere tjenester. Senhøsten 2010 ble det avslørt at et av anleggene for mottak og sortering av avfall, hadde gravd ned innsamlet avfall i stedet for å sende det videre til riktig sluttbehandling. Vi har hatt og har en betydelig jobb med denne saken, noe som i perioder har krevd store resurser. Vi har i denne saken jobbet nært med både politiet og kommunen. Politiet har opprettet egen sak og anlegget er under etterforskning. Det er gitt krav om opprydding med tidsfrister og virksomheten har utarbeidet en oppryddingsplan.

Resultatområde 04 Et stabilt klima og ren luft

Arbeidet med klima og energi er vektlagt både i forhold til arbeidet med arealplaner og kommunale klima- og energiplaner. Vi har også deltatt i arbeidet med Klimakutt Grenland. Dette arbeidet er nå avsluttet og vi avventer resultater i kommunale planer. I vår dialog med kommunen er klima og energi vært et av flere temaer. Vi jobber med å få på plass en organisering av eget arbeid på området på tvers av avdelinger og fagområder.

Vi har av ressursmessige hensyn ikke kunnet prioritere arbeidet med støy i planbehandlingen. Vi har valgt å prioritere arbeidet med Forurensning og tilsyn.

04.1 Klimaendringer

Vi har gitt uttalelse til alle klima- og energiplanene som er oversendt oss og tar utgangspunkt i SPR og vektlegger målformuleringer og krav til oppfølging. I vår dialog med kommune bruker vi blant annet en årlig Tilstandsrapport for Telemark. I flere år og også i 2010 har vi hatt klima- og energiplaner som tema. I 2010 ble særlig forholdet til SPR vekslagt med fokus på at planen må trekkes inn i det øvrige planarbeidet, kommunal drift og i enkeltsaker. Alle kommunene i Telemark har ferdig vedtatt planer bortsett fra en kommune.

I vårt arbeid knyttet til kommunale arealplaner er det ikke fremmet noe innsigelser som direkte knytter seg til SPRen. Det er likevel gitt en innsigelse som har klima og energi som del av argumentasjonen. Dette gjelder et boligområde som var lagt utenfor senterområdet i en kommune.

For øvrig må det vel sies at en savner noe mer veiledning på dette området både fra direktorat og departement.

04.4 Lokal luftkvalitet og støy

Det er gjort utspill for å skaffe oversikt over kommunenes ivaretagelse av støyhensyn i kommuneplanen og om det er utarbeidet støysonkart. Det har til nå vært beskjeden respons på vår henvendelse.

Resultatområde 05 Internasjonalt miljø samarbeid og miljø i nord- og polarområdene

I perioden 2010-2013 deltar vi i et prosjekt rundt Skagerrak, se omtale nedenfor. Utover det, har vi ikke aktivitet.

05.1 Miljø samarbeid i internasjonale miljø fora, herunder EUs miljø samarbeid og UNEP

Ingen aktiviteter

05.2 Geografisk rettet miljø samarbeid, herunder miljø biltand

Interreg-prosjektet ”Hav møter land” / KASK (Kattegat- Skagerrak) gjennomføres i perioden 2010-2013. Fylkesmennene og Fylkekommunenene i Oslofjordregionen deltar. Vi leder arbeidsgruppe AG2 – Vannforvaltning og overvåking. DN kompenserer økonomisk for økt ressursbruk ifm. ledelse av arbeidsgruppa (prosjektnummer 14T1008 i DN). Kontaktperson hos oss er Arne Kjellsen.

Et hovedmål er erfaringsutveksling mellom regionene og over landegrensene. Arbeidet er kommet i gang med møter og aktiviteter i arbeidsgrupper / temagrupper og i styringsgruppa.

05.3 Miljø samarbeid i nord- og polarområdene

Er ikke aktuelt

Resultatområde 06 Planlegging for en bærekraftig utvikling

Vi forsøker å ha god oppfølging på planområdet. I en periode første halvår var det problemer med å følge opp saker på grunn av redusert kapasitet. Kapasiteten var opp igjen andre halvår.

Vi har fortsatt fokus på strandsone (kyst og innland), villrein, INON, landskap, biologisk mangfold, hensynet til barn og unge, samfunnsikkerhet, kjøpesenterstoppen og jordvern. Vi oppfatter det slik at hensynet til landskap er under utvikling. Innsigelser til to plansaker i by (Skien) som har fått en del interesse, kan bidra til dette.

Både plan- og byggesaksaktiviteten har vært økende de siste åra, og er det enkeltområdet i embetet som trekker mest ressurser.

Det er behandlet 210 plansaker (reguleringsplaner og kommune(del)planer) fram til 31. desember. Det er reist innsigelser til 23 planer, med til sammen 41 innsigelsespunkter (det kan være flere innsigelser til hver plan). Innsigelsene er fordelt på følgende tema

Villrein: 1

Samfunnssikkerhet: 5

Strandsone RPR Oslofjorden: 3

Strandsone ellers: 4

Landskap: 5

Landbruk/jordvern: 3

Naturmangfold: 8

RPR Areal/transport: 1

Barn og unge: 3

Støy: 1

Kjøpesenter: 1

Formell – Pbl/KU: 6

Når det gjelder overordnede planer foreligger det fortsatt uløste innsigelser til kommuneplan for Nome, og kommunedelplaner i Drangedal og Tinn. I løpet av 2010 er det fremmet innsigelser til kommunedelplaner i Drangedal, Sauherad, Skien og Seljord.

Det er utført meklings på fem reguleringsplaner i 2010. Det gjelder:

- Reguleringsplan for Telemarksgt 10, Skien kommune. Innsigelse fra Riksantikvaren på bl.a høyder. Innsigelsen ble trukket etter fortsatt dialog i etterkant av meklingsmøtet.
- Reguleringsplan for Ødegården på Skåtøy, Kragerø. Innsigelse fra miljøvernadv. med henvisning til RPR-O. Det ble enighet om et boligområde, men ikke småbåtanlegg.
- Reguleringsplan for Nordstrand hytteområde, Drangedal. Innsigelse fra miljøvernavdelingen ut fra hensynet til strandsonen langs vann og vassdrag, og landskapshensyn. Partene kom ikke til enighet.
- Reguleringsplan for Livtangen industriområde, Bamble. Innsigelser fra miljøvernavdelingen var grunnlagt i nasjonale miljøhensyn som vern av strandsone, landskap og villaks/sjørret. Miljøvernavdelingen kunne trekke innsigelsene under visse forutsetninger.
- Reguleringsplan for Helleberg – Store Blefjell, Notodden. Innsigelse fra miljøvernadv. ut fra hensynet til villrein i Brattefjell-Vindeggen. Det ble funnet et kompromiss mellom partene slik at innsigelsen kunne trekkes.

Vi har sendt inn, og mottatt avgjørelse fra MD i 2010 for kommunedelplan for Hovin i Tinn kommune. Miljøvernavdelingen hadde innsigelse til hyttebygging, som ikke ble løst lokalt, ut fra hensynet til villrein. Innsigelsene ble delvis tatt til følge. Vedtak i kommunestyret i Kragerø i februar 2011 innebærer at reguleringsplan for Ødegården går til MD for avgjørelse.

Vi har gitt uttalelse til 200 byggesaker (dispensasjoner) før kommunal behandling. Tolv saker er påklaget. Vi gir uttalelser til alle saker som blir mottatt inne tidsfristen. Etter MD-avgjørelse i 2009 har Kragerø kommune lagt om sin behandling av byggesaker. Vi har brukt noe ressurser på oppfølging og avklaringer i den forbindelse, og det fungerer tilfredsstillende.

Vi deltar i utarbeidelsen av regionale planer for både Hardangervidda og for Setesdal Aust- og Vesthei, Ryfylkeheiane (Heiplanen), og både miljøvern- og landbruksavdelingen er trukket med i arbeidet.

Fylkesmannen blir invitert til å delta i utarbeiding av en rekke samferdselsplaner. I løpet av 2010 har Fylkesmannen deltatt i arbeid med konseptvalgutredning for E134 Kongsberg – Gvammen. Vi deltar også i samarbeidsgruppe for utarbeiding av plan for ny E18 Langangen – Dørdal. I 2010 har vi hatt konseptvalgutredning for Grenland på høring.

Vi har behandlet seks klima- og energiplaner i 2010. Ved årsskiftet hadde 17 av 18 kommuner i Telemark utarbeidet en første generasjons klima- og energiplan, mens den siste kommunen har startet opp arbeidet med dette i løpet av 2010. Fylkesmannen har satt fokus på klima- og energiplanlegging i Tilstandsrapport 2010, som er et utfordringsdokument som årlig utarbeides og sendes kommunene.

I 2010 har Fylkeskommunen og Fylkesmannen samarbeidet om en to-dagers plankonferanse med planstrategi som hovedtema. Konferansen var godt besøkt, med ca 70 deltakere hver dag.

06.1 Ansvar for at nasjonal politikk formidles og ivaretas

Embetet har en tverrfaglig gruppe som behandler alle planer. Alle fagavdelingene er representert i denne gruppa, noe som sikrer at også tema som folkehelse, samfunnsikkerhet og beredskap og blir ivaretatt.

Folkehelseperspektivet, inkludert universell utforming, tas med som tema i behandlingen av plansaker. Se også jordvern rapportering under resultatområde 83.1 Folkehelsearbeid generelt, HOD

Vi deltar aktivt i behandlingen av plansaker som berører landbruksinteresser, og setter fokus på jordvern, kulturlandskap og utviklingsmuligheter generelt. Se også rapportering under resultatområde 26.2 Samfunnsplanlegging, LMD.

Fylkesmannen går systematisk gjennom alle planer med tanke på samfunnsikkerhet og beredskap. Vi viser her til nærmere rapportering under Res.omr. 53.2 Samfunnsplanlegging, JD.

Differensiert forvaltning for strandsonen blir fulgt opp. Ellers er det gitt tilskudd fra DN til Kragerø kommune ifm et utviklingsarbeid med differensiert strandsoneforvaltning innen kommunen. Så langt har imidlertid ikke innretningen på arbeidet vært i tråd med forutsetningene DN og Fylkesmannen har lagt til grunn, da den har hatt en for generell karakter.

Planeksempler som viser gode miljøløsninger der virkemidlene i ny plan- og bygningslov er tatt i bruk er ikke levert.

I vurderingen av kommunale klima- og energiplaner tar vi utgangspunkt i SPR og peker på behovet for ansvarliggjøring i oppfølgingen av planer gjennom et eget handlingsprogram.

Klima og energi er et av temaene som vektlegges i vår dialog og veiledning knyttet til arealplanlegging i kommunene. Naturligvis blir dette et vesentlig tema i våre uttalelser til arealplaner og planprogram..

I inneværende år er det gitt to innsigelser med klima- og energiargumentasjon. Den ene gjaldt et boligfelt utenfor sentrumsområde. Fylkesmannen deltar i flere arbeidsgrupper knyttet til RPR ATP; Konseptvalgutredningen E134 Kongsberg- Gvammen kommunesenteret.

Samarbeidsgruppe E18 Rugtvedt – Dørdal og gruppe som jobber med jernbanetrase Porsgrunn – Larvik.

Vi har holdt kurs for kommunene i Naturmangfoldloven (oppfølgingskurs i 2011). Vi bruker landskapskonvensjonen i planer som tydelig kan være i konflikt. Vi har fokus på nasjonal strandsonopolitikk i enkeltsaker og plansaker – både for sjø og vassdrag.

Utarbeidelse av fylkesvise planer for små kraftverk så er et fylkeskommunalt ansvar. Fylkeskommunen i Telemark har ikke startet arbeidet. Vi vil bidra når det blir aktuelt.

Vi gir uttalelse til NVE i saker om utbygging av små kraftverk som forutsatt og ivaretar der det nødvendige miljøhensyn.

Vi mener vi ivaretar barn- og unges interesser i arealplaner på en god måte. Universell utforming ivaretas av helse- og sosialavdelingen på linje med andre tema. Grønnstruktur, markaområder og andre viktige by og tettstedsnære aktivitets og friluftsområder ivaretas gjennom våre uttalelser i plansaker på linje med andre tema, og er gjenstand for innsigelser der det er nødvendig

06.2 Fylkesmannen som styringsmessig bindeledd og rettssikkerhetsgarantist

Det blir gitt betydelig veiledning etter henvendelser fra kommuner og andre i enkeltsaker. I forbindelse med iverksetting av ny plan- og bygningslov har vi lagt ned mye ressurser i opplæring av kommunene i 2010. Det har vært vanskelig å prioritere ressurser til systematisk veiledning ellers.

Kommuneplanenes bestemmelser blir gjennomgått og evt. feil eller mangler tas inn i prosessen mot kommunen. Tidlig vurdering av konsekvenser av planer og dispensasjoner blir gjort. Det blir gitt uttalelser til planprogram. Det blir gitt uttalelser til alle arealplaner på høring, med eller uten konsekvensutredning. Mange planer er dårlig

utredet, og det reises innsigelse på formelt grunnlag om nødvendig.

Vi bidrar til at datasett blir oppdatert (Naturbase, INON med flere), men det er behov for bedre framdrift og kvalitet.

Andre regionale etater med innsigelsesrett blir hørt i kommuneplansaker. En annen sak er hvordan de prioriterer arealplanarbeid og om de ønsker å benytte innsigelsesretten.

Det blir rettet innsigelser til kommunale planer som er i strid med nasjonal politikk. I hovedsak overholder vi uttalelsesfristene. Av og til har høringsfristen blitt forlenget av kommunen etter henvendelse fra oss.

God kontakt med kommunene og deltakelse på sentrale og regionale arenaer gjør at rollen som bindeledd blir ivare tatt et godt stykke på veg.

Meklinger blir gjennomført slik de skal. Saker som skal til MD blir forberedt.

For klagesaksbehandling etter pbl hadde vi første halvår ca. 4 måneder saksbehandlingstid. Utover året ble kapasiteten redusert. To nye saksbehandlere ble rekruttert fra november for å kompensere. Ved utgangen av året lå det 103 saker til behandling. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid tredje tertial var 198 dager. Det ble behandlet 142 saker. I 30 av sakene ble klager gitt medhold.

06.3 Samordning av statlige interesser

Formidling av statlig arealpolitikk overfor kommunene fungerer noenlunde greit. Formidling gjøres primært i forbindelse med utfordring å samordne statlige planbehandlingen. Vi deltar aktivt i regionalt planforum, som ledes av fylkeskommunen. I løpet av 2010 var det 11 møter.

Vi deltar i Kystsonenettverket for Oslofjordområdet med representanter fra både miljøvern- og klagesakssiden.

Vi er godt samordnet internt, men mot andre statlige etater er det begrenset. Det ligger sjeldent til rette for synergi mellom egne mål og mål i andre statlige sektorer i plansaker. Det er en sektor i fylkesplanarbeidet.

06.4 Kart og geodata

For at kommunene følger opp bestemmelsen i plan- og bygningsloven § 2-1 om kart og stedfestet informasjon, blir følgende gjort:

Stimulere til at det blir etablert digitale kommunedekkende reguleringsbaser i alle kommuner i Telemark. (Geovekst). Arbeidet er snart ferdig i Vest-Telemark. Resterende kommuner er enten ferdig eller under arbeid

Legge forholdene til rette og gjennomføre kurs for administrativt ajourhold av AR5 (i samarbeid med Skog og Landskap)

Stimulerer til at det blir etablert komplett med offisielle adresser i kommunen (Geovekst)

Prøver å etablere rutiner/baser for registrering av landbruksveger med tanke på innlegging i v-base. Under arbeid. Det er Statens Kartverk Skien som har prosjektlederansvar.

Resultatområde 07 Tverrgående virkemidler og oppgaver

Vi har nedlagt et betydelig arbeid med å få gjort Forurensning så operativ som mulig. Arbeidet ble organisert som et prosjekt og det ble laget en prosjekt beskrivelse i vinter. Det er beskrevet mål for prosjektet, dels direkte etter resultatområde 07SO1P – 7P, dels opprydding og innhenting av betydelige etterslep på noen områder. Mye er nå rettet opp, men vi er ikke helt i mål og har ikke full oversikt over resterende etterslep. Erfaringer fra arbeidet med oppdatering og med kontinuerlig arbeid med f-basen vår/ sommer 2010 viser at det er en omfattende jobb, det er mye detaljer, det er vanskelig å ha oversikt over mangler i basen og oversikt over hvilken rekkefølge opprettingsarbeidet skal gjøres i. Det er lagt opp til videreføring av arbeidet etter egne rutiner ved 2 halvårlige møter for å sikre at det foregår kontinuerlig arbeid med oppdatering av basen og for å sikre at fortsatt arbeid med oppretting av etterslep. Arbeidet med databasen har i en periode vært intensivt og har gått på bekostning av

arbeidet på blant annet avløpsområdet , med oppdatering av tillatelser og oppfølging etter kontroller.

Vi har gjennomført arbeid med tilsyn og tillatelser stort sett etter planen. Imidlertid har vi hatt noen ressursmessige problemer utover høsten. En medarbeider som var inne i et vikariat sluttet 2 måneder før tiden. Medarbeider som er tilbake fra permisjon fortsetter i 80% stilling . Vi har ikke fått gjennomslag for å behold medarbeider på tilsyn. Det er også foreslått et 3-års engasjement finansiert av blant annet av gebyrinntekter, men har ikke fått gjennomslag. Følgene av dette summerer seg opp til av vi rent ressursmessig har vært betydelig svekket utover høsten. Vi har således ikke nådd målet med å bruke 2.1 årsverk på tilsyn.

Det er gjennomført undersøkelse av to kommuners oppfølging av miljøregelverket på avløpsområdet og innenfor motorferdsel i utmark.

07.2 Kunnskapsoppbygging og miljøinformasjon

Spisse og strømlinjeforme inngangssidene til temaene i Miljøstatus for Telemark

Under arbeid.

Ta i bruk smilefjes på Miljøstatus

Under arbeid.

Minimumsinnhold i Miljøstatus innenfor de prioriterte temaene klima, dyr og planter og naturområder

Avventer

Lage et opplegg for å gjøre Miljøstatus i fylket bedre kjent i videregående skoler

Ikke utført

07.3 Virkemidler og prosesser

Arbeidet med opprydding i forhold til tillatelser og de nye forskriftskapitlene går nok litt tregere enn antatt. Det er gjort en gjennomgang for kap. 26 fiskeforedlingsbedrifter.

Gjennom vårt arbeid med kontroller, tillatelser samt oppfølging av henvendelser fra kommuner, virksomheter og publikum vektlegges arbeid med informasjon om regelverket. Mener at vår kontakt med kommuner, bransjer og virksomheter i fylket fører til økt etterlevelsen av regelverket. Vi informerer om www.regelhjelp.no.

Arbeidet med frekvensbasert tilsynsplan er påbegynt. Det gjenstår fremdeles en del arbeid med risikoklassifisering av virksomheter med tillatelse samt å bestemme kontrollklasse for forskriftsregulerte virksomheter.

Har deltatt i 3 landsdekkende kontrollaksjonene; mottak og mellomlagring av farlig avfall (6 kontroller), deponier/avfallsprodusenter (1 kontroll) og avløpsaksjonen (4 kontroller). Vi har ikke deltatt i den regionale EE-aksjonen og har tidligere meldt fra om at det ikke var aktuelt for oss. Alle tilsynene er registrert i Forurensningsdatabasen.

Vi har ikke hatt noen politianmeldelser i år. I tilknytning til manglefull oppfølging etter tilsyn har vi sent innkreving av tvangsmulkt i 4 saker.

I løpet av året er vi gjort kjent med at det finnes ytterligere en galvanobedrift som er omfattet av IPPC-direktivet. Tillatelse for vikrsomheten er under arbeid og vi være ferdig på nyåret.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
01 Naturens mangfold og friluftsliv	kr 2 939 434,87	kr 343 497,38
03 Vannforurensning, miljøgifter og avfall	kr 1 039 862,70	kr 860 178,92
04 Luftforurensninger og klima	kr 98 133,12	kr 0,00
05 Int. miljøsamarbeid i nord- og polarområdene	kr 46 203,01	kr 0,00
06 Planlegging for en bærekraftig utvikling	kr 1 972 054,62	kr 0,00
07 Andre virkemidler	kr 2 015 260,14	kr 0,00
Andre oppgaver under MD	kr 17 533,98	kr 0,00
Sum:	kr 8 128 482,00	kr 1 203 676,00

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

21.1 Jordbruk

I 2010 ble det søkt om produksjonstilskudd for 251 145 daa jordbruksareal i Telemark (foreløpige tall). Dette er en nedgang på ca 2400 daa sammenliknet med 2009. Så langt har statistikken de siste åra vist at omsøkte jordbruksareal har vært stabilt, nå ser vi imidlertid en nedgang. Produksjonen er fordelt på 1567 bruk, en nedgang på 43 bruk sammenliknet med 2009. Gjennomsnittelig areal til hver driftsenhet blir med dette 160 daa, dette er på nivå med gjennomsnittet i 2009. De fleste bønder i Telemark driver gårdsbruket i kombinasjon med annen inntektsgivende næring. Inntekten hentet fra landbruket er gjennomgående liten. Tidligere analyser viste at nesten 40 % av brukene driver med underskudd eller går i 0.

Det tradisjonelle landbruket er under sterkt press i Telemark. Generelt har vi et stort investeringsbehov knyttet til driftsbygningene. Arrondering og ressursgrunnlag i fylket gjør at gårdsbrukene i deler av fylket har begrensede muligheter for å ekspandere. I dag er ca 50 % av jorda på leiemarkedet.

Fylkesmannen utarbeider årlig handlingsprogram for bruk av bygdeutviklingsmidler i nært samarbeid med landbrukets organisasjoner, KS, fylkeskommunen og Innovasjon Norge. I 2010 var områdene: kumelk, egg, tilleggsnæringer, beitedyr og fruktproduksjon satsingsområder. Fylkesmannen har et godt samarbeid med Innovasjon Norge om bruken av bygdeutviklingsmidler. Vi er omforent om satsingsområder og nivå på støtte. Det har vært betydelige investeringer knyttet til melk og egg i 2010.

Dagens regelverk knyttet til melkekvoter, nyetableringer, samdrifter, kvoteleie osv., har i liten grad stimulert melkeproduksjonsmiljøet i Telemark. Vi opplever en jamn nedgang i antall melkebruk. I 2010 var det 130 enheter med melkeproduksjon mot 135 enheter i 2009.

Det er knyttet tilskuddsordninger med betydelig midler til økologisk landbruk. Vi har avdekket gjennom kontroll flere avvik knyttet til størrelsen på de økologiske arealene som er omsøkt for støtte. Landbrukskontora i kommunen melder om at det er vanskelig å ha oversikt over de økologiske arealene til enhver tid. Det er også problematisk at Debio bare godkjenner driftsmåten på gården men ikke tar stilling til arealstørrelser.

Regelverket rundt driftsfellesskap i landbruket er komplisert og vanskelig å kontrollere. Her bør regelverket bli enklere og mer presist slik at kontroll og reaksjon på brudd blir enklere å gjennomføre.

I forhold til juridiske virkemidler, ser vi utfordringer i å ha en rolle mellom kommunalt selvstyre og departementalt regelverk. Dette er særlig knyttet til saker om boplikt og fradeling. Det kan også være vanskelig å få kjennskap til og å komme inn i sakene tidlig nok siden kommunene ikke har varslingsplikt til fylkesmannen i forhold til sine vedtak. Vi ser en tydelig utvikling der andre forhold enn rasjonelle driftsenheter ligger til grunn for jordlovsbehandling. Utfordringen med mange og tildels motstridende målsettinger for landbrukspolitikken begynner å bli fremtredende. Vi vil sammenfatte hovedutfordringene til å være:

* Følge opp veilederansvaret overfor kommunene på jord- og konsesjonsområdet.

* Følge med på kommunens behandling av jord- og konsesjonslovsaker og fortløpende vurdere å ta i bruk

innsynshjemmel overfor enkeltkommuner.

* Behandle klagesakene innenfor jord- og konsesjonsområdet riktig og effektivt.

* Bedre rutiner med hensyn til oppfølging av de økonomiske virkemidlene.

Vi har ikke brukt midler over kapittel 1144 post 77 til rovviltkompensasjon.

Tilslutningen til organisert beitebruk i 2010 var på linje med tilslutningen i 2009. Vi har flere besetninger fra Rogaland og Hordaland som beiter i Telemark. Disse er med i tapsstatistikken. I Telemark er ca 60 % av søyene med i organisert beitebruk. Tapet av voksen sau på beite er noe høyere i 2010 enn i 2009. Totalt tap har gått ned. Gaupa er det viktigste rovdyret som tar sau og lam i Telemark. Denne beitesesongen har vi også hatt skader forårsaket av bjørn, ulv og kongeørn.

Tapstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2010	2009
FMTE	18141	31648	60	2,44	6,19	4,55	4,76
Sum	18141	31648	60	0	0	0	

21.2 Skogbruk

Avvirkning

I 2010 ble det avvirket totalt 608 236 m³ tømmer for salg. Avvirkningen var fordelt på 366 913 m³ gran, 223 838 m³ furu og 17 458 m³ lauv- og vedtømmer. Det er en økning på 168 568 m³ fra 2009 og utgjør en oppgang på 38 %. For skogbruket var 2009 et unntaksår. Avvirkningen i 2010 var omtrent på samme nivå som i årene 2005 - 07.

Skogkultur

Flere kommuner rapporterer om utfordringer med å opprettholde aktiviteten. Dette kan bla. ha sammenheng med redusert antall skogfunksjonærer og svekket lønnsomhet i skogbruket gjennom flere år.

Investeringene i skogkultur sank i 2010 etter en stigning i perioden 2003-2008 og utflating i 2009. Investeringene var på 13,6 millioner kr i 2010 mot 15 millioner i 2009.

Det ble satt ut 890 881 skogplanter i 2010. Det er en nedgang på 71 970 planter fra 2009. Tatt i betraktning den rekordlave avvirkningen i 2009 ses dette som et akseptabelt nivå sammenliknet med de senere årene. Generelt bør imidlertid plantetallet økes kraftig i fylket.

Stell av ungslogen viser nedgang fra 2009 til 2010. Det ble ryddet og avstandsregulert ungskog på til sammen 19 622 daa i 2010. Det er en reduksjon på 4 646 daa (19 %) fra 2009.

Prosjektet Tid for skog i Telemark har hatt fokus på skogkultur og ble avsluttet i 2010. Prosjektet var et samarbeid mellom AT Skog og fylkesmannen. Dessuten støttet de fleste kommunene i fylket prosjektet med rentemidler av skogfondet og tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket. I prosjektet var det utarbeidet måltall for planting og stell av ungskog. Måltallene ble brukt aktivt ved rådgivning til kommunene og skogeierne. Det ble arbeidet aktivt for å øke antallet utsatte skogplanter pr. daa og øke ungskogpleiearealet.

Skogkulturaktiviteten i Telemark må sies å ha vært svak i 2010. Dette kan ha sammenheng med redusert aktivitet i prosjekt Tid for skog i Telemark pga. langvarig sykefravær.

Skogsveier

Det er gjennomført et prøveprosjekt i Bø kommune som ledd i prosjektet "Masterplan for skogsbilveier i Telemark", som er en grundig gjennomgang av tilstanden på bilveinettet i Telemark. Prosjektet skal være ferdig 2012 og forventes å gi økt aktivitet på skogsveisektoren i Telemark.

Bygging av skogsveier er økende i Telemark. Skogeierne har brukt perioden med mindre hogst etter finanskrisa til å planlegge ombygging/bygging av veier og veivedlikehold. Det er høyest aktivitet på ombygging hvor det er bygd om 33,6 km skogsbilveier i 2010, en økning på 6,3 km fra 2009. Bygging av nye skogsbilveier var på 2,7 km, omtrent det samme som i 2009. Samtidig blir større andel av skogsbilveiene bygd på fundament av sprengt fjell, noe som øker levetiden på skogsveiene vesentlig og reduserer behovet for framtidig vedlikehold.

Fylkesmannen i Telemark omgjorde et vedtak der Nome kommune hadde nektet bygging av traktorveien Grasfjellveien.

Skogbruksplanlegging

Områdetakstene ligger et år foran vedtatt hovedplan. Det innebærer at alle skogeiere i Telemark vil ha fått tilbud om ferdig skogbruksplan med miljøregistreringer i 2012. Skogeierne i Notodden og Tinn fikk nye skogbruksplaner i 2010.

21.3 Bygde- og næringsutvikling

Samarbeid med regionale aktører

For å kunne bidra til en ønsket utvikling i bygdene våre gjennom nyskaping, entreprenørskap og nettverksbygging, legges det stor vekt på samarbeidet mellom fylkesmannens landbruksavdeling, Fylkeskommunen og Innovasjon Norge. Det er jevnlig møter mellom disse samarbeidspartene der tiltak, og prosjekter blir drøftet og prioritert, både på leder- og saksbehandlernivå. De årlige handlingsplanen for fylkesplanen og landbruksnæringen blir lagt til grunn.

Ved overføring av oppgaver fra fylkesmannen til fylkeskommunen er betydningen av samhandling ytterligere styrket. Gode eksempler er Kompetansemidlene og Vannrammedirektivet.

Samarbeidet om VRI-programmet (virkemidler for regional innovasjon) gir økt fokus på innovasjon og forskning. Nyttige virkemidler har vært kompetanseformidling i samarbeid med Telemarksforskning i Bø og sist etablering av inkubator for natur og mat i samarbeid med Dyrskulen i Seljord. Begge har stor nytteverdi for kunder fra landbrukssektoren.

Samarbeid om regionale kompetansetiltak med fagsamlinger for førstelinjen i kommunene, er godt utviklet. Spesielt kan nevnes kompetanseprogrammet for landbruksforvaltningene i Viken-fylkene (KOLA-VIKEN) som gjennomførte sitt 6. års kursprogram i Telemark med tema "Næringsutvikling og verdiskaping i landbruket". Samarbeid om FUNK (Førstelinje for utvikling av næringsliv i kommunene) og LUK (lokalsamfunnsutvikling i kommunene) er på gang. Disse programmene kan bidra til å effektivisere veiledningsapparatet ute i kommunene, med virkning også for landbruksbefolkningen.

Fylkestinget har vedtatt å utarbeide regionale planer for reiseliv og for nyskaping og næringsutvikling. Samarbeidspartene har deltatt i en omfattende planprosess med arbeidsgrupper og dialogmøter der alle interesserte og berørte parter har formidlet sine synspunkter. Planen blir sendt på høring tidlig i 2011, og vil sette store krav til et bredt samarbeid i gjennomføringsfasen, med fylkeskommunen, fylkesmannen og Innovasjon Norge i ansvarlig posisjon.

BU-midlene

Strategier, planer og tiltak knyttet til bygdeutvikling og landbruk, blir jevnlig drøftet med landbruksorganisasjonene, fylkeskommunen, kommunene og Innovasjon Norge. Bruken av BU-midlene er et sentralt tema. I 2010 ble det bevilget 2,4 mill kr til utvikling og tilrettelegging og 13,1 mill kr. til bedriftsrettede tiltak. Utviklingsmidlene ble i hovedsak gitt til regionale satsinger med mat, trebruk og kompetanse som tema. Av de bedriftsrettede tilskuddmidlene gikk 82% til tradisjonelt jord- og hagebruk. Kvinnerettede prosjekter fikk 76% (44% i 2009) og unge 18-35 år, fikk 42% (16% i 2009). Dette er best i landet og markerer en god utvikling mot økt rekruttering og kjønnsballanse i næringen.

Vare og tjenesteproduksjon

Fylkesmannen, Fylkeskommunen og Innovasjon Norge har brukt virkemidler for å stimulere til økt produksjon av melk, egg, frukt og bær og bruk av biomasse og trevirke fra skogen. Det er økt interesse for investeringer i mjølkeproduksjonen. Eggproduksjonen opprettholdes gjennom nyinvesteringer i løsdrift og miljøbur fram mot 2012. Mulighetene innenfor frukt- og bærproduksjon blir tatt i bruk til nye produkter og økt volum og nytt felles fruktlager er tatt i bruk. Det er fremdeles en utfordring at fylket ikke klarer å hente ut all nyttbar tilvekst fra skogen selv om det drives aktiv rådgiving på skogkultur, biovarme og "bygg i tre".

Telemark landbrukssekselskap satser nå på å videreutvikle Århus gård i Skien som et bynært kompetanse- og

opplevelsestilbud, - med aktiv medvirkning fra fylkesmannen, kommunens oppvekstsektor, Norsk Landbruksrådgivning og flere interessegrupper.

Om matspesialiteter

En inkubatorleder for mat- og naturbasert næring er ansatt hos Dyrsku Arrangement AS i Seljord. Inkubatorlederen tiltrådte stillingen i mai 2010. Pr dato er 6 bedrifter tatt opp i inkubatormiljøet. 2 av de har naturbasert næring, de øvrige 4 er matbedrifter. Et av bedriftene kommer fra nabofylket Aust Agder. FMLA er representert i styringsgruppen.

FMLA's matkontakt er medlem av styringsgruppen for kompetansenettverket region øst med sekretariat på Ås (Nofima Mat). Flere av kursene i regi av kompetansenettverket er blitt avholdt i samarbeid med Dyrsku'n Mat og Kompetansesenter i Seljord. Det er en god deltakelse på disse kursene. FMLA's matkontakt er også medlem i styringsgruppen for Dyrsku'n Mat og kompetansesenter.

FMLA har i samarbeid med Telemark fylkeskommune og Innovasjon Norge, finansiert en matkoordinatorstilling for Telemark. Prosjektet startet opp i 2009 og varer fram til sommeren 2011. Matkoordinatoren bygger broer mellom lokalmatprodusenter og reiselivsbedrifter/serveringssteder. Mye av aktivitetene i prosjektet handler om bevisstgjøring og kunnskapsøkning. Matkoordinatoren har også tatt tak i distribusjon og et firma har nå etablert en fast rute i Telemark. Noen nye bedrifter har kommet til men det er rom for langt flere. Mat frå Telemark BA, som er en sammenslutning for lokalmatprodusenter, har gått fra et BA til en forening. Sammenslutningen ser seg ikke i stand til å generere nok inntekter slik at de kan ansette en daglig leder. Det er likevel ønske om og behov for et nettverk og sammenslutningen videreføres derfor i form av en forening.

Grønt Rett Hjem AS, leverandør av økologisk frukt og grønnsak til abonnenter, er avviklet. Produsentene leverer nå sine økologiske produkter til Avigo AS i Lillesand som har overtatt kundeliste og leverer økologiske varer i nedre Telemark.

Matfestivalen Mersmak i Skien er gjennomført for tredje gang. Festivalen kan vise til god deltakelse og gode besøkstall. Festivalen er igang med å etablere seg som et aksjeselskap. Festivalen er en flott arena for presentasjon og omsetning av lokalmatprodukter. Andre festivaler der lokalmat er et viktig element: Norsk Eplefest i Sauherad, Heilt Vilt festivalen i Drangedal og Dyrsku'n i Seljord.

Grønt reiseliv og utmarksnæring

Agder og Telemark skogeierforening har høy kompetanse og er drivende part i satsingen. Arbeidet har vært drevet gjennom en rekke prosjekter, men har nå dreiet videre mot bedriftsutvikling på produkt og marked. Det omfatter store fellestiltak der Mårfjell sameie i Tinn og Vinje er den som har kommet lengst i en krevende prosess med vernemyndigheter og mange berørte interessegrupper. Fylkesmannen og fylkeskommunen kommer i berøring med satsingen først og fremst gjennom plansystemet og lovforvaltningen, men også gjennom faglig oppfølging.

Inn på tunet

Fylkesmannens viktigste samarbeidsparter har vært kommunenes landbruksforvaltning. I prosjekt og enkeltsaker har det blitt jobbet godt sammen med helse og oppvekst i kommuner og fylkeskommune. Inn på tunet er nå etablert i et eget nettverk med bondelaget som sekretariat. Vi regner å ha 20 - 30 tilbydere, noe avhengig av kommunale prioriteringer og budsjett. Vi har en kommune, Drangedal som deltaker i Inn på tunet løftet. Dette er også en av kommunene med flest tilbydere.

Resultatområde 22 Klima og miljøtiltak i landbruket

22.3 Miljøprogram og miljøplan

Sentrale miljøutfordringer i Telemark

Det er ingen vesentlig dreining i bruken av SMIL-midlene i Telemark i 2010. Kanskje vi ser en liten nedgang når det gjelder tilskudd til rydding av gamle beitearealer. Det hadde vært å ønske sett fra vår side. Vi håper denne tendensen vil vedvare. Ellers er det tilskudd til restaurering som tar mye av tilskuddsmidlene. Dette er etter vårt

ønske. Telemark har en stor og variert freda og vernverdig bygningssmasse å ta vare på.

Når det gjelder tiltak mot forurensing i fra landbruket (IMT) vil dette området få en enda sterkere fokus i 2011. Som følge av "Vanddirektivet" har Grenlandskommunene mobilisert elvelaga langs Leirkup i Gjerpensdalen for samlet plan/tiltak på elvestrekningen ned til den renner ut i Porsgrunn. Tiltak mot bl.a. avrenning fra åpen åker langs Leirkup er samordnet med RMP-ordningen. Tiltak for å hindre forurensing fra landbruket vil bli ytterligere forsterket i Midt-Telemark i fra 2012.

Klimatiltak innenfor landbrukssektoren

Landbruksavdelingen har konsentret sin klima innsats på skogsiden. Se 22.5 Tre og miljø for nærmere omtale.

Miljøplanarbeid

FMLA har i år hatt ekstra fokus på miljøplanarbeid. Rapport PT-1040 viser at 30 av 1566 foretak (eller 2%) i august 2009 ikke har miljøplan. En egen kotroll i en kommune i Telemark viser at 30 av 88 foretak (eller 34%) ikke har en miljøplan som kan godkjennes. FMLA har derfor oppfordret kommunene til å arrangere informasjons- og motivasjonsmøter i samarbeid med lolake Bondelag med tema miljøplan i løpet av høsten 2010. FMLA har også engasjert Norsk Landbruksrådgiving Østafjells til å bistå kommunene med disse miljøplan møter. Interessen har vært lav, bare 2 informasjonsmøter er blitt gjennomført i 2010. I tillegg er 4 andre kommuner kontaktet og muligens blir det arrangert møter på etter vinteren 2010/2011.

FMLA's oppfatning er at det er behov for ytterligere fokus på miljøplan og innhold i den. Stikkprøvekontrollen fra kommunene fanger ikke opp nok avvik i miljøplan. Ekstra fokus på kontroll i regi av kommunen og/eller Fylkesmannen er nødvendig.

Forurensing fra landbruket i vannområdet Børsesjø

Vannområdet Børsesjøvassdraget fra første planperioden er nå i tiltaksfasen. Kommunen jobber med planlegging av tiltak for utbedring av hydrotekniske anlegg og etablering av fangdammer i sidebekker til Børsesjø og Leirkupp. Planleggingsarbeidet tar tid, også bonden trenger tid å venne seg til tanken og sette av egenmidler til tiltak. Så langt er ikke nye fangdammer etablert i vassdraget. Fylkesmannen har for 2010 satt av ekstra SMIL-midler til berørte kommuner Skien og Porsgrunn med tanke på gjennomføring av tiltak. Det er også satt større satser til kantsoner i RMP for dette vannområdet i forhold til andre vassdrag. Dette vil forhåpentligvis gi økt oppslutning om denne ordningen.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2010 etter søknadsomgang 2009 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Gjengroing	Avrenning til vassdrag	Kulturminneverdier	Tilgjengelighet og friluftsverdier	Verdifulle kulturlandskap	Plantevernmidler	Avfallsinnsa
FMTE	1933725	4636620			3620388	28450	
Sum	1933725	4636620	0	0	3620388	28450	

22.4 Økologisk landbruk

Fylkesmannen i Telemark jobber etter "Handlingsplan for økologisk landbruk i Telemark 2002 - 2010" med prioriteringer og tiltak for perioden 2006 - 2010. Arbeidet med å revidere skulle etter planen ha blitt påbegynt i løpet av høsten 2010, men pga. noen omrokeringer i avdelingen som medførte endringer innenfor ulike ansvarsområder, kommer ikke dette arbeidet i gang før i 2011 etter at flere av de overordna styringsdokumentene er på plass.

FM Telemark ble i 2010 tildelt kr 425 000 i midler til oppfølging av økologisk handlingsplan. I tillegg ble kr. 40 200 overført fra 2009. Vi har i 2010 prioritert midler til 11 ulike satsinger hvor mesteparten har blitt benyttet til kampanjer hvor det settes stort fokus på økologiske produkter og produksjon fra "Bonde til bord" I tillegg har det også godt med noe til satsing på økologisk ugrasbekjempelse, informasjonsarbeid om økologisk mat til barn og unge, matlagingskurs for unge kokker, økologisk bærdryrking samt noe kompetanseheving i kommunene sammem med Debio og et prosjekt om andelsjordbruk i regi av NLR Østafjells. Alle pengene er brukt opp.

Telemark har to økoløft-kommuner; Sauherad og Fyresdal. Sauherad har stort fokus på økologisk satsing bl.a. innen frukt. Fyresdal har sett på muligheten for miljømerking av innenlandsfisk. Aketun Fisk i Telemark er valgt ut som nasjonal pilot for en slik godkjenning. Fylkesmannen har deltatt på møter med kommunen og Debio og

har støttet opp under prosjektet.

Telemark hadde ved utgangen av 2009 et total jordbruksareal på ca. 250.000 da. av dette var 20.670 da økologisk + karens. Dvs. at ca 8 % av arealet i Telemark nå er økologisk eller ligger i karens. Dette er en økning fra 2008 på 0,2 % (tall fra Debio 2009). Størst er grasarealene med over 9 % av total grasproduksjon i fylket, men vi ser også at spesielt frukt har en liten økning fra året før. Vi jobber for at Telemark ytterligere skal posisjonere seg innen økologisk produksjon, og da spesielt på økologisk frukt som sammem med korn blir ett av våre viktigste satsingsområder i tida som kommer.

Fylkesmannen vil gjennom arbeidet med handlingsplanen for de neste åra legge vekt på blandt annet å videreutvikle de sterke økologiske produksjonsmiljøa i fylket, samt å stimulere til at økologiske produsenter forblir økologiske i framtida. Samtidig ser vi på det som en utfordring å nå målsettingen om 15% økologisk i 2020, med bakgrunnen i den begrensa veksten som vi nå registrerer. Noe av det som vi nå raskest tar tak i er tiltak og prosjekter rettet inn mot kornprodusenter, vi ser at har Telemark et godt utgangspunkt for å lykkes, da spesielt opp mot det miljøet som økologisk melk og kjøtt representerer.

22.5 Tre og miljø

Økt bruk av trevirke

Fylkesmannen i Telemark har deltatt sammen med Buskerud og Vestfold i det treårige prosjektet "Bygg i Tre". Prosjektet finansieres gjennom BU-midler og midler fra Innovasjon Norge. Prosjektet har egen innleid prosjektleder, med Fylkesmannen i Vestfold som ansvarlig. Prosjektet ble avsluttet i 2010.

Prosjektet har bidratt med veiledning til kommuner og andre utbyggere, samt stimuleringstiltak og kursing til industrielle treutbyggere. Det har ikke blitt startet opp større enkeltprosjekt innen trebruk i Telemark i 2010, men 10 utbyggere har fått verdifull hjelp i prosjektet.

Resultatene vurderes å være såvidt gode at et nytt treprosjekt for disse tre fylkene er under planlegging.

Telemark har fått tildelt 4,7% av total bevilgning på landsbasis.

Bioenergi

Fylkesmannen har bevilget midler til fortsatt aktivitet i Telemark bioenergiforum. Forumet består av representanter for fylkeskommunen, Innovasjon Norge Telemark, fylkesmannen, kommunepolitikere, AT Skog og Høgskolen i Telemark.

Prosjekt Grøn varme i Telemark ble igangsatt i 2010 med midler fra Innovasjon Norge Telemark, fylkeskommunen og fylkesmannen. Fylkeskommunen er prosjekteier. Prosjektet er 2-årig.

Telemark har brukt hele 10,3% av sentrale midler fra bioenergiprogrammet.

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Det kan rapporteres om følgende hovedinnsats innenfor jord- og konsesjonslovområdet:

- Følger opp veilederansvaret overfor kommunene på jord- og konsesjonslovområdet
- Følger med på kommunenes behandling av jord- og konsesjonslovsaker og fortløpende vurderer å ta i bruk innsynshjemmel overfor enkeltkommuner
- Behandler klagesakene innenfor jord- og konsesjonslovområdet riktig og effektivt

FM har behandlet 8 klagesaker som gjelder deling etter jordloven § 12. I alle disse sakene er klagen **ikke** tatt til følge.

I en klagesak, som ble oversendt SLF av klagende part med tanke på omgjøring, har SLF opphevet kommunens vedtak med henvisning til ugyldighet. Annen part har bedt LMD vurdere saken, og pr medio februar er saken ikke endelig avgjort i LMD.

FM har videre behandlet 2 vanlige konsesjonsaker, hvor en ble endret og en ble opprettholdt. 2 O- konsesjonsaker.

Avslag på konsesjon til fritidsformål ble opprettholdt i begge sakene. 3 konsesjonsaker etter konsesjonsloven § 9 siste ledd. Her ble 1 vedtak opprettholdt og 2 ble endret.

FM har behandlet 2 klager på avvisningsvedtak.

Videre behandlet FM 2 konsesjonssaker som 1. instans.

FM begjærte overprøving av en konsesjonsak, hvor resultatet ble ikke omgjøring.

LMD har omgjort FM klagevedtak i en konsesjonsak vedrørende vilkår om boplikt.

FM har ikke mottatt noen uttalelser fra Sivilombudsmannen i 2010.

FM har ikke innhentet saker for kontroll jf jordloven § 3

Resultatområde 24 Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak og kontroll

Kontroll

I vårt kontrollarbeid ser vi at enkelte skogforskrifter ikke er beregnet på kontroll, enkelte er foreldet og enkelte har upresise formuleringer slik at det er vanskelig å kontrollere opp mot. Det er viktig at forskriftene blir oppdatert med tanke på kontrollfunksjonen. Fylkesmannen forventer at SLF/LMD tar tak i dette.

Forvaltningskontrollen avdekker også muligheter for feilutbetaling av tilskudd til økologiske arealer. Det er helt nødvendig å få til en digital kartfesting av økologiske arealer slik at det blir mulig for kommunen å kontrollere riktig areal i forhold til riktig tilskudd. Det er nødvendig at Debio får instruks om å bruke gårdskart der det er tilgjengelig. Fylkesmannen forventer at SLF følger opp dette.

Det er også behov for en tydeligere ansvarsfordeling mellom forvaltningen og Debio. Et eksempel her er godkjenning av gjødslingsplan på et økologisk foretak. Er dette en oppgave for Debio eller for landbruksforvaltningen? Landbruksforvaltningen mangler som oftest kunnskap om vurdering av en økologisk gjødslingsplan.

Forvaltningskontrollen er gjennomført tre år på rad nå. Det viser seg at landbrukskontorene snakker sammen om kontrollen, lærer fra andres kontroll og legger om rutiner. Fylkesmannen registrerer færre avvik. Det ser ut til at kontroll har en preventiv virkning.

Landbruksvikartjenesten

Det er totalt 6 årsverk av landbruksvikarer som er fordelt mellom 5 avløserlag i Telemark. Tre avløserlag har totalt 10 landbruksvikarer, av dette er 7 i faste stillinger. To avløserlag har 11 beredskapsavtaler.

Det er beredskap i alle Telemarks 18 kommuner. I 2010 var det totalt 67 foretak som benyttet landbruksvikar. Disse foretakene hadde tilsammen behov for 507 dager med sykdomsavløsning og 704 dager med annen avløsning.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2010 - antall

Klagebehandling

Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
2	5	0	0	0	0

Dispensasjonssøknader

Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
5	0	1	0	0	0	0	0	0

1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll?

Årsverk: 1,0

Antall personer: 5

2. Gjennomførte kontroller av kommunenes landbruksforvaltning(forvaltningskontroller)

Kommune:	Bø kommune
Orninger/omfang:	Jord: PT, SMIL, RMP Skog: NMSK
Registrerte avvik:	ingen
Oppfølging av avvik:	ingen

Kommune:	Nome kommune
Orninger/omfang:	Jord: PT, SMIL, RMP Skog: NMSK
Registrerte avvik:	ingen
Oppfølging av avvik:	ingen

Kommune:	Porsgrunn kommune
Orninger/omfang:	Jord: PT, SMIL, RMP Skog: NMSK
Registrerte avvik:	ingen
Oppfølging av avvik:	ingen

Kommune:	Sauherad kommune
Orninger/omfang:	Jord: PT, SMIL, NMSK Skog: NMSK
Registrerte avvik:	1) felles eierinteresse i to ulike foretak
Oppfølging av avvik:	1) kommunen rydder opp i saken

Kommune:	Siljan kommune
Orninger/omfang:	Jord: PT, SMIL, RMP Skog: NMSK
Registrerte avvik:	ingen
Oppfølging av avvik:	ingen

Kommune:	Skien kommune
Orninger/omfang:	Jord: PT, SMIL, RMP Skog: NMSK
Registrerte avvik:	1) mangelfull srkfitlig anmodning om utbetaling av tilskudd 2) på 1 felt er plantetallet under minstekrav i bærekraftforskriften
Oppfølging av avvik:	1) endring av rutiner 2) ingen

Kommune:	Tinn kommune
Orninger/omfang:	Jord: PT, SMIL, RMP Skog: NMSK
Registrerte avvik:	1) kommunen har kontrollert for få skogkulturarbeid i felt 2) utbetalt tilskudd er urimelig stort i forhold til det utførte arbeid
Oppfølging av avvik:	1) kommunen må endre skogkontroll rutiner 2) Fylkesmannen forventer at kommunen krever deler av tilskuddet tilbake.

3. Gjennomførte foretakskontroller. Foretakene kan anonymiseres ved A, B, C etc.

Juridisk kompetanse er også tatt med i denne oversikten.

Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

Styrke kommunenes kompetanse og kvalitet:

Det er gjennomført 5 dagsamlinger med kommunal landbruksforvaltning i 2010 innen ulike forvaltningsområder. Vi deltok også på tilsynskonferanse arrangert av fylkesmannsembetet der rådmenn og ordførere var målgruppa. Høsten 2010 arrangerte Telemark 3-dagers samling i Vrådal for alle landbrukskontora rundt Oslofjorden (KolaViken). Tema for samlinga var utviklingsoppgaver. Det er daglig telefonkontakt med kommunale landbruksforvaltning om ulike tema og problemstillinger. I forhold til konsesjons- og jordlovsaker er det også dialoger med rådmenn og ordførere. Fylkesmannen er prosjektansvarlige for et matprosjekt der det er engasjert to matkoordinatorene. Disse står til disposisjon for kommunen i den lokale matsatsinga. Det er gjennomført forvaltningskontroll i 7 kommuner i 2010.

Omfanget av den landbrukspoliotiske dialogen og landbrukspolitisk engasjement i kommunen:

Vi har deltatt på 1 samrådsmøte i 2010 sammen med Innovasjon Norge og Fylkeskommunen. Dette er færre møter enn vanlig, men dette skyldes skifte av ledere i flere av etatene. Tema for disse møtene er prinsippaker, samarbeidssaker og strategiske utfordringer. Fylkesmannens landbruksavdeling har opprettet en kontaktgruppe bestående av repr. fra landbrukets org., KS, Innovasjon Norge og fylkeskommunen. Det er gjennomført 3 møter i 2010. Bruken av virkemidler hos de ulike partene, handlingsprogram for bruk av BU-midler, strategiske vurderinger, innspill til planer og gjensidig informasjon er de viktigste sakene som diskuteres på møtene.

Utvikling av antall årsverk i landbruksforvaltningen:

Antall årsverk i kommunal landbruksforvaltning er stabil for fylket siste året. Utviklingen er ujevn mellom kommunene. Enkelte kommuner har problemer med kapasiteten og rekruttering av kompetent arbeidskraft. Næringsutviklingsoppgaver har mindre fokus nå enn tidligere.

Samarbeid med KS regionalt:

Vi har representanter fra KS i kontaktgruppa. Det er imidlertid lite dialog og samhandling med KS på regionalt nivå i forhold til landbruk.

Bruken av midler over kap. 1144 post 77 Regionale og lokale tiltak i landbruket til kommunerettet arbeid:

Vi har i 2010 brukt kr 58 479 av en tildeling på kr 70 000. Midlene er brukt slik:

Kurs og fagsamlinger:	kr 26 464
Rådgivningstjenester:	kr 18 934
Kompetanseutvikling:	kr 6 000
Representasjon:	kr 7 081

Fagsamlingene har tatt opp temaene skogsvegbygging, SMIL, NMSK og miljøplan.

Resultatområde 26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging

26.1 Jordvern og kulturlandskap

Jordvern

FM har fokusert på jordvern i den årlige Tilstandsrapporten som oppsummerer viktige styringssignaler overfor kommunene. Her er pekt på 3 hovedområder for innsats:

- å sikre nedgang i omdisponert dyrka/dyrkbar jord til andre formål
- nødvendigheten av å ta i bruk virkemidlene i PBL; hensynssoner mm
- sikre KOSTRA-tallene kvalitetsmessig

Vi ser at jordbruksområdene både rundt byer og tettsteder er under press, og det har vært nødvendig å ta i bruk innsigelse i relativt stor grad omkring to tettsteder; Gvarv og Seljord - vi viser til egen rapportering for resultatområde 26.2 Samfunnsplanlegging.

Statistikk for avgang av dyrka jord i 2010 er ikke tilgjengelig på dette tidspunkt (februar 2011), men foregående år (2009) var avgangen i Telemark 164 dekar dyrka jord - noe som ikke er langt fra det som har vært gjennomsnitt de siste 10 år.

Kulturlandskap.

Erfaringer fra nasjonalt utvalgt kulturlandskap i jordbruket, Jomfruland og Stråholmen

Proessen fram til godkjenning av fylkets kandidat om nasjonalt utvalgt kulturlandska i jordbruket, var svært positiv med kjennetegn som gode kandidater, faglig godt samarbeid om vurdering og prioritering, god mottakelse i kommune og hos grunneiere og landbruksbefolkning. I etableringsfasen tok kommunen og berørte i området ansvar med god organisering og med en tiltaksplan og prioriteringer som fikk full oppslutning. Fylkesmannen og fylkeskommunen var aktive med faglige bidrag i planprosessen.

Det er nå bygget og tatt i bruk et kombinert driftshusvære og informasjonssenter på Stråholmen. Den første kulturlandskapsdagen i "utvalgte"-regi hadde senteret som base sommeren 2010. Restaurering og rydding av tilgrodde jordbruksområder går i raskt tempo og følges opp av beitebruk med gammelnorsk sau (villsau) gjennom beiteavtale mellom grunneierne og lokal gårdbruker. Tiltakene blir finansiert gjennom "utvalgte" og en rekke andre lokale og regionale kilder (SMIL, Fylkeskommunen, Innovasjon Norge), herunder også midler fra DN til verneområdene.

På Jomfruland er restaurerings- og ryddearbeidet kommet godt igang. Gjengrodd beitemark med biologisk mangfold av nasjonal verdi, er blitt avdekket. Det er hold kurs i restaurering av de gamle steingjerdene. Spesielt har en "Rusken-aksjon" fått god oppslutning og blitt positivt mottatt. Også her er finansieringen blitt organisert ved "dugnad" fra offentlige såvel som private virksomheter (ferjeselskap og avfallsselskap). Det har vært stor fokus på å få utarbeidet god dokumentasjon og gode skjøtselsplaner for biologisk mangfold, kulturminner/gårdsanlegg og prioriterte tiltak som ferdselsveier og informasjonstiltak. Det er besluttet å etablere et landbrukslag som kan ta ansvar for å koordinere planer og tiltak i framtida.

Oppsummering av erfaringene så langt er at utfordringene og oppgavene er større enn forutsett. Gleden ved å se resultatene, har gitt økt kunnskap om verdiene i kulturlandskapet og skapt stolthet og engasjement mellom grunneierne. Og det smitter også over på andre fastboende og på hyttebefolkning og tilreisende.

26.2 Samfunnsplanlegging

Hovedtrekk i arealbruksutviklingen og aktivitetene som er iverksatt for å sikre at landbrukets arealinteresser og utviklingsmuligheter blir ivaretatt i samfunnsutviklingen.

Fylkesmannen følger opp sentrale føringer om å sikre landbrukets arealinteresser og utviklingsmuligheter. Ved rullering og utarbeiding av kommuneplanens samfunnsdel gir landbruksavdelingen innspill til disse, og setter fokus på landbruket i en slik sammenheng.

I arealplansaker kommer vi med innspill tidlig i planprosessen, og har særskilt fokus på jordvern og kulturlandskap. Det er viktig å få formidlet langsiktig og helhetlig planlegging. I varselfasen får vi planprogram for KU på høring, og vi påser at også jordvern og landbruksinteresser blir utredet og avveid i forhold til andre samfunnsinteresser. Det er også viktig å påse at kommunenes landbruksforvaltning blir trukket med i planprosessene lokalt.

FM deltar aktivt i planmøter/planforum og planbehandling/planhøring i plansaker som berører landbruksinteresser og setter fokus på jordvern, kulturlandskap og utviklingsmuligheter generelt.

Landbruksdirektøren har fremmet innsigelse i 3 arealplansaker i 2010:

- Kommunedelplan for Gvarvområdet – med 4 innsigelser med grunnlag i jordvern- og kulturlandskapshensyn
- Kommunedelplan for Seljord sentrumsområde – med 4 innsigelser med grunnlag i jordvern og 2 innsigelser med grunnlag i kulturlandskap
- Ny E 134 gjennom Seljord, Kviteseid og Tøkke kommuner med bakgrunn i manglende landbruksfaglige utredninger

FM følger utviklingen i arealrapporteringen i KOSTRA – avgang av dyrka og dyrkbar jord og kvalitessikring av rapportering.

Jordvern er tatt med som eget tema i FMs årlige Tilstandsrapport som er en sammenstilling av viktige tema og fokusområder for kommunene.

Arbeidet med revisjon av forvaltningsplan for Hardangervidda er slutført, men planen er ikke endelig vedtatt ennå. Det har pågått arbeid med Fylkesdelplan for Hardangervidda, og utarbeiding av Fylkesdelplan for Setesdal Aust- og Vesthei Ryfylkeheiane, som har involvert landbruksavdelingen i noen grad.

FM har behandlet 6 klima- og energiplaner i 2010, og har bl.a satt fokus på bruk av bio-energi og landbrukets rolle i reduksjon av klimagassutslipp. Ved årsskiftet hadde 17 av 18 kommuner i Telemark utarbeidet en første generasjons klima- og energiplan, mens den siste kommunen har startet opp dette arbeidet i 2010. FM har tatt med klima- og energiplanlegging som tema i Tilstandsrapport 2010, som er et utfordringsdokument som sendes kommunene årlig.

For øvrig viser vi til rapportering på resultatområde 06 Planlegging for en bærekraftig utvikling.

GIS

GIS beyttes i:

- verne-/fredningsaker, bygge-/klagesak, plansaker og vann ved miljøvernavdelingen
- delesaker, skogforvaltning, arealtilskudd, SMIL ved landbruksavdelingen
- varsling, risikovurdering og akuttssituasjoner ved beredskapsavdelingen

Det er liten eller ingen bruk av GIS ved sosial/helseavdeling eller barnehage/utdanningsavdeling.

Fylkesmannen er en aktiv deltaker i geovekst, og vi har ambisjoner om at Telemark, i samarbeid med institutt for skog og landskap og kommunen, skal være gode på forvaltning av AR5. I 2010 var det bl. a. bidrag, utover kontantmidler fra skog og landskap, til etablering av reguleringsplanbase for region Vest-Telemark. Med bakgrunn i beredskapsfokus ble det også øvet trykk mot kommunene for å øke andelen offisielle adresser, slik at dette har kommet med i noen geovekstprosjekt.

Økt og lettere tilgang til informasjon, samt sikrere data som matrikkel og gårdskart gir bedre og sikrer saksbehandling og beslutninger.

Se for øvrig organisatorisk beskrivelse under resultatområde 98.5.

Regional samordning for beredskap på landbruks- og matområdet

Fylkesmannens landbruksavdeling har felles møter med Mattilsynet minst to ganger i året. Alt etter behov og type saker arrangerer vi møtene enten bare for Telemark eller for hele regionen, dvs. Telemark, Vestfold og Buskerud. Gjensidig informasjon, kunnskapsutveksling, fokus på samhandling og felles innsats mot næringa er viktige tema. Vi har god dialog med Mattilsynet ved funn av farlig planteskadegjørere, dyresykdom osv. der det kreves samhandling fra begge parter.

Ressursrapportering

Stilling som GIS-koordinator for embetet og plankoordinator ligg inne i framlagt ressursbruk. Ressursrapportert under 260.

21 Landbruksbasert næringsutvikling	kr 3 546 343,87	kr 0,00
22 Klima- og miljøpolitikk i landbruket	kr 453 457,54	kr 0,00
23 Eiendoms- og bosettingspolitikk	kr 633 706,91	kr 0,00
24 Forvaltning av inntekts- og velferdspol. tiltak	kr 1 059 938,68	kr 0,00
25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør	kr 1 167 083,65	kr 0,00
26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging	kr 2 380 043,83	kr 0,00
Andre oppgaver under LMD	kr 27 032,95	kr 0,00
Sum:	kr 9 267 607,00	kr 0,00

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet

31.1 Tilsyn

Fylkesmannens egenvurdering er at vi har god måloppnåelse på resultatområde tilsyn.

Fylkesmannen i Telemark har gjennomført tilsyn med kommunenes og fylkeskommunens opplæring etter opplæringslova. Vi har hatt et bredt spekter av tema fra det felles nasjonale tilsynet, via det prioriterte området voksenopplæring til spesialundervisning, vurdering med karakter, fysisk aktivitet og frukt/grøntordningen. Det er gjennomført en blanding av pålagte, egeninitierte og hendelsesbaserte tilsyn.

Avdelingen har bred kompetanse, juridisk - pedagogisk-økonomisk, som medfører at vi er godt rustet til å gjennomføre tilsyn. Vi har valgt å i hovedsak ha tre deltagere på hvert team fordi det gir den nevnte breidde og i tillegg dynamikk i tilsynsarbeidet.

Fylkesmannen i Telemark har brukt ca. 2,1 årsverk (34 %) av ressursene på utdanningsområdet på tilsyn i 2010. Andelen av total ressursbruk er gått litt ned siden 2009. Det er noe overraskende siden vi høsten 2010 hadde høy ressursbruk på FNT. Det nasjonale tilsynet kom imidlertid seint i gang, hvilket medførte at vi ikke rakk så mange kommuner som vi hadde planlagt.

Gjennom flere år har Fylkesmannen i Telemark registrert at antall klager på standpunkt karakterer har økt samt at medholdsprosenten også er høy. Vi mente derfor at det var viktig å gjennomføre tilsyn på sluttvurdering i fag, et område som er av stor betydning for den enkelte elev.

Ved utvalg av tilsynsobjekter legges en risikovurdering i utgangspunktet til grunn kombinert med en langsiktig plan der alle kommuner skal dekkes. Risikovurderingen baserer seg på informasjon fra bl.a. GSI, Skoleporten og KOSTRA samt den kunnskapen vi ellers har om kommunene i fylket. I tillegg tas det hensyn til den totale tilsynsbelastningen på kommunen over år og til samordning av tilsyn internt og mellom statsetatene og kommunerevisjonen.

Hendelsesbaserte tilsyn iverksettes på bakgrunn av bl.a. informasjon i media, fra foreldre, kommunekunnskap og klagesaker. Som eksempel kan også nevnes at tilsyn med frukt og grønt ble iverksatt etter at leverandøren av frukt til en kommune tok kontakt for å sjekke regelverket. Leverandøren hadde da opplevd at noen skoler i en kommune avvirket ordningen.

På bakgrunn av GSI-tall vedr. fysisk aktivitet, har Fylkesmannen foretatt et skriftlig tilsyn som omfatter alle kommuner i Telemark unntatt to. 7 kommuner med tilsammen 27 skoler hadde avvik av ulik alvorlighetsgrad. Avvikene fordelte seg på store og små kommuner, men ingen av middels størrelse. Ble pålagt å rette opp skjevhet i skoleåret 2010-2011.

På bakgrunn av GSI-tall vedr. spesialpedagogisk hjelp etter Oppl. §5-7 ble det foretatt skriftlig tilsyn hos Porsgrunn kommune, men det ble ikke avdekket avvik.

Basert på GSI-tall gjennomførte vi tilsyn på fysisk aktivitet i 2010, jf resultatområde tilsyn. Tilsynet omfattet alle

kommuner i Telemark unntatt to. 7 kommuner med tilsammen 27 skoler hadde avvik av ulik alvorlighetsgrad. Avvikene fordelte seg på store og små kommuner, men ingen av middels størrelse. Ble pålagt å rette opp skjevhet i skoleåret 2010-2011.

Fylkesmannen gjennomførte i samarbeid med Utdanningsdirektoratet 9.mars 2010 en konferanse om regelverket for vurdering, jf. forskrift til opplæringsloven kap. 3. Det deltok ca. 250 personer bestående av av skoleeiere, skoleledere og ansatte i offentlig grunnskole og videregående opplæring.

Utdanningsdirektoratet arrangerte i samarbeid med Fylkesmannen konferansen "Bedre læringsmiljø" i Langesund 17.11 -18.11.1011 Tema på konferansen var læringsmiljø, helhetlig skoledag, fysisk aktivitet og leksehjelp. Det deltok ca 300 representanter fra skoleeiere, skoleledere og skoleansatte i Telemark, Vestfold og Buskerud.

Tilsynsobjekt:	Bamble kommune
Paragraf(er):	Forsr.§1 -1a
Lovbrudd:	Nei
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Nei
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Bamble kommune
Paragraf(er):	Oppll.§13-10, jfr. forskr.§3-17, §3-18 og §3-19
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Nei
Publisert:	Nei
Kommentar:	Vedtak om pålegg fattet. Frist til 15.04.2011 til å rette opp lovbruddet.

Tilsynsobjekt:	Bø kommune
Paragraf(er):	Forskr.§1 -1a.
Lovbrudd:	Nei
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Nei
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Bø kommune
Paragraf(er):	Oppll.§13-10, jfr. forskr.§3-17, §3-18 og §3-19
Lovbrudd:	Nei
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Nei
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Bø kommune - Voksenopplæringa
Paragraf(er):	§§ 4A-1, §A-2, §A-4, jf § 13-10
Lovbrudd:	Nei
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Nei
Publisert:	Ja
Kommentar:	Det er ikke endelig avklart om det er lovbrudd da tilsynsrapportene ferdigstilles i disse dager.

Tilsynsobjekt:	Drangedal kommune
Paragraf(er):	Forskr.§1-1a.
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Nei
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Fyresdal kommune
Paragraf(er):	Forskr.§1-1a.
Lovbrudd:	Nei
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Nei
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Hjartdal kommune
Paragraf(er):	Forskr.§1-1a.
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Nei
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Kragerø kommune
Paragraf(er):	Oppll.§13-10, jfr. forskr.§3-17, §3-18 og §3-19
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Nei
Publisert:	Nei
Kommentar:	Har fått en ny frist for å uttale seg(18.02.2011), evt. vedtak om pålegg.

Tilsynsobjekt:	Kviteseid kommune
Paragraf(er):	Forskr.§1-1a.
Lovbrudd:	Nei
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Nei
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Nissedal kommune
Paragraf(er):	Forskr.§1-1a.
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Nei
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Nome kommune
Paragraf(er):	Forskr.1-1a.

Lovbrudd:	Nei
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Nei
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Notodden kommune
Paragraf(er):	Oppl.§13-10, jfr. forskr.§3-17, §3-18 og §3-19
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Nei
Publisert:	Nei
Kommentar:	Vedtak om pålegg fattet. Frist 01.04.2011 til å rette opp lovbruddet.

Tilsynsobjekt:	Notodden kommune
Paragraf(er):	Forskr.§1-1a.
Lovbrudd:	Nei
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Nei
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Porsgrunn kommune
Paragraf(er):	Oppl.§5-7
Lovbrudd:	Nei
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Nei
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Porsgrunn kommune
Paragraf(er):	Forskr.§1-1a
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Nei
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Sauherad kommune
Paragraf(er):	oppl. kap. 5
Lovbrudd:	Ja
Type:	Stedlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Nei
Publisert:	Ja

Kommentar:	Tilsynet gjennomført november 2009. Avvik på § 13-10 med to pålegg. Første pålegg vedr. enkeltvedtak er rettet. Frist for tilbakemelding på andre pålegg vedr. sakbehandlingstid i PPT var 01.12.10. FM purret 16.12.10. Fortsatt ikke mottatt bekreftelse fra komm. på at tiltakene som er satt i verk, virker.
------------	--

Tilsynsobjekt:	Sauherad kommune
Paragraf(er):	Forskr.§1-1a.
Lovbrudd:	Nei
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Nei
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Seljord kommune
Paragraf(er):	Forskr.§1-1a.
Lovbrudd:	Nei
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Nei
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Seljord kommune
Paragraf(er):	Oppll.§13-10, jfr. forskr.§3-17, §3-18 og §3-19
Lovbrudd:	Nei
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Nei
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Siljan kommune
Paragraf(er):	Forskr.§1-1a
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Nei
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Skien kommune
Paragraf(er):	Forskr.§1-1a
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Nei
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Skien kommune - Voksenopplæringa
Paragraf(er):	§ 4A-1, §4A-2, §4A-4 jf § 13-10
Lovbrudd:	Nei
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Nei
Publisert:	Ja
Kommentar:	Det er ikke endelig avkalrt om det er lovbrudd da tilsynsrapportene avsluttes i disse dager.

Tilsynsobjekt:	Skien kommune
Paragraf(er):	oppl. kap. 5

Lovbrudd:	Ja
Type:	Stedlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Nei
Publisert:	Ja
Kommentar:	Tilsynet gjennomført desember 2009. To avvik. Første pålegg vedr. enkeltvedtak er rettet. Endelig frist for retting av andre pålegg med oversendelse av statistisk materiale samt kommunens vurdering av om saksbehandlingstiden i PP nå er sikret, er 01.05.11

Tilsynsobjekt:	Skien kommune
Paragraf(er):	Opplæringsloven § 3-1
Lovbrudd:	Nei
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Nei
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Skien kommune
Paragraf(er):	Opplæringsloven § 13-5, jf. forskrift § 18-2
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Nei
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Telemark fylkeskommune
Paragraf(er):	Opplæringsloven § 3-1
Lovbrudd:	Nei
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Nei
Publisert:	Nei
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Tinn kommune
Paragraf(er):	Forskr. §1-1a.
Lovbrudd:	Nei
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Nei
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Tokke kommune
Paragraf(er):	Oppl. §13-10, jfr. forskr. §3-17, §3-18 og §3-19
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Nei
Publisert:	Nei
Kommentar:	Kommunen har ikke uttalt seg, og FM vil gjøre vedtak om pålegg.

Tilsynsobjekt:	Vinje kommune
Paragraf(er):	Forskr. §1-1a
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Nei
Kommentar:	

31.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen i Telemark har gjennomført oppdraget ihht embetsoppdragets målformuleringer. Med noen unntak er sakene behandlet innenfor angitte tidsfrister. Det er da sendt foreløpig melding om antatt saksbehandlingstid, og hvor sakene da har blitt behandlet innen den saksbehandlingstid som har blitt forespeilet.

Avdelingen har god kompetanse på området. I tillegg til jurist har flere av saksbehandlerne lang erfaring i klagesaksbehandling. Kapasiteten har i 2010 vært noe mer presset enn tidligere fordi tidsbruken på FNT har vært høy. Totalt har vi brukt ca 0,7 årsverk på klagesaksbehandling skole.

Fylkesmannen har i 2010 mottatt tilsammen 89 saker, inkludert de 5 sakene som ikke er realitetsbehandlet pr. 31.12.10. Dette er en merkbar økning fra 2009 (70 saker), og som sammen med ressursbruken på FNT 2010 har gitt press på kapasiteten på tilsyn og klagesaksbehandling.

Over år har Telemark knapt hatt saker etter oppl kap 9A. I 2010 ser vi en økning idet vi totalt hadde tre saker hvor flere kom seint på høsten. Det er grunn til å tro at FNT har økt bevisstheten på skolene og i befolkningen om klagemuligheten når det psyko-sosiale miljøet ikke fungerer som det skal.

Klage i grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Vurdering (standpunkt), kap 5 i 39 forskriften	39	28	10	1	
Spesialundervisning, § 5-1	8	5	3	0	
Skyss, § 7-1	13	3	5	5	Foreløpig melding i 5 saker mottatt november/desember 2010 om behandling i januar 2011.
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	3	3	0	0	
Fremskutt skolestart, § 2-1 tredje ledd	1	0	1	0	
Skoleplassering, § 8-1	3	1	2	0	
Annet	10	5	5	0	
Sum	77	45	26	6	

Klage i videregående opplæring (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Særskilt inntak, § 3-1 sjette ledd	1	0	1	0	
Annet	4	1	3	0	
Sum	5	1	4	0	

Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder (opplæringsloven)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Spesialpedagogisk hjelp, § 5-7	5	5	0	0	
Annet	2	0	2	0	
Sum	7	5	2	0	

31.3 Grunnskolens informasjonssystem, GSI

Fylkesmannens egen vurdering er at måloppnåelsen på området er god. Det er brukt vel 0,3 årsverk på GSI i 2010. Kvalitetssikringen av tall tar mye tid og krever tett oppfølging av kommunene/skolene.

Telemark er i en overgangsfase mht kompetanse på GSI. Vår saksbehandler har sluttet og ny medarbeider er under opplæring. Overlapping er sikret.

Det er et krevende arbeid å sikre korrekt innrapportering. Kompetansen på GSI er svært blandet ute i kommunene. Fylkesmannen har arrangert samlinger for kommunene for å øke kompetansen og sikre kvaliteten på tallmaterialet.

I 2010 var det ingen skoler i Telemark som ikke overholdt Stortingets forutsetninger med hensyn til pedagogisk forsvarlig opplæring knyttet til gruppestørrelser, jf. Opplæringslova 8-2.

31.4 Informasjon og veiledning

Fylkesmannens egen vurdering er at måloppnåelsen på området er god. Oppdraget er gjennomført ihht krav. Avdelingen har bred kompetanse innenfor jus, pedagogikk og økonomi slik at en evner å håndtere et mangfold av innfallsvinkler til temaene.

Barnehage- og utdanningsavdelingen brukte i 2010 ca. 0,6 stilling på informasjon og veiledning til kommuner, elever, foresatte, ansatte i skolesektoren og allmenheten. En rekke av de muntlige og skriftlige henvendelsene avdelingen mottar krever nærmere undersøkelser/avklaringer, og krever således en del ressurser av avdelingen. Avdelingen ønsker å være/bli brukt som et "kompetansesenter", og ut fra antall henvendelser/type henvendelser synes avdelingen også å bli oppfattet som dette av brukerne.

Fylkesmannen gjennomfører hvert år tre kontaktmøter med skoleansvarlige i kommunene. Dette er en viktig arena for informasjons- og veiledningsarbeidet samt for formidling av statlig politikk.

Når det gjelder regionale konferanser, var embetet medarrangør til en konferanse med emner fra opplæringsloven kapittel 4A om opplæring særlig organisert for voksne. Dette ble gjort på vegne av Utdanningsdirektoratet og i samarbeid med embetene i Vestfold, Buskerud, Østfold og Oslo og Akershus. Målgruppen var ledere i voksenopplæringen og tilsatte i PP-tjenesten. Tema var lovkrav i retten til både grunnskole-opplæring og opplæring innen videregående opplæring, samt spesialundervisning (§§ 4A-1 og 4A-2). Gjennomføringen ble meget god i fine lokaliteter og gode forelesere.

31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartleggingsprøver

Fylkesmannen utført de oppgaver som er gitt i oppdraget.

To medarbeidere arbeider med eksamen og nasjonale prøver slik at risikoen reduseres. Samlet ressursbruk på området er 0,9 årsverk. En har hatt bytte av saksbehandler i 2010, men er nå godt i gang med å bygge opp ny kompetanse.

Når det gjelder organisering og gjennomføring av lokalt gitt muntlig eksamen i grunnskolen, har Fylkesmannen overlatt ansvaret for dette til kommunene. Det er etablert tre regioner i fylket. Disse har etablert et fast og godt samarbeid. Etter Fylkesmannens vurdering gjennomføres lokalt gitt eksamen på en tilfredsstillende måte.

Fylkesmannen har på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet høsten 2010 kartlagt to kommuner i Telemark, Tinn og Kviteseid, med hensyn til praksis når det gjelder lokalt gitt muntlig eksamen i grunnskolen.

Særskild Rapportering	JA	NEI	Øvrige kommentarer
1. Benytter embetet informasjonen som fremkommer ved avvikling av prøver og eksamener i tilsynsarbeidet?	X		Det har ikke fremkommet informasjon som skulle tilsi behov for særlige tilsyn innenfor området eksamen og nasjonale prøver. Men informasjon om eksamens- og prøveresultater, sammen med annen informasjon fra ulike kilder, gir bakgrunnsinformasjon og helhetssyn i møte med den enkelte kommune.

Særskild Rapportering	Spesifiser dersom avvik fra landsgjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
2. Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver	På barnetrinnet ligger fritaksprosenten for Telemark som fylke noe over landsgjennomsnittet, særlig i engelsk (4,6 vs. 3,4) og i lesing (4,8 vs. 4,0). På ungdomstrinnet er forskjellen i fritaksprosent ubetydelig i forhold til landet som helhet.	Det er svært store variasjoner på barnetrinnet. Mange kommuner ser ikke ut til å praktisere fritak i det hele tatt, mens to-tre kommuner har fritaksprosent rundt 8 - 12 i lesing og engelsk. De samme kommuner har også høy fritaksprosent i de samme fag på ungdomstrinnet, mens mange kommuner også her ikke praktiserer fritak i det hele tatt.	Det har vært noen henvendelser angående praktisering av fritaksregler. I minst en av kommunene var det tilløp til fritak ut fra strategi. Andre har ikke praktiserer fritak i det hele tatt. Det kan det tyde på at det i stor grad er tilfeldighetene som rår. Noen skoler praktiserer fritak på noen prøver, men ikke på andre. Kanskje er det forskjeller også på lærernivå? Mulige årsaker: 1). Noen ser ikke nytten. 2). Noen synes det er for vanskelig og komplisert.	Fylkesmannen har innskjerpet at en fritakspraksis som springer ut av hensynet til kommunen/skolen ikke kan aksepteres. Fylkesmannen vil ellers gjøre fritaksregler til tema på kontaktmøter med kommunene.

31.7 Tilskuddsforvaltning

Fylkesmannens egen vurdering er at en har god måloppnåelse på resultatområdet.

Fylkesmannen i Telemark bruker 0,4 årsverk på tilskuddsforvaltningen på skole. Avdelingen har ansatte som over år har håndtert tilskuddsordningne og kompetansen er derfor god. Saksbehandlingen er som følge av søknadsprosessen og kravene i tilskuddsordningene grundig. Det foretas rimelighetsvurderinger og kontroller av behov og opplysninger gitt i søknadene.

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i grunnopplæringen

32.2 Kompetanseutvikling

Fylkesmannen i Telemark har gjennomført oppdraget og har etter egen vurdering nådd målene.

Samlet ressursbruk i arbeidet med kompetanseutvikling er 0,4 årsverk.

GNIST-samarbeidet i Telemark koordineres av KS. Utdanningsdirektøren deltar i Forum for utdanning som er arena for GNIST-arbeidet.

I Telemark har mange kommuner vært svært skeptiske til Varig system for videreutdanning. Skepsisen holder seg fortsatt i noen kommuner.

32.3 Skoleporten

Fylkesmannen i Telemark har utført oppdraget på resultatområdet. Vi har imidlertid hatt skifte av saksbehandler og har derfor brukt kapasitet på å bygge ny kompetanse. Brukerstøttefunksjonen var derfor noe redusert høsten 2010. Av samme grunn hadde vi færre tiltak høsten 2010 enn vi ellers ville hatt.

Fylkesmannen i Telemark har brukt tilsammen vel 0,2 årsverk på arbeid med Skoleporten i 2010.

Det ble gjennomført tre regionale samlinger våren 2010 for felles gjennomgang av ressursbruk og resultater for grunnskolen i de enkelte kommunene. Skoleporten har vært sentralt verktøy på disse samlingene.

I samarbeid med Utdanningsdirektoratet ble det også gjennomført samling for kommunene våren 2010 der en arbeidet med Skoleportens mal for tilstandsrapportering.

Vår erfaring er at Fylkesmannens brukerstøtte og veiledning, blant annet i tilknytning til Skoleporten, er etterspurt og at skoleeierne opplever at tilbudet er nyttig. Derfor er det viktig at medarbeidere gjennom kompetanseheving fra Udir settes i stand til å gi kvalitativ god hjelp på dette området.

1. Har embetet oppdatert brukerstøtte- og veiledningsfunksjon?

Nei

Dersom nei, spesifiser

Telemark hadde skifte av saksbehandler sommeren 2010 og har brukt høsten til å bygge ny kompetanse på området. Det vil ta noe tid før en er fullt oppdatert på brukerstøtte og veiledning.

Øvrige kommentarer

For å sikre kompetansen hos Fylkesmannen er Skoleportensamling om høsten ikke nok sett fra Telemarks ståsted. Nye ansatte hos FM bør kurses i egne samlinger. Dette vil øke kompetansen og kvaliteten helt ut til sluttbrukerne.

2. Benytter embetet Skoleporten i tilsynsarbeidet?

Ja

Beskriv hvordan

Fylkesmannen i Telemark tar ut tilgjengelig data, blant annet i Skoleporten, til hjelp i tilsynsarbeidet. Eksempelvis brukes elevundersøkelsen i risikovurderingen ved tilsyn etter kap 9A. Telemark har innhentet tilstandsrapporter fra alle kommunene. Disse gir god bakgrunnsinformasjon ved risikovurderingen.

3. I hvilken grad brukes Skoleportens elementer i lokal kvalitetsvurdering?

Fylkesmannen i Telemark har i 2010 innhentet tilstandsrapporter fra alle kommunene, unntatt to. Samtlige tilstandsrapporter følger i hovedsak Skoleportens mal, og har vekslende kvalitet, men Skoleporten og de muligheter som ligger her er klart en ressurs for skoleeiere og for skolene.

4. Innspill fra embetet til forbedringer av Skoleporten:

32.4 Erfarings- og kunnskapsinnhenting

Fylkesmannen i Telemark har gjennomført oppdraget og har etter egen vurdering god måloppnåelse. Det er brukt 0,3 årsverk på området. En har tilstrekkelig kompetanse til å gjennomføre oppdraget. Det er beklagelig at vi ikke har klart å skaffe kandidater til Dronning Sonjas skolepris, men responsen på vår oppfordringer og markedsføring var dessverre liten.

Veilederkorps

Telemark var ikke satsningsfylke i år, men etter oppfordring fra Udir til alle fylkene, startet vi arbeidet med å finne egnede kandidater. Det resulterte i tre personer der to er tatt inn i veilederkorps, én som leder, mens en er veileder i satsingen Statlige støttetiltak for kommuner med svake elevresultater.

Dronning Sonjas skolepris

Fylkesmannen hadde ingen kandidater å nominere til Dronning Sonjas skolepris for inkludering og likeverd i 2010, selv etter en omfattende prosess der alle skoleeiere i fylket var involvert.

Forsøk med fremmedspråk på 6.-7.trinn 2010-2012

Ulefoss skole deltar som eneste skole i Telemark. Det har vært et økonomisk underforbruk av midler til forsøket i Telemark i 2010 på grunn av manglende deltakelse på kurs, men ellers gjennomfører skolen forsøket etter planen.

SKUP - Statlige støttetiltak for kommuner med svake elevresultater

I Telemark deltar Fyresdal. Tre kommuner i Telemark og Agder-fylkene samarbeider om felles aktivitetsplan og fremdrift i prosjektet, sammen med tildelte veiledere fra Utdanningsdirektoratet.

32.5 Tiltak innen tilpasset opplæring og spesialundervisning - kap. 230.01

Oppdraget er gjennomført. Det er brukt snaut 0,4 årsverk.

Vurdering av egen måloppnåelse:

a) Embetets ressurser

Barnehage- og utdanningsavdelingen hos FM i Telemark er en liten avdeling, noe som fører til at de fleste må inn i tilsynsvirksomheten. Det betyr at egeninitierte tiltak på området tilpasset opplæring og spesialundervisning har måttet vike for å oppfylle kravet om hovedvekt på tiltak innen tilsyn.

b)Kompetanse

Bakgrunnen som spesialpedagog er nyttig og nødvendig både for å løse oppgaven rundt temaet og for troverdigheten ute i kommunene. Innføring i juridisk metode og lang praksis med tilsyn likeså. Informasjon og veiledning etterspørres fra kommunene.

c) Metodikk og strategier

Erfaring viser at informasjon og veiledning gjennom dialog er mest matnyttig når veiledere, rundskriv og lovendringer skal introduseres. Det er mange krav som stilles, og ikke alle kommuner er selv offensive når det gjelder opplæring av egne ansatte. Nye lover og føringer er like nytt for dem. FM er velkommen i kommunene, og etterspørres, for eksempel i etterkant av tilsyn. Men det kommer stadig nye ledere, og gjør veiledninger hele tiden nødvendig. Kanskje bør FM invitere til en noe mer omfattende opplæring på lov- og regelverksområdet. Tilsyn relatert til § 13-10 viser at det kan være nødvendig å ryddel i saksbehandlingsområdet når det gjelder spesialundervisning.

d) Andre forhold i fylket

Telemark har mange små kommuner - 13 fra 6.500 innbyggere og ned til 1.370. Vest-Telemark med 6 kommuner har interkommunal PP-tjeneste og et felles Forum for undervisning som FM har et godt samarbeid med på området. Interkommunal PP-tjeneste har også Midt-Telemark med 3 kommuner samt Notodden/Hjartdal med to kommuner.

Det er en utfordring at flere kommuner ikke har tilsktrekkelig ressurser knyttet til skolefaglig/juridisk kompetanse i kommuneadministrasjonen. Dette er en stor utfordring med tanke på gjennomføring og oppfølging av de krav og pålegg som departement og direktorat stiller.

Sørge for informasjon og veiledning innen tilpasset opplæring og spesialundervisning for barn, unge og voksne med særskilte behov

Det er - og har vært - en jevn forespørsel etter veiledning om hvordan regelverket er å forstå. Inneværende år har FM - med utgangspunkt i Veilederen - vært i tre kommuner samt fylkeskommunen der skolefaglig ansvarlig, rektorer/andre som fatter enkeltvedtak samt PPT har vært tilstede.

I tillegg har FM dette året vært hos Habiliteringstjenesten for barn og unge (HABU), Konsultasjons- og utredningsavd (KUE) ved Barne og ungdomspsykiatrisk avdeling, Sykehuset Telemark samt Grenland epilepsiforening. Ved HABU og KUE var alle ansatte og ledelsen til stede. Et hovedspørsmål var forholdet til PPT og rolleavklaringer rundt enkeltvedtak. Hos Epilepsiforeningen var foreldre målgruppen. Her var innflytelse på det spesialpedagogiske tilbudet til barna deres, et hovedtema. Ellers ble opplæringsloven kap 5 og Veilederen gjennomgått i et foreldreperspektiv.

Voksenopplæring: det har vært gjennomført veiledning over telefon i en kommune i forbindelse med oppfølging av reglebrudd oppdaget ved klagebehandling etter § 4A-2. FM har gjennomført skriftlig tilsyn med to andre kommuner som vi ser det er behov for å følge opp med veiledning når det gjelder området spesialundervisning.

Vurdere å føre tilsyn med skoleeier ift opplæringslova kap 5

Det har i 2010 ikke vært rom for tilsyn ifh kap 5 fordi felles nasjonalt tilsyn har vært svært ressurskrevende og fordi en gjennomførte to tilsyn seint i 2009. 2009-tilsynene krevde derfor mye oppfølging i 2010.

Påse at det blir informert om regler for spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder, tilpasset opplæring og spesialundervisning

FM er usikker på formuleringen "at det blir informert om". Er det kommunene eller fylkesmannen som skal påse? Vi har løst det slik:

FM har regelmessige kontaktmøter med barnehage- og skolefaglig ansvarlig i kommunene. Her informeres det om aktuelle saker fra departement og direktorat, blant annet høringer, nye rundskriv og veiledere etc. Kap 5 i opplæringsloven er et stadig tilbakevendende tema. Det har ikke vært anledning til å utdype temaet tilpasset opplæring av ressursmessige hensyn.

Resultatområde 33 Tilsyns- og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet

33.1 Tilskuddsforvaltning

Rapportering pr. 25. januar og 12. september ihht oppdragsbrevet er utført.

Det er ikke mottatt klager på tilskudd i 2010.

Fylkesmannen har gjennomført formalia- og rimelighetskontroll av opplysningene i søknadene på de ulike tilskuddsordningene.

Fylkesmannen har foretatt stikkprøvekontroller :

- kontrollert 3 kommuner i forhold til mottatt tilskudd til faste barnehageplasser i midlertidige lokaler.
- kontrollert 2 kommuner i forhold til mottatt tilskudd til tiltak for barn med nedsatt funksjonsevne.
- kontrollert 2 kommuner i forhold til mottatt tilskudd tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder.
- kontroll med 1 kommune i forhold til driftstilskudd

Alle kontroller er foretatt skriftlig. Ved ett tilfelle ble det foretatt et kommunebesøk i tillegg. Alle kontrollene konkluderte med at tilskuddene var mottatt og benyttet i tråd med regelverket.

33.2 Klagesaksbehandling

Oppgaven er utført ihht oppdrag.

Fylkesmannen har mottatt 7 klagesaker i 2010. Alle gjelder forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd. 3 av sakene er ferdigbehandlet og kommunenes vedtak ble opprettholdt. 3 saker gjenstår i påvente av uttalelse fra Departementet. 1 sak mottok vi i desember og ble ferdig behandlet i januar 2011.

Klagesakene er i hovedsak behandlet innenfor fristene for saksbehandlingstid.

Type Klage	Klager gis medhold/delvis medhold	Klager gis ikke medhold	Opphevet/returnert	Sum	Sum innkommet 2009
Barnehageloven § 10					
Forskrift om familiebarnehager § 7					
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd § 6	0	4	0	4	4
Forskrift om foreldrebetaling § 5					
Barnehageloven § 16					
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4					
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3					
Merknad					

3 klagesaker fler enn 2009.

33.3 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen har gjennomført oppdraget. Veiledning og informasjon har foregått via kontaktmøter med barnehagemyndighetene i kommunene samlet, med barnehagemyndigheten i enkeltkommuner og i møter hvor både kommunene og representanter for private barnehageeiere har vært tilstede. Temaer har bl.a. vært kommunens roller både som barnehagemyndighet og barnehageeier og veiledning om forskrift om økonomisk likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd. Fylkesmannen har også deltatt på møter i regi av regioner. I tillegg informasjon og veiledning ut fra enkeltkommuners- og private barnehageeieres behov.

I forhold til forskrift om likeverdig behandling av kommuner i forhold til offentlige tilskudd har Fylkesmannen arrangert informasjonsmøte med kommuner og private barnehageeiere. På dette møtet deltok også representant for Telemarksforskning. I tillegg deltok Fylkesmannen, sammen med kommunene, på Kunnskapsdepartementet informasjonssamling. Fylkesmannen har også fortløpende foretatt ringerunder til kommunene for å overvåke situasjonen. I to kommuner har de som har hatt ansvar for dette vært nye i forhold til oppgaven. Fylkesmannen har brukt mye tid på å veilede og følge opp disse.

Fylkesmannen har i forbindelse med klagesaker og tilsyn gitt informasjon om- og veiledet i forhold til kommunens rolle som barnehagemyndighet.

Fylkesmannens nettsider er brukt aktivt for å gi informasjon og veiledning.

33.4 Tilsyn

Oppgaven er utført ihht oppdrag. Det er gjennomført tilsyn utover minstekrav. Metodekravet er oppfylt.

Fylkesmannen har gjennomført tilsyn etter barnehageloven i 4 kommuner. I alle kommunene er systemrevisjon benyttet som metode. Kommunene er valgt ut etter en langsiktig plan som er laget for å nå alle kommunene i fylket i løpet av en tid.

Temaet for alle tilsynene har vært kommunen som barnehagemyndighet med konkret utgangspunkt i kommunen som godkjenningsmyndighet, kommunens tilsyn med barnehagene og kommunens håndtering av regelverket om styrer og pedagogisk bemanning.

Alle kommunene har fått avvik. 3 av kommunene lukket disse i løpet av høsten 2010. Den siste kommunen vil lukke avvik i løpet av mars 2011.

Alle kommunene det er ført tilsyn med i 2010 har fått avvik på kommunen som godkjenningingsmyndighet. Årsaken synes å være mangelfulle rutiner og systemer og at nye personer har fått ansvar for dette området.

Fylkesmannen har registrert at i to av kommunene det er ført tilsyn med, har kommunene svært mangelfull dokumentasjon av godkjenningene av eldre barnehager. Tilsynet har medført at disse kommunene har satt i gang et arbeid med å godkjenne disse barnehagene på nytt. Også på de andre tilsynsområdene har en erfart at tilsynet bidrar til kvalitetsutvikling av kommunens rutiner og prosedyrer ved at det i etterkant av tilsynet eller som et resultat avvik blir utviklet rutiner og prosedyrer som er mer i tråd regelverket og den lokale praksis.

Tilsynsobjekt:	Siljan kommune
Tema/myndighetskrav:	Kommunen som godkjenningensmyndighet. Kommunens tilsyn med barnehagene. Kommunens håndtering av regelverket om styrer og pedagogisk bemanning.
Avvik/funn:	Kommunen godkjenner ikke barnehager i samsvar med bestemmelsene i barnehageloven.
Frist for lukking av avvik:	31.12.2010
Pålegg:	Ja
Merknad:	Avviket lukket og tilsyn avsluttet 27.09.2010
Ressursbruk:	5 ukeverk
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Nome kommune
Tema/myndighetskrav:	Kommunen som godkjenningensmyndighet. Kommunens tilsyn med barnehagene. Kommunens håndtering av regelverket om styrer og pedagogisk bemanning.
Avvik/funn:	Kommunen påser ikke at forutsetningene etter barnehageloven er på plass før godkjenning gis og driften settes i gang.
Frist for lukking av avvik:	31.12.2010
Pålegg:	Ja
Merknad:	Avviket lukket og tilsyn avsluttet 17.08.2010
Ressursbruk:	5 ukeverk
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Tinn kommune
Tema/myndighetskrav:	Kommunen som godkjenningensmyndighet. kommunens tilsyn med barnehagene. Kommunens håndtering av regelverket om styrer og pedagogisk bemanning.
Avvik/funn:	2 avvik. Kommunen godkjenner ikke barnehager i samsvar med bestemmelsene i barnehageloven. Kommunen behandler ikke søknader om dispensasjon fra utdanningskravet for pedagogisk leder i henhold til regelverket.
Frist for lukking av avvik:	31.12.2010
Pålegg:	Ja
Merknad:	Avvikene lukket og tilsynet avsluttet 11.11.2010

Ressursbruk:	5 ukeverk
Kommentar:	
Tilsynsobjekt:	Fyresdal kommune
Tema/myndighetskrav:	Kommunen som godkjenningsmyndighet. Kommunens tilsyn med barnehagene. Kommunens håndtering av regelverket om styrer og pedagogisk bemanning.
Avvik/funn:	2 avvik: Kommunen godkjenner ikkje barnehagar i samsvar med reglane i barnehagelova. Kommunen behandlar ikkje søknader om dispensasjon frå utdanningskravet for pedagogisk leiar i samsvar med regelverket.
Frist for lukking av avvik:	31.03.2011
Pålegg:	Ja
Merknad:	Avviket ikke lukket i påvente av godkjenningssak i kommunestyret.
Ressursbruk:	5 ukeverk
Kommentar:	

Resultatområde 34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen

34.1 Tilgjengelig barnehagetilbud

Fylkesmannen i Telemark har hatt god måloppnåelse på dette resultatområde. Alle barn med rett til barnehageplass fikk tilbud om barnehageplass i tråd med regelverket.

Fylkesmannen har informert om rett til barnehageplass gjennom kontaktmøter med kommunene, gjennom fortløpende kontakt med kommunene i forbindelse med rapportering, gjennom rapportering 26. mars, 15. juni og 21. august og gjennom etterspurt veiledning fra enkeltkommuner.

Det er gitt tilskudd etter ordningen med tilskudd til faste barnehageplasser i midlertidige lokaler 4 barnehager i 2010, 2 kommunale og 2 private barnehager.

34.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Fylkesmannen i Telemark har gjennomført oppdraget ihht resultatkrav.

I samarbeid med kommunene ble kompetansemidlene i 2010 i helhet fordelt til kommunene etter en fordelingsnøkkel. Fylkesmannen har satt som vilkår for å få utbetalt midler at kommunene har utarbeidet en plan for kompetanseutvikling i private og kommunale barnehager. Planen skal ta utgangspunkt i den nasjonale strategien og de nasjonale satsingsområdene. Alle 18 kommunene søkte om- og fikk midler. I Telemark er det 186 barnehager; 102 kommunale og 78 private.

Deltagelse i kompetanseutviklingstiltak etter satsingsområdene:

- * pedagogisk ledelse : 79 kommunale og 48 private barnehager
- * barns medvirkning : 68 kommunale og 36 private barnehager
- * språkmiljø og språkstimulering : 67 kommunale og 45 private barnehager
- * barnehage/skole : 64 kommunale og 42 private barnehager
- * andre satsingsområder : 69 kommunale og 43 private barnehager

Alle grupper ansatte har i ulik grad deltatt i kompetanseutviklingstiltak.

Fylkesmannen samarbeider med Høgskolen i Telemark (HiT) om kompetanseutviklingstiltak. HiT er invitert til alle fylkesmannens kontaktmøter med kommunene.

Fylkesmannen har engasjert høgskolen til å ta ansvaret for gjennomføring av kompetanseutvikling på områdene språkstimulering for minoritetsspråklige førskolebarn og flerkulturell pedagogikk gjennom kurs, oppfølging og veiledning. Dette har resultert i et kurs-opplegg hvor en gjennomførte en 2-dagerssamling høsten 2010 og skal ha en oppfølgingssamling våren 2011. I mellomperioden får deltagerne veiledning fra Høgskolen i Telemark. Målgruppa var alle kategorier barnehageansatte. 66 personer deltar, styrere, pedagoger, assistenter/fagarbeidere og tospråklige assistenter.

Fylkesmannen har bistått høgskolen med informasjon om- og markedsføring av PUB-studieplasser, ABf-studier og veiledning av nyutdannede førskolelærere

Fylkesmannen har støttet lokale utviklingstiltak hvor bl.a. rekruttering av førskolelærere til kommunen har vært en målsetting.

Rekrutteringsutfordringene kan synes å forsterke seg noe, særlig i mindre kommuner. Tidligere kom dette til uttrykk i forbindelse med vikariater og midlertidige engasjementer. Nå ser en at også faste stillinger er vanskelige å fylle. Fylkesmannen har deltatt på regionssamlinger med dette som tema. En spesiell utfordring synes å være å få nyutdannede førskolelærere til å søke stillinger i de mindre kommunene. Temaet har også vært drøftet med kommunene i forbindelse med tilsynene og tilsynsområdet : Barnehagemyndighetens håndtering av regelverket om styrer og pedagogisk bemanning.

Antall menn i barnehagene er lavt og stabilt.

34.3 Andre satsingsområder

Fylkesmannen har aktivt deltatt i Rekrutteringsteam for likestilling i barnehagen. Av tiltak kan nevnes fagmøte for ansatte i førskolelærerutdanningen, møte med rådgivere i ungdomsskoler/videregående skoler, informasjon om likestilling i barnehagen i møte med kommunene, økonomisk støtte til demonstrasjonsbarnehageni fylket i arbeidet med produksjon av en film om likestilling/mangfold i barnehagen, økonomisk støtte til produksjon av en kinoreklamefilm om likestilling/mangfold i barnehagen.

Fylkesmannen har gjennomført temamøte om samarbeid barnehage - barnevern med deltagere både fra barnehagemyndigheten og barnevernstjenesten i kommunene.

Ressursrapportering

Differanse under fagdepartement på kr 4 312,43. Dette er fordi et bilag er ført på et resultatområde som ikke er med i rapporteringen. Feilen ble ikke oppdaget før årsavslutningen.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
31.1 Tilsyn	kr 631 850,58	kr 592 374,28
31.4 Informasjon og veiledning	kr 271 729,06	kr 134 148,81
31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartl. prøver	kr 238 592,28	kr 1 223 414,53
31.9 Annet tilsyn og forv. på utd.omr. (rest 31)	kr 533 263,30	kr 288 094,18
32.2 Kompetanseutvikling	kr 270 846,64	kr 58 791,88
32.3 Skoleporten	kr 66 792,18	kr 75 565,75
32.9 Andre oppg. for økt kval. i gr.oppl.(rest 32)	kr 185 160,96	kr 240 369,58
33.1 Tilskuddsforvaltning	kr 358 972,49	kr 38 726,41
33.2 Klagesaksbehandling	kr 62 438,07	kr 43 301,29
33.4 Tilsyn	kr 132 634,80	kr 67 292,21
33.9 Andre tilsyn og forv. på b.hageomr. (rest 33)	kr 153 694,94	kr 85 794,49
34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen	kr 152 797,17	kr 113 040,96
36 Landsdekkende oppgaver KD	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under KD	kr 2 264,65	kr 0,00
Sum:	kr 3 061 037,00	kr 2 960 914,00

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 41 Tilsyn og klagebehandling etter barnevernloven

Viser til egen rapportering til Helsetilsynet.

Fylkesmannen i Telemark har hatt stort fokus på samtaler med barn i institusjoner. Individtilsyn ble lagt til ettermiddagen når det forventes at barna er i tiltakene. Dette er i tråd med embetets politikk.

41.1 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen i Telemark behandlet 14 klager på barneverntjenester i Telemark.

Forøvrig vises det til egen rapportering til Helsetilsynet.

41.2 Planlagt tilsyn

I 2010 ble det gjennomført systemrevisjon med alle fylkets barneverninstitusjoner.

Det ble gjennomført 45 individtilsyn. I tillegg mottok vi 6 telefonhenvendelser fra ungdom som bor i institusjon.

Fylkesmannen har ved sine individtilsyn lagt stor vekt på samtaler med beboerne. Dette er en prioritert oppgave ved embetet, slik at disse tilsyna i hovedsak gjennomføres etter arbeidstid, slik at ungdommene er hjemme på institusjonen.

Forøvrig vises det til egen rapportering til Helsetilsynet.

41.3 Klagesaker

Vi viser til egen rapportering til Helsetilsynet.

41.9 Andre oppdrag

Vi har hatt opplæring for 2 barneverninstitusjoner i føring av tvangsprotokoller, jf. rettighetsforskriften.

I stedet for systemrevisjon ved senter for foreldre og barn, Svaleveien, avholdt vi et dialogmøte med senterets ledelse. Bakgrunnen for dette valget var at forskrift om tilsyn ennå ikke var vedtatt.

I 2010 kontrollerte vi ca. 300 slutførte fristskjemaer.

Vi har hatt spesiell oppfølging av to kommuner i forbindelse med brudd på frist for undersøkelse, jf. bvl § 4-3. En av disse ble ilagt mulkt pga. fristbrudd.

I 2011 har vi planlagt å gjennomføre tilsyn med 3 kommuner, jf. LOT 2011 barnevern.

Vi hadde ingen planlagte kartlegginger iht. tilsynsplan i 2010 utenom ordinære rapporteringer.

Resultatområde 74 Tilsyn etter lov om sosiale tjenester i NAV

74.1 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen mottar jevnlig beklagelser fra brukere ,og kommuner, som fører til kontakt med, og oppfølging av

lokale NAV kontor . Dette som et ledd i vårt tilsyns- og råd og veiledningsansvar. I 2010 har det imidlertid ikke blitt åpnet tilsynsak rettet mot noen kommune som følge av slik kontakt.

74.2 Planlagt tilsyn

Fylkesmannen gjennomførte i 2010 tilsyn med sosiale tjenester i NAV i 4 av fylkets kommuner. Ved tre av disse tilsyna ble det avdekket funn som gav grunnlag for avvik.

Ved tilsyn ved et av de fire NAV kontorene ble det gitt avvik på alle de reviderte områdene. Dette kontoret har tatt arbeidet med å lukke avvikene svært alvorlig, og er i ferd med å innføre nytt kvalitetssystem.

74.9 Andre oppdrag

Fylkesmannen hadde ingen egne kartlegginger av forholdene ved de lokale NAV kontor i 2011. Vi , og øvrige fylkesmenn, foretok en stor gjennomgang av kontorenes arbeid med Kvalifiseringsprogrammet og det vises her til egen rapport til Arbeids- og velferdsdirektoratet, desember 2010.

Fylkesmannen deltok på møte med Statens helsetilsyn med tema tilsyn av NAV kontorenes arbeid med lov om sosiale tjenester i NAV, og ga her uttrykk for vårt ønske om å videreføre tema fra landsomfattende tilsyn i NAV 2010.

Resultatområde 81 Tilsyn og klagesaksbehandling etter sosialtjenesteloven

81.1 Hendelsesbasert tilsyn

Sosialtjenesteloven kap. 4A

Fylkesmannen gjennomførte ikke noen stedlige tilsyn med godkjente vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning. Dette er et avvik fra oppsatt krav.

Fylkesmannen mottar jevnlig beklagelser fra brukere og kommuner som fører til kontakt med, og oppfølging av kommuner som et ledd i vårt tilsyns- og råd og veiledningsansvar. I 2010 har det imidlertid ikke blitt åpnet tilsynsak rettet mot noen kommune som følge av slik kontakt.

Beklagelser fra brukere

Fylkesmannen mottar jevnlig beklagelser over kommunenes håndtering av lov om sosiale tjenester,. Dette mottar vi både fra brukere ,og fra ansatte i enkeltkommuner. Henvendelsene kan føre til at Fylkesmannen tar kontakt med, og følger opp den aktuelle kommunen. Dette gjøres som et ledd i Fylkesmannens tilsyns- og råd og veiledningsansvar. I 2010 har det imidlertid ikke blitt åpnet tilsynsak rettet mot noen kommune som følge av slik kontakt.

81.2 Planlagt tilsyn

Landsomfattende tilsyn i kommunene 2010:

Eldretilsyn med tema legemiddelhåndtering og ernæring. Fylkesmannen og Helsetilsynet i Telemark gjennomførte dette tilsynet i Notodden kommune. Det ble ikke gitt avvik under dette tilsynet.

Andre planlagte tilsyn i 2010:

Det ble gjennomført tilsyn med Siljan kommune sitt tjenestetilbud til rusmiddelavhengige etter sosialtjenestelovens kap 4 . Siljan kommune fikk to avvik:

1. Kommunen sikret ikke at rusmiddelmisbrukere som søker sosiale tjenester hjemlet i § 4-2 a får tildelt tjenester i samsvar med sosialtjenestelovens bestemmelser om enkeltvedtak.

2. Kommunen sikrer ikke at rusmiddelmisbrukere som er under behandling følges opp ved at det gjennomføres samtaler, om nødvendig hjemmebesøk jf. Lov om sosiale tjenester § 4-2 d.

Det ble gjennomført tilsyn med avlastning og støttekontakt til personer under 50 år i 3 kommuner.

Det ble i Tinn gitt 2 avvik.

1. Tinn kommune sikrer ikke forsvarlig tildeling av støttekontakttjenester
2. Tinn kommune sikrer ikke at avlastere og støttekontakter har tilstrekkelige kunnskaper og ferdigheter innenfor det aktuelle området.

Det ble i Bamble kommune gitt 1 avvik:

1. Bamble kommune sikrer ikke at avlastere og støttekontakter har tilstrekkelige kunnskaper og ferdigheter innenfor det aktuelle området.

I Drangedal kommune ble det gitt 2 avvik:

1. Drangedal kommune sikrer ikke forsvarlig tildeling av avlastningstjenester
2. Drangedal kommune sikrer ikke forsvarlig tildeling av støttekontakt-tjenester

Det ble på bakgrunn av bekymringsmeldinger fra pårørende gjennomført uanmeldt tilsyn ved Skottekroken, Skien.

Det ble også gjennomført stikkprøve på avlastning/ korttidsopphold i kommunene Sauherad og Kragerø.

Det ble avholdt to møter med Tokke kommune for å lukke to tidligere tilsyn etter kap. 4. Begge disse tilyna er nå lukket.

Det meldes avvik fordi antall pålagte tilsyn ikke ble gjennomført. Et tilsyn med Kviteseid kommune sitt tjenestetilbud etter sosialtjenestelovens kap 4 ikke ble gjennomført i hht til tilsynsplanen. Årsaken til dette var at det hadde oppstått misforståelser i kommunen rundt datoen for selve tilsynsbesøket, tilsynet måtte derfor utsettes. Tilsynet skal imidlertid gjennomføres den 10. og 11. februar.

Videre ble et tilsyn med avlastning og støttekontakt til personer under 50 år i Porsgrunn kommune ikke gjennomført pga sykdom i revisjonsteamet. Dette tilsynet gjennomføres våren 2011.

81.3 Klager etter sosialtjenesteloven

Det ble behandlet 46 klager i saker etter Lov om sosiale tjenester og 89 % av klagesakene ble behandlet innen 3 mnd.

I de sakene hvor saksbehandlingsbehandlingstiden overskred 3 måneder var årsaken til dette i hovedsak innhenting av opplysninger fra kommunene og spesialisthelsetjenesten.

81.9 Andre oppdrag

Helsetilsynet i Telemark har sendt rapportering om svikt / trender risikoområder til kontaktfylkeslegen for Helseregion Sør- Øst hver tertial.

Oppgaver etter sosialtjenesteloven kap. 4A

Fylkesmannen har i 2010 mottatt 208 meldinger om skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner. Disse meldingene gjelder totalt 34 personer. Fylkesmannen har i 2010 overprøvd 15 vedtak om bruk av tvang, hvorav 13 ble stadfestet/godkjent. De 13 godkjente vedtakene inneholder tilsammen 48 forskjellige tiltak. Det var 13 personer med godkjent vedtak pr. 31.12.2010. 11 søknader om dispensasjon ble innvilget, og 1 ble avslått. Det ble i 2010

ikke gjennomført noen stedlige tilsyn med sosialtjenesteloven kap. 4A.

Prioritering av områder for tilsyn

Forslag til tilsynsområder for 2011 er sendt Statens helsetilsyn med frist 20.01.2010

Omsorgslønn

Fylkesmannen behandlet 12 klagesaker på omsorgslønn i 2010.

Vår erfaring ut fra disse sakene er at flere kommuner heller velger å tildele hjemmetjenester og bolig med heldøgns omsorg i stedet for å tildele omsorgslønn. Dette gjelder også i saker der omsorgslønn ville vært tilstrekkelig tjenestenivå og der omsorgslønn er ønsket av søker. Det kan se ut som om omsorgslønn må få en sterkere lovforankring hvis det skal bli mer brukt.

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling etter helsetjenestelovgivningen

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Det vises til rapport i Regrot 12.01.2011.

Kopi av vedtak i tilsynssaker der det er påpekt pliktbrudd overfor helseforetak, kommuner eller andre virksomheter er oversendt til Statens helsetilsyn fortløpende.

Helsetilsynet i Telemark avsluttet i 2010 109 tilsynssaker (hendelsesbasert), herav avvist 7 saker og 4 saker avsluttet etter lokal avklaring. Resterende 98 saker avsluttet med en median saksbehandlingstid på 109 dager.

Politisaker

Helsetilsynet i Telemark har i 2010 mottatt 3 skriftlige henvendelse fra politiet i alvorlige saker med anmodning om råd om etterforskning bør iverksettes jf helsepersonelloven § 67. Vi har ikke oversikt over muntlige henvendelser.

I 1 sak har Helsetilsynet i Telemark bistått ledelsen i privat sykehus med politianmeldelse av helsepersonell og innhentede opplysninger i tilsynssak er gitt til politiet.

82.2 Planlagt tilsyn

Det ble gjennomført LOT-tilsyn til eldre med disse tema, og med ulike tilsynsmetodikk:

Systemrevisjoner til 2 fastleger i Notodden m/tema legemiddelbehandling

Systemrevisjon med hjemmetjenesten i Notodden m/tema legemiddelbehandling og ernæring (både sosial -og helsetjenesten)

2 stikkprøvetilsyn med avlastning /korttidsopphold

4 uanmeldte tilsyn til sykehjem. Tema: Samtykkekompetanse og bruk av tvang

6 egeninitierte tilsyn med legemiddelbehandling i alle 6 Vest-Telemarkskommune

3 systemrevisjoner til 3 kommuner med legevakt. Tema: Tilgjengelighet, undersøkelse og behandling av pasienter, samhandling med fastlege og sp.h.tj.

Det ble gjennomført 4 systemrevisjoner med spesialisthelsetjenesten:

2 av disse var LOT-tilsyn med avtalespesialist i psykiater og psykologspesialist med avtale. Det 3. var tilsyn med Sykehuset Telemark HF, Klinikk Notodden/Rjukan der tema var lårhalsbrudd, og det 4. privatsykehuset

IbsenSykehuset AS: Tema: Læring og forbedring, herunder plikten til å melde fra om hendelser som har ført til eller kunne ha ført til betydelig personskade på pasienter. Kvalitetsutvalgets oppgaver og funksjon, samt hvordan sykehuset overholder taushetsplikten.

Viser forøvrig til innsendte tilsynsrapporter, og rapportering pr. 20.01.11.

Når det gjelder avvik fra tilsyn i 2009 som ikke er lukket, gjelder det 2 tilsyn på Sykehuset Telemark HF, Ett på medisinsk serviceklinikk, radiologi, og ett på nevrologisk enhet. Vi venter på tilbakemelding

82.3 Klagesaker

Det vises til rapportering i Regrot 12.01.2011 og til innsendt rapport til Statens helsetilsyn vedrørende pasientrettighetsloven kapittel 4A.

Helsetilsynet i Telemark avsluttet i 2010 behandlingen av 22 rettighetsklager, herav 2 saker avvist. Resterende 20 avsluttede saker hadde median saksbehandlingstid på 54 dager.

Helsetilsynet i Telemark mottok i 2010 kopi av 94 vedtak om tvungen helsehjelp til pasienter uten samtykkekompetanse.

82.9 Andre oppdrag

Meldepliktige hendelser i spesialisthelsetjenesten – et godt grunnlag for læring og forbedring

Spesialisthelsetjenesten er gjennom lov om spesialisthelsetjeneste § 3-3 pålagt å melde fra om hendelser som kan eller har ført til skade på pasient. På standard meldeskjema beskriver virksomheten hva som skjedde og hvordan hendelsen er fulgt opp. Deretter sendes meldingen til Helsetilsynet i fylket.

Meldeplikten gjelder somatiske og psykiatriske helseinstitusjoner, også poliklinisk virksomhet, og gjelder både for offentlige og private spesialisthelsetjenester. Hva som menes med betydelig personskade framgår av rundskriv I-54/2000 fra Helse- og omsorgsdepartementet.

Oversikt over slike meldinger til Helsetilsynet i Telemark 2005-2010:

2005: 94 meldinger (13 tilsynssaker åpnet ut fra disse)

2006: 90 meldinger (herav førte 15 til tilsynssak)

2007: 105 meldinger (herav førte 6 til tilsynssak)

2008: 94 meldinger (herav førte 2 til tilsynssak)

2009: 93 meldinger (herav førte 5 til tilsynssak)

2010: 65 meldinger (6 førte til at det ble åpnet tilsynssak)

Meldinger i Telemark fordelt på type hendelser i 2010:

- 33 meldinger om forhold som kunne ha ført til betydelig personskade
- 18 betydelig personskade
- 14 unaturlig dødsfall

Som det framkommer av tallene er det en større nedgang i antall meldte saker, mens antall tilsynssaker har økt noe. Dette kan tyde på at flere av de alvorlige hendelsene blir meldt.

Årsaken til nedgangen i meldte saker om hendelser som kan ha ført til eller som har ført til skade på pasient. (spesialisthelsetjenesteloven § 3-3) vil være tema i kontaktmøter med sykehusene.

Helse- og omsorgsdepartementet har lagt fram forslag til endringer i meldeordningen. Det er blant annet foreslått at meldeordningen etter spesialisthelsetjenesteloven § 3-3 flyttes fra Helsetilsynet i fylket til Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten. Vi avventer behandling av lovforslaget.

Følg med på nettsidene til regjeringen

www. regjeringen.no / [Helse- og omsorgsdepartementet](#) / [Dokumenter](#) / [Høringer](#) / [2010](#) / Høringsnotat - forslag til ny kommunal helse- og omsorgslov.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 41 Tilsyn med barnevernområdet

Tilsyn med barnevernområdet blir rapportert i egen årsrapport til Statens Helsetilsyn innen 01.03.11.

Resultatområde 42 Familierett

42.1 Ekteskapsloven

Innvilget 448 separasjoner og 422 skilsmisser

Innvilget 8 skiftefritak og 1 avslag i forbindelse med nytt ekteskap i Norge

42.2 Anerkjennelsesloven

Godkjent 18 utenlandske skilsmisser og 1 separasjon

42.3 Barneloven

Saksbehandlings- og informasjonsoppgaver etter barneloven

Fylkesmannen har ansvar for å stadfeste avtaler om hvor barnet skal bo fast og samvær slik at de får tvangskraft, når begge foreldrene ber om det. Vi har ikke hatt slike saker til behandling i 2010. Vi har heller ikke behandlet klager over avslag på opplysninger om barnet, eller krav om tap av opplysningsretten. Når det gjelder saker om reisekostnader ved samvær, har vi behandlet en slik sak i 2010.

I tillegg har vi gitt mye veiledning/informasjon om reglene i barneloven ved henvendelser på telefon.

42.4 Veiledning og informasjon

Det er en del veiledning i forbindelse med separasjon og skilsmisse både på telefon, e-post og besøkende. Det gjelder også godkjenning av utenlandske separasjoner og skilsmisser i forbindelse med gjengifte og trygderettigheter i Norge, samt skiftefritak.

Det er mange telefonhenvendelser på foreldreansvar og samværsrett i forbindelse med samlivsbrudd, og veiledning i forhold til mekling og videre behandling i tingretten.

Vi har også gitt veiledning om reiseutgifter ved samvær.

Resultatområde 43 Krisetiltak

43.1 Tilsyn med kommunenes ansvar for et tilbud om krisesenter

Fylkesmannen fikk i 2010 forespørsel om å oppnevne personer fra NAV kontorene til å delta i et interkommunalt planutvalg for Krisesenteret. Dette var i utgangspunktet ikke en oppgave for Fylkesmannen, men vi var hjelpelige med å finne personer til arbeidsgruppen.

Fylkesmannen har ikke hatt eget tilsyn rettet mot kommunenes håndtering av Krisesenteret, men vi har fulgt med på utviklingen og vil vurdere et eventuelt tilsyn i 2011.

43.2 Informasjon og veiledning

Det har ikke vært aktuelt å arrangere slik opplæring i 2010. Dette ble gjort i 2009.

Resultatområde 44 Familievern

Tilsyn med ett av fylkets to familiekontor i 2009 ble utsatt på grunn av sykdom og derfor gjennomført i februar 2010.

Resultatområde 45 Barn og unge

Fylkesmannen har sammen med Fylkeskommunen, NAV, LO, KS, NHO startet opp utviklingsprosjektet "Talenter for fremtida". Målsettingen er å hindre drop-out fra videregående skole, samt se på tiltak som kan være med på å forebygge negative levekårsindekser på oppvekstområdet. Se egen rapportering under kap. 2.3

45.1 Informasjonsvirksomhet og samordning

Fylkesmannen har i samarbeid med Fylkesmannen i Vestfold og Bufetat fagteam Tønsberg og Skien samarbeidet om 4 fagseminarer à 2 dager. Oppstart var høsten-2010 og avsluttes høsten-2011. Temaet er "Kunnskapsbaserte undersøkelser i barnevernet". Foredragsholder er Øyvind Kvello. Målgruppen er alle ansatte i kommunal barneverntjeneste i de to fylkene og fagteamansatte.

Fylkesmannens barnevernsteam har sammen med helsetilsynet i fylket, samarbeidet om opplæring i taushetspliktbestemmelsene etter ulikt lovverk. Målgruppen var kommunalt ansatte i helse-, sosial- og barneverntjenestene.

Fylkesmannen har i samarbeid med Bufetat fagteam arrangert et møte for lederne i de kommunale barneverntjenestene. I møtet ble respektive embetsoppdrag presentert, og det ble satt fokus på felles spørsmål og utfordringer knyttet til barnevernfeltet.

Som et ledd i tildeling av øremerkede midler til barnevernet, innkalte Fylkesmannen til et møte med kommunene. Kommunen fikk her informasjon om søknadsprosessen og formål med de øremerkede midlene.

45.2 Fritak for taushetsplikt

Antall behandlede saker i 2010; 5 stk.

Fylkesmannen erfarer fortsatt at søknad om fritak for taushetsplikt blir sendt oss svært sent i prosessen. Det er ofte kun snakk om timer før den ansatte skal vitne.

Det kan virke som om de ulike virksomhetene ikke er klar over at ansatte i de fleste tilfelle må ha fritak fra taushetsplikt for å kunne vitne om taushetsbelagte opplysninger i en rettsak.

45.3 Handlingsplan mot kjønnslemlesting

Dette arbeidet utføres av sosial-, helse- og barnevernsområdene i samarbeid. Rapporteringen gjelder derfor også for området 84.10 Helse- og omsorgsdepartementet.

Se rapportering om Fylkesmannens arbeid med handlingsplanen under Årsrapportens kap. 2.2

45.4 Biologisk opphav

Resultatområde 46 Universell utforming

Spesielt i forbindelse med våre uttalelser til ulike planer blir kravet om universell utforming nevnt. Vårt inntrykk er at de fleste kommunene og tiltakshavere kjenner til regelverk på området.

Samarbeidsgruppa mellom fylkeskommunen, pilotkommunen Porsgrunn og fylkesmannen har vært lite aktiv i 2010. Gruppa gjenopptar arbeidet vinteren 2011.

I vår satsing på aktiv omsorg og folkehelse har universell utforming og friluftsliv vært sentralt. Bl.a. har vi gjennomført kartlegging og dagsseminar om utearealer ved sykehjemmene i Telemark. Gjennom folkehelseprogrammet har vi gitt støtte til en omfangsrik aktivitetsdag for funksjonshemmede.

Vi har foreløpig ikke utarbeidet handlingsplan for oppfølging av diskriminerings- og tilgjengelighetsloven i eget embete

Resultatområde 47 Innvandring og integrering

47.1 Statsborgerseremonier

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMTE	1	39,5
Sum	1	

47.2 Bosetting av flyktninger

Det vises til rapportering under resultatområde 73 - boligsosialt arbeid. Dette arbeidet vil også gjelde denne gruppen brukere.

Tidligere forum for Voksenopplæring og forum for flyktningtjenesten inviterte i fellesskap til et møte med Fylkesmannen. Det ble enighet om at det opprettes et nytt forum for de to gruppene, og at Fylkesmannen deltar i dette forumet. Forumet legger selv opp program for møtene, men Fylkesmannen vil ta opp egne tema og oppdrag.

Fylkesmannens Barnehage- og utdanningsavdelingen har hovedansvar for vår deltagelse i forumet, men også Sosial- og helseavdelingen vil delta når dette er aktuelt ut fra tema.

47.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Fylkesmannen behandlet 4 klager etter Introduksjonsloven i 2010.

Tre av klagen gjelder stans/ikke forlengelse av introduksjonsprogram, mens en klage gjaldt kun utbetaling av introduksjonsstønad. Ingen av sakene gjaldt innhold i undervisningen.

To av klagen ble gitt medhold, mens to ble stadfestet.

47.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Tilskudd til opplæring i norsk med samfunnskunnskap for voksne innvandrere og til norskopplæring for asylsøkere er forvaltet i tråd med retningslinjene. For Overgangsordningen har fylkesmannen kontrollert at tilskudd samsvarer med godkjente timer. Det har vært utført rimelighetskontroll ved søknadsbehandling og kontrollert resttimer i forhold til timekort. 3 kommuner er fakturert for for meget utbetalt forskudd ved avregning og ordningens opphør 01.09.2010.

Tilskuddforvaltning i NIR

Fylkesmannen fører kontroll med kommunenes søknader og etterser og evt. purrer at det søkes om tilskudd innenfor ordningen. Stikkprøvekontroll av "ikke fornyet" mot folkeregister viste at det bl.a. var søkt om tilskudd for person som var død før ankomst til landet. Feilen ble rapportert i JIRA.

Det er rapportert tall til IMDI etter de krav som er kommet.

Resultatområde 48 Likestilling

Ressursrapportering

Ressursrapportering 2010 ble gjort ut fra at Sosial- og helseavdelingen ser hele sin oppgaveportefølje fra de ulike departement, direktorat og helsetilsyn som en helhet. Dette betyr at det i perioder benyttes personer fra et felt over på et annet, uten at det er mulig å detaljert rapportere på dette. Vi anser oppgaveløsning som det viktigste for avdelingen, ikke nødvendigvis hvor ressursene tas fra.

Avdelingen vil ved ressursrapportering i 2011 forsøke å få en noe bedre rapportering av ressursbruken, men frykter at vi også i 2011 vil se endel bruk av personer over grenser og utenfor egne områder. Dette vil det heller ikke nå være mulig å få rapportert på i detalj.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
41 Tilsyn med barnevernområdet	kr 400 875,75	kr 0,01
42 Familierett	kr 335 785,88	kr 0,00
43.1 Tilsyn med kommunale krisesentertiltak	kr 0,00	kr 0,00
43.9 Andre krisetiltak (rest 43)	kr 0,00	kr 0,00

44 Familievern	kr 532,90	kr 0,00
45 Barnevern	kr 1 326 927,35	kr 0,00
47 Integrering	kr 27 727,01	kr 10 452,38
Andre oppgaver under BLD	kr 111 318,62	kr 0,00
Sum:	kr 2 203 167,00	kr 10 452,00

Justis- og politidepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.2 Vergemålsloven

Fylkesmannen har behandlet seks klager på vedtak fattet av over-formynderiene.

Fylkesmannen har i tillegg godkjent lån av umyndiges midler i 4 saker.

Fylkesmannen har hatt tilsyn med Seljord overformynderi. Begrunnelse for tilsynet er manglende innlevert regnskap for 2008 og 2009.

Fylkesmannen desiderer ikke de kommunereviderte regnskapene, men tar stikkprøver blandt de innsendte kommunereviderte regnskap og leser merknadene.

Fylkesmannen hadde i samarbeid med kursutvalget 2-dagers seminar for overformynderiene og kommunerevisjon januar 2010.

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMTE	10	1
Sum	10	1

51.3 Forlikrådene

51.4 Tilsynsråd for fengslene

Fylkesmannen har samarbeidet med øvrige fylkesmenn i regionen om å oppnevne en person som kan oppnevnes som leder av tilsynsrådet. Dette lot seg ikke gjøre og departementet overtok oppgaven og fikk oppnevnt en leder.

Vi er i 2011 blitt gjort kjent med at det fortsatt ikke er fungerende leder av tilsynsrådet, og at aktiviteten i tilsynsrådet ligger nede. Det har vist seg svært vanskelig å finne en person som er villig til å ta på seg ledervet og Fylkesmannen vil ta opp saken med departementet på nytt i 2011.

51.5 Tomtefestelov

51.7 Kommunale politivedtekter

Fylkesmannen har ikke mottatt politivedtekter i 2010.

51.8 Hundeloven

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

I 2010 utbetalte vi til sammen 6,4 millioner kroner til fritt rettsråd og fri sakførsel. Vi behandlet ca. 900 saker som gjaldt fri rettshjelp. Saksbehandlingstiden for søknader har vært ca. 4 uker.

Hovedtyngden av sakene gjaldt familierettsområdet og utlendingssaker.

Vi har hvert kvartal sendt rapporter/statistikk for fritt rettsråd til Statens sivilrettsforvaltning. Statistikk over antall elektroniske oversendelser er sendt Fylkesmannen i Sogn og Fjordane.

52.3 Navneloven

Behandlet 3 klagesaker der fylkesmannen har stadfestet Skatt sør sine vedtak.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnsikkerhet

53.1 Oversikt over regionale samfunnsikkerhetsutfordringer

Telemark har Fylkes-ROS fra 2007. Planlagt revisjon er ikke gjennomført. Vi har hatt møte med Mattilsynet, veg og kraft og diskutert momenter for revisjonen. Nytt tema i Fylkes-ROS'en, skogbrann, er ferdigstilt. Vi har i nåværende ROS ikke fokusert på fun og har således ikke en plan for oppfølging av dette. Vegtrafikk var tema i møte i fylkesberedskapsrådet. Vi har ikke spesifikt identifisert områder som er spesielt sårbare for klimaendringer.

53.2 Samfunnsplanlegging

Samfunnsikkerhet og beredskap spilles aktivt inn i alle kommunale planer som vi har på høring, samt at vi deltar i planforum. Klimatilpasning følges opp i planene og var eget tema i vår "Tilstandsrapport 2010". Det er reist 5 innsigelser innenfor samfunnsikkerhet og beredskap. Det er oppnådd enighet med kommunene. GIS brukes aktivt i plansakene.

Sammenheng mellom ROS etter pbl og kommunal beredskapsplikt kan foreløpig ikke sees i sammenheng. Helhetlig ROS er ikke på plass i kommunene. Vi har deltatt på seminar i regi av "Fremtidens byer". 3 medarbeidere har deltatt på ROS-kurs NUSB. I et par saker har det vært kontakt med DSB i f.m. boligbygging i nærheten av storulykkebedrift.

53.5 Planlegging innen kraftforsyning, flom- og skredfare

Det er et godt samarbeid med NVE vedr. flom og skred. Innspill er gitt i f.t. kartleggingen NVE har foretatt. NVE kontaktes dersom det er aktuelt med innsigelse på deres fagområde, noe som har vært tilfelle i 2010. Beredskap har deltatt i møter vedr. legging av ny kraftledning fra Sørlandet til Bamble/Grenland. Kraft var tema på seminar for beredskapskoordinatorene i kommunene, samt av vi deltok på KBO regionsmøte hvor FM satte fokus på samarbeid med kommunene innenfor ROS-analyser, planverk, inkl rasjonering, og øvelser.

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

54.1 Beredskapsplaner innen samfunnssikkerhet

FM har hatt møte med alle kommunene (kontaktmøte), ikke tilsyn på bakgrunn av manglende forskrift. Hovedtema på møtene har vært planverk, rasjonering, atomplan, ROS-analyser i f.t. kommunal beredskapsplikt, internt samarbeid innenfor beredskap. Det har vært arrangert beredskapsseminar for kommunene med bla. gjennomgang av kommunal beredskapsplikt, fokus på kraft og rollene politi-kommune.

Det har vært arrangert 3 temadager ROS-analyser med ca 80 deltakere, for å sette kommunene i stand til å utarbeide helhetlig ROS-analyse. Vi hadde en arbeidsgruppe med representanter fra kommunene for utarbeiding av programmet for temadagene.

SBS er ajour med unntak av helse. Sivil transportberedskap var tema på møte i fylkesberedskapsrådet, temaet følges opp overfor fylkeskommunen. Fylkesmannens kriseplanverk er revidert etter ny organisering av staben og ajour. Startet opp arbeidet med helhetlig planverk på regionalt nivå gjennom oppfølging av rapport fra DSB "Varslingsberedskapen i Grenland". Det er ikke gjort forsøk på å gjøre beredskapsplaner kjent blant aktørene. Samordnet planverk var tema på møte i fylkesberedskapsrådet hvor det ble enighet om at dette punktet skulle utsettes til Fylkes-ROS'en var revidert.

54.2 Øvelser

Årets øvelse for kommunene var en felles atomøvelse, "øvelse Vestavind", for alle kommunene, Fylkesmannens krisestab og atomberedskapsutvalget med Fylkesmannen som øvingsleder i samarbeid med Statens Strålevern, HV 03, sivilforsvaret og Mattilsynet/regionkontoret. Det utarbeides egen rapport til Strålevernet. Havneberedskapsøvelse (-seminar) er gjennomført i Telemark.

I samarbeid med sosial- og helseavdelingen er det blitt arrangert øvelse (2 dager) for krisesteamene i Seljord og Midt-Telemark.

54.6 Regional samordning

Skogbrannovervåkningen utføres av to lokale flyklubber etter avtale med brannvesenet. Det gjennomføres årlige brannøvelser i samarbeid mellom Telemark og Buskerud etter EIS - modellen, under ledelse av brannsjefen i Skien. Fylkesmannens landbruksavdeling deltar med kompetanse på skog- og kartsiden.

Det er avholdt møte i fylkesberedskapsrådet (FBR)/atomberedskapsutvalget med fokus på vegtrafikk, sivilbeskyttelsesloven, NSBR 2010 og strategisk utviklingsarbeid i politiet i Telemark. Røde Kors er representert i FBR. Deltakelse fra frivillige organisasjoner i kommunalt beredskapsråd er tema i møte med kommunene. Det er arrangert seminar for Kriseinformasjonsnettverket som har utgangspunkt i FBR og etablert for noen år siden. Temaer var erfaringer fra Full City, pandemien og nye medier.

Fritaksordningen er fulgt opp.

Deltakelse i Katastrofeberedskapsrådet Grenland med fokus på samordning av planer. Deltatt revisjon av Gassplakaten Grenland, se også 54.1.

54.8 Felles digitalt nødnett

Det vises til egen rapportering under Helse- og omsorgsdepartementet.

54.9 Atomberedskap og strålevern

Atomberedskapsutvalget er øvet (øvelse Vestavind) og har hatt møte, se res 54.2 og res 54.6. I forkant av

øvelsen ble det arrangert fagdag med innlegg fra Strålevernet om den sentrale, regionale og lokale atomberedskapen, i tillegg ble det satt fokus på etatens planer. Atomplanverket er ajour og varslingsøvelsene fulgt opp. Det har vært fokus på radon/ikk-ioniserende stråling i kommunale planer.

Vedr. øvelse kommunene, se res 54.2, som deltok i ovennevnte øvelse. Gjennomført varslingsøvelse overfor kommunene, vår og høst, med atom som "tema"/ledd i øvelsen "Vestavind". Kommunene har fått på plass atomplan som ledd i øvelsen, og plan tema på kontaktmøtene med kommunene. God samordning med eksterne planer er ikke på plass fordi eksterne aktører ikke har et slikt krav.

54.10 Beredskap innen kraftforsyning

Vi følger opp meldinger og varsler fra NVE. Kontaktinformasjon for Fylkesmannen er oversent NVE. Kraftforsyningssikkerhet har vært tema på beredskapsseminar og kontaktmøtene med kommunene. De fleste kommunene har hatt møte med sitt lokale kraftselskap. Fylkesmannen har utarbeidet "tiltakskort" flom. FM har ikke mottatt meldinger om hendelser i kraftforsyningen. Vi har deltatt på regionmøte KBO. det er god kontakt med KDS som deltok på beredskapsseminaret.

Dambruddsbølgekart er utarbeidet. Disse kunne ha vært fulgt bedre opp i f.t. beredskaps- og redningsetatene. Men på bakgrunn i krav om evakueringsplan etter kommunal beredskapsplikt, har vi nedsatt en arbeidsgruppe for å utarbeide et plangrunnlag og mal. I arbeidsgruppen er det representanter fra politi, sivilforsvaret og 2 kommuner. Dette vil være et viktig element også for oppfølging av dambruddsbølgekartene.

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Organisering for krisehåndtering

Krisestaben er omorganisert og kriseplan revidert. Kriseplanen er gjort kjent for krisetaben gjennom opplæring for staben. Den deltok også på fagseminaret i forkant av øvelse "Vestavind" .

Kommunene trente på sine oppgaver via øvelsen "Vestavind".

Kryptoplan er ajour, regnskapsrapport sendt 2 ganger som avtalt. Fylkesmannen vil igjen påpeke at vi mangler PBS.

55.2 Krisehåndtering

Det har ikke vært "lokale" hendelser i 2010 som har utløst rapportering. Rapportering i f.t. askeskyen ble fulgt opp. Fylkesberedskapsrådet (FBR)ble ikke innkalt, men ble pr. e-post bedt om å gi tilbakemelding dersom etaten ble berørt av askeskyen. Innkalling av FBR var tema på årets møte herunder forhold rundt askeskyen. På bakgrunn av diskusjonen ser vi at rådet kunne ha vært innkalt for gjensidig informasjon. Oppsummert medførte askeskyen kun små problemer for Telemark.

Fylkesmannen har ikke tatt i bruk nytt krisestøtteverktøy (CIM). Kommunenen har fått en kort orientering i f.m. temadagene ROS.

55.3 Evaluering

Ingen hendelser og således ingen evaluering i etterkant

Ressursrapportering

51.2 Vergemålsloven	kr 222 228,69	kr 0,00
51.9 Annen siviladministrasjon (rest 51)	kr 0,00	kr 0,00
52.1 Fri rettshjelp	kr 554 747,24	kr 95 526,88
52.9 Annet Borgerettigheter (rest 52)	kr 0,00	kr 0,00
53 Forebyggende samfunnsikkerhet	kr 20 498,54	kr 0,00
54 Beredskapsforberedelser	kr 521 766,54	kr 0,00
55 Regional og kommunal krisehåndtering	kr 1 220 140,06	kr 0,00
Andre oppgaver under JD	kr 16 341,07	kr 0,00
Sum:	kr 2 555 722,00	kr 95 526,00

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Fylkesmannen har en fast dialogkonferanse i året med deltakelse fra alle kommunene i Telemark

Vi legger til grunn at kommunestyret er det overordnede og lokalt samordnende organ. Vår samordnende aktivitet skal forsterke kommunestyrets ansvar. Statlig politikk blir formidlet på en helhetlig måte gjennom årlig Tilstandsrapport, møter i regionråd og kommunebesøk. Vi har fokus på det lokale handlingsrommet ved tilbakemeldinger på budsjett og økonomiplan. Skjønnsmidlene blir brukt aktivt i samordningshensikt.

Vi gjennomfører omfattende veiledning i kommunalrettslige spørsmål, og bidrar slik til større forståelse av handlingsrom og lokalt samordningsansvar.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Tilrettelegging av fornying og omstilling har blitt gjennomført ved fordeling av skjønnsmidler til fire samarbeidsregioner.

Det ble i 2010 holdt tilbake 7,046 mill. kr. til omstilling og som ble fordelt til regionalt samarbeid. (Se punkt 62.2.)

Fylkesmannen følger opp regionene ved bl. a og delta på rådsmøter. Det er også to faste kontaktmøter i året med ledere av samarbeidsregionene med fylkesmannen.

I forbindelse med rapportering og oppfølging av prosjektene har Fylkesmannen i Telemark brukt 400.000 kroner av skjønnsmidlene på en evaluering utført av NIBR.

Det legges vekt på å få til erfaringsutveksling om effektiv ressursbruk og kvalitetsutvikling.

Det vil bli gjennomført en evaluering om fornyingsprosjektene i regionene hvorvidt de blir brukt i tråd med

1. Grenlandssamarbeidet

Porsgrunn, Skien Siljan, Bamble, Kragerø og Drangedal.

Samarbeid om fornyelse og utvikling – felles IKTsatsing

i Grenland

Felles portal og

2. Kongsbergregionen

Fra Telemark: Notodden, Hjartdal og Tinn.

3. MidtTelemark rådet.

Nome, Bø og Sauherad.

4. VestTelemarkrådet

VestTelemark

Tinget. Seljord, Kviteseid, Nissedal, Fyresdal, Tokke og Vinje.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Embetet har gjennomført en egen tilsynskonferanse for kommunene og andre regionale statsetater. Temaet har også vært oppe eget statsetatssjefsmøte.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i Kommuneloven

For 2010 har både Nome og Sauherad vært registrert i ROBEK . Fylkesmannen har gjennomført lovlighetskontroll og godkjent budsjettet for 2010. Sauherad fikk godkjenning etter sommeren.

Bø ble utskrevet av ROBEK etter framlagt regnskap for 2009

Det er behandlet og godkjent 5 garantisaker om kommunale garantier for lån over kr 500 000.

Alle årsbudsjettene for kommunene i Telemark er gjennomgått for 2010.

62.2 Økonomiforvaltning - veiledning

Oppfølging av og dialog om kommunenes økonomiforvaltning foregår fortløpende.

Fylkesmannen foretar en kommunebesøksrunde til alle kommunene hvor kommuneøkonomi er et punkt på agendaen.

Fylkesmannen har to faste samlinger i året forbindelse med kommuneprosposisjonen og statsbudsjettet.

Dialog i forbindelse med rapportering på de nye finansforskriftene og rapportering på vedlikeholdstilskuddet. Kommuner med økonomisk ubalanse har fått særskilt oppfølging gjennom tett kontakt og besøk.

I samarbeid med Telemarksforskning har vilaget et eget nøkkeltallhefte for kommunene i Telemark. I vår dialog med kommunene bruker vi nøkkeltallhefte og Kostradata.

Fylkesmannens fordeling for 2010 har klar "ROBEKprofil" i den forstand at noen kommuner sannsynligvis unngår innmelding på bakgrunn av denne tildelingen.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov

63.1 Kommunalrett

Vi gjennomfører løpende veiledning i kommunalrettslige spørsmål. I hovedsak skjer dette ved daglige telefonhenvendelser eller ved epost. I tillegg er det gjennomført veiledning og opplæring ved foredrag for kommunestyre og administrasjonene. Ressursbruken er stor.

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMTE	7	5	2				2	0
Sum	7	5	2	0	0	0		

63.2 Valg

Ikke aktuelt i 2010.

Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentleglova i forhold til kommunesektoren

Det er brukt betydelig tid på rådgivning og veiledning av kommunepolitikere og kommuneadministrasjoner. Det aller meste foregår daglig ved muntlig kontakt eller ved epost. De fleste spørsmål gjelder habilitet og dokumentinnsyn.

Det er behandlet 4 saker hvor det klages over avslag på innsyn etter offentlighetsloven. ingen klager over avslag på partsinnsyn.

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

Ingen saker.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Fylkesmannen har valgt bruk av skjønnsmidler til fornying og modernisering som sitt viktigste verktøy til interkommunalt samarbeid. Det har de siste årene blitt fordelt 7,0 mill.kr. på 4 kommunale samarbeidsregioner. Regionrådene foretar selv prioritering av midlene i egen region.

Effekten av denne strategien har blitt evaluert i en rapport som er utarbeidet av NIBR (Norsk institutt for by- og regionforskning rapport 2010:24).

Resultatet av evalueringen er at fornyings og omstillingsprosjektene viser at dette har ført til fornying og utvikling. Det har ført til styrking av det interkommunale samarbeidet, endringer og kompetanseheving. Den ubyråkratiske gjennomføringen er blitt svært positivt mottatt av kommunene i regionene. Det pekes på et mulig demokratiunderskudd.

Regionene er fornøyd med ordningen og gjennomføringen er i tråd med intensjoner KRD har hatt for denne typen skjønnsmidler.

Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

Vi mener at vår behandling av klagesaker er i tråd med kravene i forvaltningsloven og alminnelige rettssikkerhetsregler. Selvom flere saker bringes videre inn for Sivilombudsmannen er det sjelden vi får direkte korrigeringer som følge av behandlingen der.

Vi behandlet 142 klagesaker i 2010. Av disse var 19 som settefylkesmann. I 30 av sakene ble vedtaket omgjort til fordel for klager. Dette er for det meste dispensasjonssaker i strandsonen i Aust-Agder der fylkesmannen har påklaget kommunens vedtak.

Generelt har vi problemer med å holde forventet saksbehandlingstid på 3 måneder, selv om vi har meget høyt fokus på saksbehandlingstiden. Vi er rent ressursmeddig ikke tilstrekkelig robuste, slik at f.eks lengre sykefravær og vakanser gir økt saksbehandlingstid.

Vi er de senere år ordinært tildlet 4,6 årsverk (to medarbeidere over 60 år i 80% stilling), mens vi i 2010 samlet på papiret fikk ca 3.4 årsverk. Dette skyldes at en medarbeider pensjonerte seg, en ut i fødselspermisjon, en langtidssykemeldt (hele året) og problematisk å rekruttere nye medarbeidere.

Den vanskelige ressursituasjonene har i flere år gjort at vi ikke har hatt kapasitet til å gi den nødvendige veiledningen til kommunen. Dette ser vi igjen i den kommunale behandlingen i form av dårlig forberedte saker. Det kan være uklare faktaforhold, uklare vedtak, feil hjemmelsbruk, manglende og eller mangelfull begrunnelse. Dette gjør at vi bruker uforholdsmessig mye tid på å bringe klarhet i sakene, finne ut av fakta og forstå sakens innhold.

66.1 Byggesaker

I 2010 behandlet vi 142 klagesaker. Saksbehandlingstiden var i snitt ca 5 måneder. Det mest utslagsgivende for dette var at vi har en medarbeider med langtidssykefravær (siden høsten 2009) i tillegg til at tid brukt til veiledning/rådgivning økte merkbart fordi det i samarbeid med KRD ble gjennomført kurs for kommunene i nye byggesaksregler etter ny pbl. For å rette på forholdene er tildelte midler fra KRD brukt til kjøp av tjenester eksternt i form at saksbehandling av saker. Det er også gjort forsøk på dugnad på "huset". Tredje tertial 2010 lå likevel saksbehandlingstiden på 198 dager.

Det er behandlet 4 saker om omgjøring etter fvl § 35, samt 3 saker om dekning av sakskostnader.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Det er behandlet 1 søknad om ekspropriasjon etter oreigningsloven og 1 sak om forhåndstiltredelse etter oreigningsloven.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMTE	0	0	0	Ddet er ikke behandlet saker etter eierseksjoneringsloven i Telemark.
Sum	0	0		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMTE	0	0	0	
Sum	0	0		

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510 Fagdep.
62 Kommuneøkonomi	kr 633 664,45 kr 0,00
66 Bolig- og bygningsrett	kr 2 619 039,65 kr 0,00
Andre oppgaver under KRD	kr 702 484,61 kr 0,00
Sum:	kr 3 955 188,00 kr 0,00

Arbeidsdepartementet

Resultatområde 73 Levekår og sosiale tjenester

73.1 Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Se egen rapportering til Staten Helsetilsyn.

73.2 Sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen - formidlingstiltak og kompetanseutvikling

Fylkesmannen har regelmessige møter med NAV fylke og KS gjennom Samordningsforum. Faste medlemmer her er underdirektør i NAV Telemark, NAV-ansvarlig rådgiver i KS og underdirektør i sosial- og helseavdelingen hos fylkesmannen. Underdirektørene i NAV Telemark og i sosial- og helseavdelingen utgjør også styringsgruppen for kvalifiseringsprogrammet. Koordinator for kvalifiseringsprogrammet fra NAV Telemark og rådgiver fra fylkesmannen, som utgjør fylkesprosjektet for implementering av kvalifiseringsprogrammet, deltar også i Samordningsforum. Likeverdig samarbeidsarena på direktørnivå har hatt egne møter.

Det ble våren 2010 gjennomført en 2-dagers samling for fylkets Nav ledere. På denne samlingen var det et spesielt fokus på internkontroll. Det ble videre orientert om tilskuddsordninger og satsningsområder. Videre har Fylkesmannen deltatt på fylkesdirektørens ledermøter ved behov.

Fylkesmannen deltar i oppfølgingsnettverk arrangert av Nav fylke, der samtlige NAV-kontor i Telemark er representert.

I 2010 har KVP-prosjektet i Telemark hatt fokus på overføringen til linjeorganisasjonen. Høsten 2010 arrangerte vi en to-dagers samling for alle som jobber med oppfølging i Nav. Samlingen var ment å være en arena for verdifull erfaringsutveksling kombinert med faglig påfyll. Samlingen var et viktig signal i forhold til at kvalifiseringsprogrammet nå skulle inn i ordinær drift.

Vi har besøkt samtlige Nav-kontor også i 2010. Som ved besøkrunden i 2009, hadde vi fokus på programinnhold, målgruppe, planarbeid og oppfølgingsarbeidet. I tillegg etterspurte vi i 2010 rutiner vedrørende registrering i arena, refusjon av individstønad, individuell plan, dokumentasjon, samordning med overlappende satsninger og avsluttede program.

Kompetanseveileder har ved behov støttet kontorene i deres utarbeidelse av skriftlige rutiner. Dette arbeidet har vært utgangspunktet for at det er blitt utarbeidet et generelt sett med rutiner. Rutinene er distribuert til andre Nav-kontor, slik at de ved behov har hatt noe å ta utgangspunkt i ved utarbeidelse av sine egne rutiner.

Kompetanseveileder hadde faste dager hver uke ved to store kontorer. Disse dagene har kompetanseveileder vært drøftingspartner i kvp- og oppfølgingsarbeidet. Kompetanseveileder har hatt fokus på kvalitet i program og arbeidsevnevurderinger. Kompetanseveileder har også deltatt i KVP-team ved disse kontorene, og bidratt til igangsetting av et eget kvp-nettverk på tvers av fire nav kontor.

Vi har fortløpende formidlet aktuell informasjon til Nav-lederne. Ved forespørsel fra Nav-kontorene har vi gjennomført opplæring på sosiale tjenester i Nav, og kvalifiseringsprogrammet spesielt.

Alle de nevnte opplæringstiltakene ut mot NAV-kontorene har vært samordnet og koordinert med NAV-fylke. Vi har hatt faste møter med opplæringsansvarlig ved NAV-fylke for å planlegge felles tiltak og samordne øvrige tiltak.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Vi viser til tertialrapporteringene, sendt Arbeids- og velferdsdirektoratet. Rapporteringene er utarbeidet i samarbeid med NAV fylke.

73.4 Utenrettslig økonomisk rådgivning

Fylkesmannen har sammen med Fylkesmannen i Vestfold gjennomført basiskurs i økonomisk rådgivning ansatte i NAV og andre kommunalt ansatte. Fra Telemark deltok det mellom 35 - 40 personer

Frivillig forvaltning var også tema på samling for NAV ansatte som jobber med oppfølging.

I mars hadde vi i samarbeid med Fylkesmannen i Vestfold og Fylkesmannen i Oslo og Akershus en 2 dagers fagsamling for økonomiske rådgivere.

Flere av Telemarskommunene deltar i gjeldsrådet Telemark / Vestfold. Fylkesmannen i Telemark deltar og er teknisk arrangør når disse legges til Telemark. Det er etablert oppfølgingsnettverk i Vest - Telemark (kommuner) og hvor økonomisk rådgivning kan være tema.

Fylkesmannen har jevnlig sendt ut aktuelt fagstoff etc til økonomiske rådgivere.

Når det gjelder interkommunalt samarbeid, så er det etablert interkommunal økonomisk rådgiver i Vest - Telemark (5 kommuner).

I kontakt med NAV ledere har også nødvendigheten av økonomisk rådgivning blitt tatt opp.

Fylkesmannen har deltatt på fagsamling for marked i regi av NAV og snakket om økonomisk rådgivning, barnefattigdom og boligsosialt arbeid sett i sammenheng med arbeid.

73.5 Boligsosialt arbeid

Fylkesmannen har sammen med Diakonhjemmet høyskole gjennomført trinn 2 i utviklingsprosjektet "Metodisk boligsosialt arbeid i Telemark". Det har i 2010 vært 3 samlinger.

Boligsosialt arbeid har vært gjennomgående tema ifm kvalifiseringsprogrammet.

Alle kommunene som hadde søkt tilskudd til boligsosialt arbeid deltok på møte med fylkesmannen hvor søknaden ble presentert og sett i sammenheng med søknader om tilskudd til barnefattigdom.

Boligsosialt arbeid ble også presenterte på samling med NAV marked.

Fylkesmannen har deltatt i Bynettverk sammen med Husbanken, og hvor kommunene Skien og Porsgrunn også deltar. Det har blitt besluttet å legge ned dette nettverket.

Videre har vi arrangert fagsamling for ansatte i kommunalt rusarbeid, og hvor tema var booppfølging.

73.6 Barnefattigdom

Fylkesmannen har gjennom sin kontakt med med NAVkontorene og det øvrige kommunale tjenesteapparatet hatt sterkt fokus på barnefattigdom.

I forbindelse med søknadene om tilskudd til barnefattigdom ble kommunene innkalt til et felles møte for å legge fram søknadene, og avklare evt. uklarheter, samt se disse i sammenheng med øvrige søknader om tilskudd til boligsosialt arbeid.

Det ble i høst arrangert en dagssamling for kommunene med tema; Fattigdom, helse og tjenestebehov.

Fylkesmannen har også deltatt på samling med NAV marked hvor det er fokusert sammenhengene barnefattigdom og utestening fra arbeidslivet.

Ressursrapportering

Ressursrapportering 2010 ble gjort ut fra at Sosial- og helseavdelingen ser hele sin oppgaveportefølje fra de ulike departement, direktorat og helsetilsyn som en helhet. Dette betyr at det i perioder benyttes personer fra et felt over på et annet, uten at det er mulig å detaljert rapportere på dette. Vi anser oppgaveløsning som det viktigste for avdelingen, ikke nødvendigvis hvor ressursene tas fra.

Alle Utviklingsoppgaver og all tilskuddsforvaltning gitt fra Arbeidsdepartementet ble utført, dette ble finansiert av tilskuddsmidler gitt fra Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Avdelingen vil ved ressursrapportering i 2011 forsøke å få en noe bedre rapportering av ressursbruken, men frykter at vi også i 2011 vil se endel bruk av personer over grenser og utenfor egne områder. Dette vil det heller ikke nå være mulig å få rapportert på i detalj.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
73.3 Kvalifiseringsprogrammet	kr 36 793,20	kr 138 895,56
73.9 Andre oppgaver – Sosialtjeneste (rest 73)	kr 237 898,14	kr 674 333,27
74 Tilsyn med sos. tj. i arbeids- og velferdsforv.	kr 240 366,07	kr 69 704,46
Andre oppgaver under AD	kr 137 080,37	kr 122 123,95
Sum:	kr 652 137,00	kr 1 005 057,00

Resultatområde 75 Habilitering og rehabilitering

75.1 Habilitering og rehabilitering – nasjonal strategi

Fylkesmannen har ikke hatt ny undersøkelse, eller spesiell oppfølging om en koordinerende enhet i kommunene etter 2009 da direktoratet ble sendt vår oppsummering i brev datert, 24.06.2009. Vi viser til kravet om en koordinerende enhet for Habilitering og rehabilitering der det er naturlig i kontakt med kommunene.

Fylkesmannen i Telemark kan ikke se å ha registrert henvendelse om å bistå direktoratet i gjennomføring av prosjekter og tiltak i arbeidet med habiliterings- og rehabiliteringstilbud til unge med kroniske sykdom og funksjonsnedsettelse i 2010.

Vi har i kontakt med kommunene, f.eks ved stedlig tilsyn etter kap 4A og i vår saksbehandling av rettighetsklager, fokus på aktivisering og kulturtilbud til personer med utviklingshemning, bl. a. som ledd i å forebygge bruk av tvang.

Likeså tas kosthold/ernæring og fysisk aktivitet opp i møte med kommunene der det er naturlig, bl.a. ved stedlig tilsyn, kap 4A.1

75.2 Barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier

Fylkesmannen kan ikke se og ha mottatt oppgaver eller informasjon om prosjektet "Familieveiviser" som er en oppfølger av TAKT. Vi har derfor ikke fulgt opp de resultatkrav som er pålagt oss i Embedsoppdragets Resultatområde 75.2 og kan ikke rapportere.

75.3 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders og sykehjem

Det vises til egen rapportering på området til Helsedirektoratet. Det er registrert 1 person under 50 år på sykehjem. Annet tilbud til denne personen er ikke aktuelt

Resultatområde 76 Kvalitet og samhandling

76.1 Samarbeid mellom 1. og 2.linjetjenesten

Viser til innrapportering av 03.12.2010 med fylldig beskrivelse av pågående samghandlingsarbeid i Telemark fylke per 2010.

76.2 Individuell plan

17 av 18 kommuner i Telemark har definert systemansvaret for individuell plan. Av disse har 10 kommuner forankret prosedyrer for arbeidet med individuell plan i kommunens kvalitetssystem. Fem av de øvrige kommunene er i gang med arbeidet.

76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

Fylkesmann i Telemark har integrert denne strategien i det øvrige arbeidet slik at kvalitetsforbedring er en naturlig og implementert del av ordinær drift, og tema i kontakt med kommunene gjennom opplæring, møter og oppfølging etter rapporteringer og tilsyn.

Fylkesmannen har gitt råd og veiledning om kvalitetsarbeid, kvalitetsstrategien (IS 1162), praksisfeltets anbefalinger (IS1502) og "Hvordan holde orden i eget hus " (IS1183) i en rekke møter, samlinger og konferanser med helse, barnevern og sosialtjenesten. Vi har delt ut flere hundre eksemplarer av nevnte veiledere i relevante fora.

Vi har i mange sammenhenger hatt fokus på kvalitetsstrategien og kvalitetsforbedring, herunder :

- Det ble i 2010 opprettet læringsnettverk for legemiddelbehandling og legemiddelhåndtering for to kommuner i Telemark. Bakgrunn for satsingen er avvik påvist ved tilsyn i sykehjem. Fem sykehjem fra disse to kommunene deltar og de har opprettet arbeidsgrupper som arbeider aktivt med kvalitetsforbedring på utvalgte satsingsområder. GRUK er veiledere for prosjektet som fortsetter i 2011. Prosjektet vil bli fulgt opp med erfaringsoverføring til andre kommuner i Telemark.
- Kurs for veiledere av fysioterapeuter i turnus
- Foredrag på Høyskolen i Telemark (HiT). Tema: funn ved tilsyn, spesielt journalskriving (også medikamentbehandling/behandling).
- Legemidler og eldre -utfordringer, kurs på HiT. Dette har også vært et gjentakende tema på turnuslege møtene, minst på 6 møter i løpet av 2010.
- Undervisning/innlegg/foredrag i 17 ulike fora om pasientrettighetsloven kapittel 4A - tvungen helsehjelp til pasienter uten samtykkekompetanse som motsetter seg helsehjelpen. Fokus blant annet på pasientenes rettssikkerhet og arbeid med tillitskapende tiltak, herunder individuell tilrettelegging av tjenestetilbudet.

Vi har også fokus på kvalitetsforbedring og kvalitetsstrategien i oppfølging av tilsyn i helse, barnevern og sosialtjenesten. Vi har gjort kjent at tjenesten kan få råd og bistand fra oss etter forespørsel, så langt våre ressurser rekker. FMTE har hatt fokus på "veileder for implementering av internkontroll" i tilsynssammenheng og i vår øvrige kontakt med sosial- og helsetjenesten i kommunene og i spesialisthelsetjenesten.

Fylkesmannen har felles kurs for ansatte i kommunal barneverntjeneste i Telemark og Vestfold fokusert på kvalitetstrategien som et viktig redskap i arbeidet med interne kvalitetsforbedrende prosesser.

På felles ledersamling med NAV fylke for NAV-ledere var hovedtema internkontroll og kvalitet i de kommunale tjenesten i NAV. Som en følge av årets landsomfattende tilsyn rettet mot NAV-kontorene ble det også holdt et felles møte mellom NAV-ledere, NAV fylke og Fylkesmannen om viktige funn ved tilsynene.

Fylkesmannen har hatt et sterkt fokus på arbeidet med kvalitet og styring i all kontakt med NAV lederne.

76.5 Felles digitalt nødnett

Orienteringer om arbeidet med nytt digitalt nødnett er gitt og fått både på møter i Lokal Redningsentral (LRS), i Fylkesberedskapsrådet og i andre sammenhenger. Fylkesmannen holder seg oppdatert om saken, men har notert seg at utbyggingen er noe utsatt i forhold til tidligere signaler.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

77.1 Helsemessig og sosial beredskap

Sosial- og helseavdelingen hos Fylkesmannen i Telemark bruker mye ressurser på beredskapsarbeid. Dette gjøres dels gjennom fylkeslegens faste og regelmessige deltagelse som rådgiver for politimesteren i Lokal Redningsentral (LRS). LRS arrangerer jevnlig møter og konferanser selv utenom pågående øvelser eller kriser. I 2010 skjedde dette ca annenhver måned. Videre deltar fylkeslegen i Fylkesberedskapsrådet. I 2010 var det en beredskapsøvelse i Skien/Porsgrunn med stor deltagelse fra sentralt hold og fra fylket, der det ble simulert en tankbilulykke i Porsgrunntunnelen med lekkasje av nitrose gasser. Fylkeslegen deltok i denne. Dessuten deltok han i forarbeidet til en konferanse arrangert av Direktoratet for Sikkerhet og Beredskap (DSB) der temaet var en mulig flystyrt eller liknende katastrofe i ammoniakktanken hos Yara på Herøya, en type ulykke som ville fått store konsekvenser for Telemark.

Medarbeidere på avdelingen har i møter med kommunene stadig fokus på at disse skal oppdatere sine planer for helsemessig og sosial beredskap. Til tross for stadige påminnelser fra oss, synes det fortsatt bare å være smitte- og pandemiplaner som er noenlunde oppdatert i kommunene.

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Fylkesmannen i Telemark har i 2010 ikke behandlet noen søknad om fritak fra taushetsplikt som offentlig ansatt når det gjelder saksfelt som faller inn under Helsedirektoratets myndighetsområde.

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMTE	0	
Sum	0	

77.3 Særfradrag

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMTE	18	35
Sum	18	

77.4 Førerkortsaker

Førerkortsaker er et ressurskrevende arbeidsfelt med klar økning i saksmengde, ikke minst innenfor områdene høyt medikamentforbruk og rus. Fastleger og spesialisters kunnskap om krav til dokumentasjon, oppfølging og kontroll innenfor dette feltet er tidvis mangelfull, hvilket kompliserer og øker saksbehandlingen. Vi antar at det er en betydelig underrapportering av bilister innenfor denne gruppen som ikke tilfredsstiller helsekravene.

Det er et påfallende skille mellom "etablerte" rutiner, f.eks. nevrologiske tilstander, kardiologiske tilstander og diabetes mellitus, hvor de medisinske opplysninger i stor grad er tilfredsstillende, mens blant annet øyeleger befinner seg i motsatt ende av spekteret.

Saksfeltet innebærer også en betydelig pågang fra publikum, med resulterende ressursbelastning.

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMTE	1330	20
Sum	1330	

77.5 Pasientjournaler

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMTE	1
Sum	1

77.6 Rett til trygderefusjon

Fylkesmannen i Telemark har ikke hatt noen slik sak til behandling i 2010.

77.7 Helse- og omsorgsmelding (tidligere Helse og sosialmelding)

Fylkesmannens Sosial- og helseavdeling sammen med Helsetilsynet i Telemark utarbeidet slik melding for 2009, som ble ferdigstilt i mars 2010. Den var på 40 sider og viste bredden av oppgaver på avdelingen (sosialsaker, helse, barnevern og diverse forvaltningsoppgaver etter navnelov, ekteskapslov, gravferdslov m.m.) Det har vært stor interesse for meldingen både i og utenfor fylket, og fra media.

Tilsvarende melding for 2010 er under arbeid. Den er planlagt å foreligge ferdig trykket og oversendt til oppdragsgiver innen 01.03.2011

77.8 Rettssikkerhet ved ytelse av helsehjelp med hjemmel i pasientrettighetsloven kap. 4A

Høsten 2008 gjennomførte vi omfattende opplæring i pasientrettighetsloven kapittel 4A for samtlige kommuner i Telemark, spesialisthelsetjenesten og den offentlige tannhelsetjenesten i Telemark. I 2009 fokuserte vi mer enkeltvis i det videre arbeidet med å implementere kapittel 4A.

I 2010 har vi fulgt opp implementeringsarbeidet med følgende aktiviteter:

- Innlegg på sykehjemslegeforum i Porsgrunn (ca. 10 leger), mars 2010
- Undervisning i Kragerø kommune (ca. 30 deltakere), mars 2010
- Undervisning i Midt-Telemark (50 personer fra Bø, Nome og Sauherad), mars 2010
- Undervisning i Hjartdal (15 personer), mars 2010
- Undervisning i Bamble (ca. 25 personer), april 2010
- Innlegg under kommunelegeforum i Bamble (8 leger), mai 2010
- Kapittel 4A, og få vedtak fra sykehuset, var ett av temaene på kontaktmøte med Sykehuset Telemark HF våren 2010.
- Undervisning i Porsgrunn kommune (20 personer)
- Undervisning i Tinn kommune (20 personer)
- Foredrag om kapittel 4A under fagdag om utfordrende atferd hos demente for ansatte i helsetjenesten i Telemark (170 deltakere)
- Undervisning i Notodden kommune (65 deltakere, inkludert 5 sykehjemsleger)
- Innlegg på kirurgisk avdeling, STHF (ca. 25 leger), august 2010
- 1 times undervisning for 3. og 4. års deltidsstudenter i sykepleie (ca. 80), august 2010
- Erfaringskonferanse i Skien kommune (ca. 30 deltakere), september 2010
- Undervisning for demensnettverk i Porsgrunn kommune, 1/2 dag X 2 (til sammen 70-80 deltakere)
- Pårørendeskole i Porsgrunn (pårørende til demente, 30 deltakere), september 2010
- Sykehjemslegeforum i Skien (ca. 15 leger), september 2010

For øvrig har vi også i 2010 brukt mye tid på veiledning om kapittel 4A over telefon. Det er mange som ringer oss og ber om råd i konkrete saker. Vi har også i stor utstrekning gitt veiledning til kommunene i tilknytning til innsendte vedtak, både over telefon og i form av skriftlige tilbakemeldinger.

Fra mange hold og fra ulike tjenestenivåer meldes det imidlertid fortsatt om behov for opplæring om pasientrettighetsloven kapittel 4A. Våre erfaringer, blant annet fra arbeidet med innkomne vedtak og fra gjennomføringen av uanmeldte tilsyn i fire av fylkets sykehjem i november/desember, understøtter at det er behov for ytterligere kompetanseheving på dette området.

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

83.1 Folkehelsearbeid generelt

Forventningene til kommunene om Samhandlingsreformen er formidlet ved møter og skriv, bl.a. i fylkesmannens tilstandsrapport, ved kommunebesøk til 6 kommuner, på folkehelse-konferansene 08.02. og 03.11. og i nettverket med kommunale folkehelsekoordinatorer.

Fylkesmannen har veiledet kommunene i forebyggende tiltak via deltakelse i partnerskapet

Folkehelseforum Telemark. Spesielt har veiledningen blitt gitt gjennom tiltakene ”Helsefremmende barnehager og skoler” og Aktiv senior”, samt kommunekontakt vedr. frisklivsarbeid. Nettverk for kommunale folkehelsekoordinatorer er en god arena til formidling.

Det er pr. i dag ikke noe felles rapporteringssystem for erfaringsdeling av det forebyggende arbeidet i kommunene. Kommunene er ulike og har ulikt fokus på folkehelsearbeid og forebyggende helsearbeid.

Folkehelserådgiver deltar i fylkesmannens interne plangruppe og får på denne måten oversikt over planarbeidet og kan bidra med uttalelser til kommuneplaner. Å vurdere om folkehelseperspektivet, inkludert universell utforming, er ivarettatt i alle planer er en omfattende jobb. Dette går både på kvalitativ avgrensning av hva som defineres som folkehelse relatert, og på hvilken kapasitet saksbehandlerne har til å involvere seg med folkehelsebriller i alle planer.

Fylkesmannen er aktiv i det regionale partnerskapet for folkehelse.

Folkehelsearbeid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMTE		
Sum	0	

83.2 Miljørettet helsevern

Utdanningsdirektoratets og Helsedirektoratets undersøkelse ”Status for godkjenning av skoler i Norge pr 21.01.10” etter forskrift om miljøretta helsevern i barnehager og skoler omfatter 85% av de spurte grunn- og videregående skoler i Telemark. Dette er høy svarprosent sammenlignet med øvrige fylker.

I undersøkelsen oppgir kun 3 skoler, alle i samme kommune, at de ikke har endelig godkjenning. I tillegg har 17 skoler (av 85 totalt) midlertidig godkjenning. Fylkesmannen har fulgt opp den nasjonale undersøkelsen med en egen henvendelse til kommunene for å få en fullstendig oversikt pr. 31.12.2010 om skolenes godkjenningsstatus.

Når det gjelder faglige utfordringer for kommunene innen miljørettet helsevern går dette primært på ulikheten mellom kommunene og kapasiteten i tjenesten. 11 av 18 kommuner er tilsluttet interkommunale miljøhygieniske tjenester. I disse 11 kommunene er det tverrfaglig ekspertise og erfaring, mens i øvrige 7 kommunene er tjenesten lite synlig.

Fylkesmannen har heller ikke avsatt større ressurser til fagfeltet, og det kan også diskuteres om selv de faglig relativt sterke interkommunale tjenestene har for liten bemanning. Dette sett i forhold til ugjorte oppgaver på forebyggingsfeltet og sakenes stadig økende kompleksitet.

Vi har i 2010 behandlet to klagesaker etter kap 4a om miljøretta helsevern, begge innen 8 uker fra saken kom

83.3 Ernæring, fysisk aktivitet, tobakk og seksuell helse

Det meste av vårt bidrag i folkehelsearbeidet gjøres i nært samarbeid med Telemark fylkeskommune. Foruten kommunekontakt for generelt å fremme økt fokus, kompetanseøkning og forankring av folkehelse har mye av satsinga vært rettet mot barnehager og skoler, friskliv og eldregruppa.

Ordningen med gratis frukt i ungdomsskolen og 1.-10.skoler har blitt satt på prøve ved flere skoler, bl.a. i Skien kommune. Fylkesmannen ved utdanningsdirektøren har reagert på dette og bedt kommunen sikre at elevene får frukttilbudet.

Fylkesmannen har samarbeidet nært med fylkeskommunen, som har egen prosjektleder på helsefremmende barnehager og skoler (Telemarksmodellen). Det har vært en mengde seminar og møter med skole- og barnehageansatte/-ledelse, der de nasjonale anbefalingene innen fysisk aktivitet, kosthold og røykfritt er formidlet. Vi har også en nær kontakt med folkehelsekoordinatorerne i de kommunene som har dette.

Skien, Vinje og Porsgrunn kommuner har styrket fokus mot frisklivsarbeidet, bl.a. gjennom større tilskudd og faglig oppfølging fra Folkehelseforum Telemark.

Telemark fylkeskommune har over flere år hatt fokus på helsefremmende tiltak i de 13 videregående skolene. Gjennom tiltaket "Helsefremmende barnehager og skoler i Telemark" har skolene blitt stimulert til å opprette tilbud om fysisk aktivitet i fritimer og sunne kantiner. Her er det en positiv utvikling. Fylkestinget har vedtatt røykfrie skolegårder, og enkelte skoler har prøvd å arrangere røykesluttkurs sammen med helsesøster.

83.6 Smittevern

Gjennomført etterarbeid og evaluering av pandemihåndteringen i samarbeid med kommunene.

Fylkesmannen også behandlet et par mindre, lokale saker om smitte i kommunene.

Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

Det har ikke vært henvendelser eller søknader om dispensasjon fra fastlegeordningen.

I de største kommunene, Skien og Porsgrunn, har det i perioder vært begrensninger i ledig kapasitet på fastlegenes lister. Skien kommune implementerte 2 nye legehjemler i 2010, hvilket løste kapasitetsproblemet her. Porsgrunn har enda ikke implementert de nye hjemlene, og har fortsatt et kapasitetsproblem.

Når det gjelder norm for legedekning i sykehjem er det 13 kommuner som har gjennomført sin lokale norm med legetime pr.uke pr.plass. status pr. i dag er at den lokale normeringa av legetimer varierar fra 0,17 til 0,57 pr.uke pr.plass.

Kommunene Kragerø, Notodden, Bamble, Drangedal og Skien har ikke oppfylt sin egen normering. Skien

kommune har en opptrappingsplan for legetjenester på sykehjem. Det er politisk vedtatt å bevilge 1,3 mill fra 01.09.2010, og tilsvarende i 2011. Kviteseid økte timeantallet når de åpnet skjermet enhet. Notodden er inne i en avhjulingsprosess. De andre 3 kommunene ligger over 0,21 legetimer pr. plass pr pasient.

84.2 Turnustjeneste

Turnustjeneste for fysioterapeuter

De siste årene fram til og med 2008 har vi samarbeidet med fylkesmennene i Agder og Vestfold om samlinger for veiledere av turnusfysioterapeuter. Det har vært mindre behov for dette i 2009, mens ny veiledersamling ble arrangert 2010.

Når det gjelder antall praksisplasser for turnusfysioterapeuter er dette nokså stabilt.

Turnustjeneste for leger

Telemark hadde i 2010 19 praksisplasser for turnusleger i kommunehelsetjenesten. Første halvår var 18 av praksisplassene besatt. En kommune fikk ikke tildelt kandidat, da en turnuslege byttet til annet fylke. I andre halvår blei til slutt alle plassene besatt.

Kurs og veiledning av turnuslegene

Det er gjennomført tolv gruppesamlinger for turnuslegene i 2010. I tillegg blei det arrangert to kurs i akuttmedisin. Vi samarbeider med fylkesmennene i Vestfold og Buskerud når det gjelder kurs i offentlig helsearbeid. P.t. er det Vestfold som arrangerer.

Måloppnåelse og hensiktsmessighet:

Fylkesmannens vurdering er at turnusleger og turnusfysioterapeuter får en meget god tjeneste i Telemark. Tilbakemeldingene fra turnuskandidatene og fra kommunene er gode. Det legges stort arbeid i å holde gode kurs bl.a. i akuttmedisin, og veiledningsgruppene for turnusleger fungerer meget godt. Veiledningen for turnusleger er delt på to ass. fylkesleger, begge i deltidsstilling.

Vi har ikke hatt kapasitet til å arrangere kurs for legeveiledere for turnuslege i 2010. Det er imidlertid planlagt et slikt kurs felles for Vestfold, Buskerud og Telemark i april 2011.

84.3 Klagesaksbehandling etter lov om helsetjenesten i kommunene, pasientrettighetsloven og lov om sosiale tjenester

Lov om helsetjenesten i kommunene med tilhørende forskrifter. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMTE		
Sum	0	

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Det er 2 fengsler i Telemark, Skien (82 plasser) og Kragerø (18 plasser). Begge steder får innsatte informasjon om I.P. , og de som har lagvarige og sammensatte problemer og som ønsker det, får I.P. arbeidet oppstartet mens de er innsatt.

I begge fengsler er det gjennomgående stor stabilitet i helsepersonellgruppa. I Skien var faste fengselslege i utdannings permisjon i 2010, og kommunen skaffet vikarer for ukentlig tilstedeværelse i fengselet og utover det tilgjengelighet på telefon.

Det foreligger skriftelig avtale mellom Skien kommune og Psyk.klinikk om spesialist-tilstedeværelse i fengselet tilsvarende 30% stilling,- denne var midlertidig økt til 40 % i 2010 begrunnet i fengselslegens permisjon. For fengselet i Kragerø er det ingen tilsvarende avtale vedr. psykiatrisk tjeneste i fengslet.

84.5 Helsetjenestetilbud til asylsøkere, flyktninger, familiegjenforente og direktebosatte overføringsflyktninger

Ingen generelle tiltak rettet mot minoritetsgrupper er gjennomført i 2010, men fylkesmannen er kjent med at de større kommunene inkorporerer tilbud til minoritetsgrupper i sine omsorgsplaner.

Tiltak rundt kjønnslemlestelse utføres i samarbeid mellom avdelingens sosial-, helse- og barnevernsområder. Viser til rapportering under BLD 45.6.

84.6 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Det er kunnskap om og tilgang til tolketjeneste for kommunenes helse- og omsorgstjenester. Vi har ikke klager eller annen informasjon om at tolketjeneste ikke benyttes i tilfeller hvor det er behov for slike tjenester.

Det vises for øvrig til rapportering under BLD, resultatområde 45.6

84.7 Helsetjenestetilbud til personer utsatt for seksuelle overgrep eller vold i nære relasjoner

Overgrepsmottaket for Telemark er lagt til Skien legevakt, administrativt som en del av virksomhetsområde Helse- og rehabilitering under kommunalsjef for Helse og velferd. Alle kommunene i Telemark er tilknyttet, med unntak av Nissedal og Fyresdal. (Nissedal og Fyresdal er tilknyttet legevakten i Arendal, som også har et overgrepsmottak). 10 sykepleiere og 7 leger gjør tjeneste ved mottaket, sykepleierne har vaktberedskap 1 uke av gangen, legene står på frivillig ringeliste. Alt deltakende helsepersonell har gjennomgått opplæring i skadedokumentasjon og medisinsk sporsikring. Leder for overgrepsmottaket og medisinsk faglig ansvarlig lege deltar på årlige lederseminar arrangert av Nasjonalt kompetansesenter for legevaktsmedisin. Tverrfaglig seminar er arrangert i 2010 i samarbeid med politiet.

Overgrepsmottaket på Skien legevakt er et interkommunalt tiltak som gir bistand og helsehjelp til både kvinner, menn og barn. Det foreligger skriftlige prosedyrer for oppgavene i overgrepsmottaket.

84.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Fylkesmannen har deltatt i de faste ledende helsesøstermøtene i fylket og der tatt opp aktuelle tema, nytt fra direktoratet, faglige retningslinjer, mv.

Den opprettede kontakten mellom fylkesmannen og ledende helsesøstre har også medført fortløpende telefonisk kontakt ved forefallende problemstillinger.

Fylkesmannen har ikke fått meldt avvik i forhold til kapasitet i helsestasjon/skolehelsetjenesten.

Viser forøvrig til rapportering under resultatområde 87.7.

84.9 Svangerskapsomsorgen

Fylkesmannen har ikke mottatt rapporter fra kommunene om utilstrekkelig jordmordekning.

84.10 Kjønnslemlestelse

Dette arbeidet utføres av sosial-, helse- og barnevernsområdene hos Fylkesmannen i samarbeid. Rapporteringen gjelder derfor også for området 45.3 Barne- likestilling og inkluderingsdepartementet.

Se rapportering om Fylkesmannens arbeid med handlingsplanen under Årsrapportens kap. 2.2

84.11 Tannhelse

Den offentlige tannhelsetjenesten i Telemark har gjennom flere år hatt en tydelig satsing på folkehelsearbeid. Dette vises bl.a ved at de var tidlig ute med å opprette en egen folkehelsekoordinatortstilling. Satsingsområder de siste årene har vært tiltak rettet mot pleie og omsorgstjenesten og helsestasjon -og skolehelsetjenesten i kommunene. På fylkesnivå har tannhelsetjenesten vært bidragsyter i ulike tiltak innen Folkehelseprogrammet og

særlig i prosjektet *Helsefremmende skoler og barnehager*, som drives i samarbeid med Fylkesmannen.

Resultatområde 85 Spesialhelsetjenesten

85.1 Abortloven

Ingen rapporteringskrav.

85.2 Sterilisering

Rapportering skjer fortløpende til Helsedirektoratet på skjema IS-1342. Det var en sak i Steriliseringsnemnda i Telemark i 2010: søker ble gitt anledning til å få utført den omsøkte steriliseringen.

Saksbehandlingstid på 4 uker ble overskredet, ved at det var behov for å innhente supplerende opplysninger.

85.3 Lov om transplantasjon

Ingen saker på dette området i Telemark i 2010.

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMTE	304	10
Sum	304	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Det var ingen slike saker i Telemark i 2010

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMTE	0	0
Sum	0	

85.6 Godkjenning av private sykehus, privat medisinsk laboratorie- og røntgenvirksomhet

Ingen slike saker var til behandling hos Fylkesmannen i Telemark i 2010. (Helsetilsynet i Telemark utførte i 2010 kontroll i form av systemrevisjon med det private Ibsensykehuset som hadde oppstart i Porsgrunn i 2009.)

85.7 Funksjonsprogram for nye offentlige sykehusbygg

Det har ikke vært henvendelser til fylkesmannen om vurdering eller uttalelse til direktoratet om nye offentlige sykehusbygg i 2010.

Resultatområde 86 Omsorgstjenester

86.1 Omsorgsplan 2015

Fylkesmannen i Telemark har ikke etablert samordningsgruppe i embetet. Det er etablert en gruppe i sosial- og helseavdelingen for Omsorgsplanen 2015. Den består av fylkeslegen, en ass.fylkeslege (psykiater), rusrådgiver, sosionom, stabsstøtte, og en jurist som har ansvar for kap 4 a i sosialtjenesteloven. Gruppen har møter ad hoc. I forhold til Kompetanseløftet 2015 har vi knyttet til oss en person fra fylkesmannens barnehage- og utdanningsavdeling, og har et nært men ikke formalisert samarbeid med Telemark fylkeskommune og Høgskolen i Telemark. Hovedansvaret for omsorgsplanen 2015 i sosial- og helseavdelingen er tillagt en helsefaglig person (sykepleier) som drar inn kompetanse fra ad hoc-gruppa, og øvrige tilsatte i avdelingen. En seniorkonsulent i avdelingen har ansvar knyttet til Kompetanseløftet 2015 i forhold til rapportering og tilskuddsutbetaling. Fylkeslegen har foreslått for embetsledelsen at en vurderer å etablere en formalisert gruppe for Omsorgsplan 2015 der en også trekker inn eksterne aktører som Høgskolen, KS, Fylkeskommunen o.a., etter mønster av det arbeidet som gjøres i Sør-Trøndelag. Foreløpig har det ikke vært kapasitet til dette i Telemark.

Når det gjelder investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger jobbes det nært med fylkesmannens kommunerådgiver/økonomirådgiver i forbindelse med uttalelse om utbetaling av tilskudd. I arbeidet med Demensplanen er det god kontakt med Sykehuset Telemark, alderspsykiatrisk spesialisthelsetjeneste.

Med hensyn til strategi 5 og 6 i Omsorgsplanen 2015, aktiv omsorg og partnerskap med familie og lokalsamfunn, har vi en folkehelsegruppe ved embetet som saksbehandleren for Omsorgsplanen deltar i, og der aktiv omsorg er tema. Sammen med folkehelseprosjektet har vi bidratt til økt fokus i kommunene på forebygging og egenmestring hos hjemmetjenestenes mottakere. Vi har hatt 2 konferanser med dette tema.

Fylkesmannen arrangerer årlige kurs for pleie- og omsorgspersonell i kommunene der temaene har relatert seg til de ulike strategiene i Omsorgsplan 2015. Her møter samtlige kommuner med flere deltakere.

Utover dette sender vi ut informasjon om nye signaler til våre faste kontaktpersoner i kommunene, og andre samarbeidspartnere.

Hvert år sender vi ut brev til kommunene der vi gir dem mulighet for å be om dialogmøter med fylkesmannen, og der de bestemmer tema sjølve. I 2010 hadde vi ikke slike dialogmøter.

Fylkesmannen utgir årlige Tilstandsrapporter (utfordringer til kommunene på alle områdene til fylkesmannen). Hvert år tar vi for oss temaer i Omsorgsplan 2015. I 2010 var tema aktiv omsorg.

I tillegg gjennomfører vi tilsyn med pleie- og omsorgstjenestene, og behandler klager på tjenestene. På denne måten skaffer vi oss god kjennskap og kunnskap om tjenesteområdet. Saksbehandler deltar på flesteparten av disse, men har også etablert forum hvor en får tilbakemelding fra andre saksbehandlere med tilgrensa fagområder.

Alle kommuner i Telemark har utarbeidet egne omsorgsplaner. Noen har alget enkeltstående planer, andre som en integrert del av kommuneplanen. Til tross for at kommunene har laget disse planer for omsorgstjenestene framover, ser vi at økonomi setter begrensninger i forhold til de faglige ønsker og planer. Avdelingen følger opp kommuneplanene for å se om omsorgsplanen er integrert del av denne. Saksbehandler har deltatt på møter i den største kommunen i Telemark for å se hvordan de jobber med utvikling av omsorgsplanen.

86.2 Demensplan 2015

Bistått kommunene med råd og veiledning i spørsmål som gjelder både rettsikkerhet og fag i forhold til demente. Vi gjennomførte uanmeldt tilsyn med 4 sykehjem der fokus var samtykkekompetanse og bruk av tvang. Vi fant avvik som vi nå formidler videre til alle sykehjemmene. Avdelingen har også god kontakt med spesialisthelsetjenesten, psykiatriske avdeling. Flere kommuner benytter ABC studiehefte i opplæring på arbeidsplassen

Vi har etablert eit nært samarbeid med Utviklingssenteret som har opprettet demensnettverk der alle kommunene deltar. Gjennom disse møtene får vi informasjon, og gir informasjon og holder innlegg når det er behov. Formidlet gjennom demensnettverket at kommunen skal opprette pårørendeskoler eller samtalegrupper,

og tilrettelegge dagtilbudet.

Når det søkes om midler fra husbankens investeringstilskudd påser vi at omsorgsplasser og sykehjem som bygges/ ombygges med midler fra investeringstilskuddet er tilrettelagt for mennesker med demens og kognitiv svikt. Ellers har vi fulgt opp den nasjonale kartleggingen av tjenestetilbudet til personer med demens.

86.3 Kompetanseløftet 2015

Vi viser til egen fylkesrapport som blir oversendt oppdragsgiver pr. 01.03.2011.

86.4 Investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger

Har for 2010 anbefalt alle søknader vi har mottatt i forhold til kommunenes behov for tilskudd. ingen prosjekt er avslått. Vi har ikke brukt opp tilsagnsrammen vi fikk fra Husbanken for 2010.

Fylkesmannen ser dette området som vanskelig å være oppdatert på. Vi gir anbefalinger om tilskudd til foreløpig søknad fordi det foreligger behov og det ligger inne i økonomiplan, slik retningslinjene tilsier. Så opplever vi å lese i avisene at prosjektet ved et politisk vedtak likevel ikke kan realiseres på grunn av innsparingstiltak, eller annen prioritering i kommunen.

Det er tett kontakt mellom Fylkesmannen og Husbanken i forvaltning av tilskuddet, og med økonomiansvarlig på embetet til å gå inn å se om prosjektene er inne i årsbudskett og økonomiplan

Fylkesmannen har orientert kommunene om investeringstilskuddet i dialogmøter med samtlige kommuner, og via konferanser og info på Fylkesmannen i Telemarks hjemmeside; Kanalen.

På dialogmøtene har vi fått tilbakemelding om utbyggingsprosjekt som er under planlegging, og dermed fått oversikt over kommunenes investeringsplaner. Synes det er bra at det blir ei endring i saksbehandlingen ved at vi ikke skal komme med uttalelse av kommunenes behov.

86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

Viser til 76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten. Fylkesmannen arbeider i henhold til denne.

86.6 Undervisningssykehjem/ Undervisningshjemmetjenester/Lindrende behandling

Fylkesmannen vurderer denne satsningen som verdifull. Saksbehandler på omsorgsplanen sitter i styringsrådet for undervisningssykehjem/undervisningshjemmetjenester (nå: Utviklingssentrene) Disse har etablert nettverk for alle demenskontaktene i kommunene i Telemark. Her er det stor aktivitet. Fylkesmannen er orientert om tid og sted, og bruker denne arenaen til å formidle aktuelle tema /informasjon. om demensstrategier

Det er forøvrig faste halvårige møter mellom prosjektledere og fylkesmannen for å planlegge satsing på Omsorgsplan 2015. Det er også mye gjensidig informasjonsutveksling mellom oss og senteret pr. telefon og mail. Utviklingssenteret fikk 100 000 kr av FM i 2010 til bruk til tiltak /prosjekt for å utvikle pleie-og omsorgstjenesten i tråd med Utviklingssentrene strategier.

86.7 Økt forvaltningskompetanse. Saksbehandling i helse- og omsorgstjenesten

Vi arrangerte 2 dagers kurs i forvaltningsrett for 100 deltakere. Målgruppen var saksbehandlere i sos.tj, barnevern og pleie- og omsorgstjenesten. Hensikten med ei slik fverrfaglig sammensatt gruppe var å se ressursene i hver kommune, og lære av hverandre. Det ble gitt forelesninger og gruppeoppgaver. Forøvrig er det mange henvendelser på kontoret om hjelp til undervisning på dette feltet. Her må vi prioritere de kommuner der vi gjennom tilsyn og klagesaker avdekker mye feil i saksbehandlingen

86.8 Aktiv omsorg/Partnerskap med familie og lokalsamfunn

Fylkesmannen i Telemark har stor oppmerksomhet på ovennevnte strategier. Dette først og fremst gjennom godt samarbeid med Folkehelseforum Telemark.

Gjennom Folkehelseforum Telemark bidrar fylkesmannen i prosjektet ”Aktiv senior i Telemark”. Visjonen for prosjektet er: En aktiv alderdom – sosialt og fysisk – gir bedre helse og flere gode år, og måla er : Flest mulig eldre skal være i daglig fysisk aktivitet. Alle eldre skal ha mulighet for å delta i sosial og kulturell aktivitet. Alle eldre skal ha en bolig som er godt tilrettelagt. Forebygging av eldreulykker. Flere eldre kan være en ressurs for andre.

Fylkesmannen har sendt ut en kartlegging av uteareal og fysisk aktivitet i sykehjem i kommunene i Telemark. Dette sammen med vektlegging på aktivitet har dette blitt et kompendie som beskriver forhold omkring uteareal og fysisk aktivitet for beboerne.

Våre tilsyn med hjemmetjenester og sykehjem viser at det gjennomføres en bred kartlegging av pasientens tidligere vaner og interesser/hobber ved førstekontakt med omsorgstjenestene, men oppfølgingen gjenspeiles ikke i den daglige omsorgen.

Flere sykehjem har dagavdelinger, men samtidig skjæres det ned på aktivtørstillinger o.l som ivaretar denne dagaktiviteten.

Vi har sammen med folkehelseforum arrangert konferanser om aktivitet i eldre år - sykehjem-aktivitet- aktivt liv. Hovordan komme igang, planlegge aktiviteter, eksempler på aktiviteter for eldre, og hvordan samarbeide med frivillige lag, pårørende og organisasjoner

86.9 Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming

Fylkesmannen i Telemark gir fortløpende råd og veiledning til kommunene for å bedre rettssikkerheten for personer med utviklingshemming. Slik veiledning kan eksempelvis være foranlediget av konkrete henvendelser fra kommunene eller av Fylkesmannens gjennomgang av mottatte meldinger. Veiledning skjer også i forbindelse med overprøving av kommunenes vedtak om bruk av tvang og gjennom oppfølging etter tilsyn.

Videre hadde vi i 2010 et todagers kurs om sosialtjenesteloven kapittel 4A for å heve kompetansen i kommunene på dette området. Det viste seg å være svært stor interesse for kurset, som ble avholdt 10. og 11. februar 2010. Et av områdene det ble satt fokus på under kurset var innsending av meldinger om skadeavvergende tiltak i nødssituasjoner, og Fylkesmannen håper at dette kan bidra til at det blir sendt inn flere slike meldinger.

Saksbehandlingstiden for overprøving av vedtak om bruk av tvang har gått over 3 måneder.

86.10 IPLOS – individbasert pleie- og omsorgsstatistikk

Fylkesmannen sto sammen med Helsedirektoratet som arrangør av kursdag om IPLOS på Bø hotel 18 november 2010. Det møtte over 100 deltakere fra kommunene.

Hos fylkesmannen benyttes tilsendt IPLOS kartlegging ved behandling av klagesaker. Slik vi oppfatter det er det fortsatt en stor utfordring å benytte den iploskartlegging kommunene har i den praktiske hverdag. Det gjelder både i tjenesteyting og i plansammenheng.

Resultatområde 87 Psykisk helse

87.1 Tvungen undersøkelse

Det har ikke vært fremmet klager i 2010 i forhold til kommunelegers vedtak om tvungen legeundersøkelse, psykisk helsevernloven § 3-1

87.2 Behandling uten eget samtykke

Klagesakene føres i Regrot.

I Telemark var det i 2010 17 klager over vedtak om behandling med legemidler mot pasientens vilje i det psykiske helsevern. 1 fikk delvis medhold i klage, ved at virkningstid for vedtaket ble nedsatt. 1 klage ble avvist fordi klagen først innkom umiddelbart før vedtaket utløp.

87.3 Privat forpleining i det psykiske helsevernet

Det er ingen i psykiatrisk privatpleie i Telemark.

87.4 Godkjenning av institusjoner som skal ha ansvar for tvungent psykisk helsevern

Fylkesmannen har forberedt og oversendt en sak vedr. bygg 2, DPS Skien til Helsedirektoratet i 2010. Enheten har hatt godkjenning for ett år om gangen, knyttet til renoveringsplan som løper ut 2012.

87.5 Vedtak om overføring

Ingen slike saker i 2010.

87.6 Forpleining, kontroll og tilsyn med pasienter i det psykiske helsevern

Fylkesmannens adm.avd. anviser regninger fra kontrollkommisjonens arbeid etter attestering av kontrollkommisjonens leder.

Fylkesmannen oppnevner medlemmer og personlige varamedlemmer til kontrollkommisjonen. Helsedirektoratet har blitt tilsendt oversikt over kommisjonenes sammensetning fra 01.01.2010 i ekspedisjon av 17.12.09.

Fylkesmannen arrangerer årlig møter med psykiatrisk klinikkledelse og kontrollkommisjonen. I 2010 ble slikt møte arrangert 16.04.

87.7 Videre utvikling av det psykiske helsearbeidet i kommunene

Sammenstilling av rapportering fra kommunene om ressursbruk til psykisk helsearbeid i 2009, ble oversendt Helsedirektoratet 26.03.10.

Kartlegging av kommunenes prioritering av psykisk helsearbeid etter opptrappingsplanens avslutning, ble for året 2009, sendt Helsedirektoratet i ekspedisjon av 15.04.10.

Samlede søknader om videreutdanning i psykisk helsearbeid og videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og

unge, ble oversendt helsedirektoratet innen tidsfrist, og innvilgede tilskudd ble overført søkerkommunene. I 2010 var det i Telemark 10 utdanningskandidater inne i ordningen, fordelt på 6 kommuner.

Fylkesmannen har avholdt 2 møter for koordinatore/kontaktpersoner for psykisk helsearbeid i kommunen, ett med tema kriseteam, ett med tema Iplos. Saksbehandler har deltatt på nettverksamlinger mellom DPS og tilhørende kommuner, - og i slik sammenheng kunnet viderefremde statlige føringer. Saksbehandler har deltatt på R-BUP samling 25.05.10 og på samling NAPHA arrangerte 11-12.nov -10 om samhandlingsprosjekter.

Saksbehandler har åpnet møte Rådet for psykisk helse arrangerte i samarbeid med DPS Porsgrunn/Vestmar 6.10.10: Frivillighet før tvang.

Fylkesmannen har deltatt i arbeid med årlig konferanse i regi av Forum for psykisk helsearbeid i Telemark. Tema i 2010: Barn og unge i faresonen.

Psykisk helse i skolen har vært aktive i Telemark i 2010, og hatt støtte i fylkesmannen i rekruttering til arrangementene. "Alle har en psykisk helse" 20 deltakere fra 8 kommuner, "Hva er det med Monika?", 93 deltakere fra 11 kommuner. Dertil 2 stk work shop med innføring i "Zippys venner" for lærere, helsesøstre og PP, med resultat at 17 skoler fordelt på 7 kommuner kjører programmet for 1. klasser i skoleåret 2010/2011.

87.8 Dispensasjon fra forskrift om faglig ansvarlig for vedtak i det psykiske helsevernet

Det ble i 2010 gitt 1 dispensasjon. Helsedirektoratet er sendt kopi av fylkesmannens vedtak.

87.9 Godkjenning av psykiatriske poliklinikker

Det har blitt innrapportert til Helseøkonomiforvaltningen godkjente voksenpsykiatriske og barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikker og deres fagbemanning pr. 30.06.10 og pr. 31.12.10.

87.10 Gjennomføring av tvungent psykisk helsevern for personer som ikke har bosted i riket

Det har i 2010 vært 1 sak hvor Fylkesmannen i Telemark har gitt tilsagn om dekning av hjemhenting av pasient (norsk statsborger).

Resultatområde 88 Rusområdet

88.1 Alkoholoven

Fylkesmannen mottok 6 klager på kommunens vedtak etter alkoholoven. En klage gjaldt inndragning av salgsbevilling og 4 gjaldt inndragning av skjenkebevilling. To av disse klagen var ikke ferdigbehandlet ved årsskiftet. En klage gjaldt kommunens avslag på bevilling til brennevin.

Kommunens vedtak ble stadfestet i de 4 sakene som er ferdigbehandlet. Ingen av sakene ble sendt tilbake til kommunen til ny behandling. Ingen av klagerne fikk medhold i søknaden om utsatt iverksetting.

I Telemark var det 5 passasjerskip som hadde statlig skjenkebevilling i 2010. Vi ga en ny skjenkebevilling. To bevillinger bortfalt på grunn av manglende drift.

I 2010 ble det ikke foretatt kontroller vedrørende statlige skjenkebevillinger.

Vi har arrangert et dagskurs for kommunene i Telemark. Formålet med kurset var å bedre kvaliteten på kommunenes kontroll med skjenkebevillinger. Det kom deltakere fra 12 av de 18 telemarkskommunene.

Innleggene på kurset hadde fokus på hvordan kommunene kan utvikle bedre rutiner. Ved å styrke samarbeidet med politiet og andre aktører, kan arbeidet gjøres mer effektivt, blant annet mot overskjenking og skjenking til

mindreårige.

88.2 Rusmiddelarbeid

Samstilling av kommunens rapporter om bruk av tilskuddsmidler til kommunalt rusarbeid ble utarbeidet i tråd med retningslinjer gitt av Helsedirektoratet og sendt innen angitt frist. Like så ble frist for innsending av rapport vedr. videre-/etterutdanning overholdt.

Telemark fylke har ett KTP prosjekt som ligger i Tinn kommune. Prosjektet har vært fulgt opp gjennom mailer, tilbud om kursdeltakelse, telefoner og møte i kommunen.

Fylkesmannen avholdt kurs for NAV ledere, vår og høst i 2010, med tema internkontroll. Videre ble det arrangert en tilsynskonferanse hvor læring om tilsyn stod i sentrum. Fylkesmannen gjennomførte dialogmøte for kommuneledelsen våren 2010, hvor rus var et deltema. En del av fylkets kommuner deltok på møtet.

Telemark har tre rusnettverk som møtes etter avtale - Grenland og Vestmar, Midt-Telemark og Vest-Telemark. Alle kommunene har tilbud om nettverk og samtlige 18 kommuner har deltatt på en eller flere samlinger. I 2010 ble det avholdt syv samlinger. Deltakelsen i nettverkene har vært dominert av ansatte innenfor rus og psykiatrifeltet i kommunene, men det er også vært deltakere fra Porsgrunn, Skien, Seljord/Notodden DPS, Borgestadklinikken, rusprosjektet Sykehuset Telemark. Brukerorganisasjonene A-larm og LAR-Nett Telemark har vært representert i nettverket for Grenland og Vestmar.

I samarbeid med rusnettverkene og representanter fra Borgestadklinikken, rusteamet på Sykehuset Telemark og A - larm, har fylkesmannen arrangert en erfaringskonferanse innen rusfeltet. Tema på konferansen var oppfølging av rusmiddelavhengige i bolig.

I tillegg har alle lavterskel helsetiltakene i fylket vært invitert til ett nettverksmøte, hvor fire av fem kommuner/prosjekter var representert.

Individuell plan og brukervedvirkning har vært deltema på kurs som fylkesmannen har tilbudt ansatte innen rus, psykiatri, pleie og omsorg, boligkontor, kommunale foretak etc. Kurset hadde ca. 100 deltakere. I tillegg har dette vært tema på faglig fora i Midt-Telemark hvor fire/fem kommuner har deltatt. Ved syv kommunebesøke har fylkesmannes rusrådgiver etterspurt arbeid med IP og brukervedvirkning.

Tinn er Telemark fylkes KTP kommune. Tiltaket har vært fulgt opp gjennom to besøk, telefoner, mail og deltakelse på felles seminar.

Rus- og psykiatrirådgiverne fra Vestfold, Buskerud, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder har faste møtepunkter med kompetansesenteret/Borgestadklinikken. I tillegg har rusrådgiverne hatt enkeltstående møter med kompetansesenteret. Det er utarbeidet en felles kompetanseplan for de fem fylkene. Planen gjelder for 2010 og 2011.

Fylkesmannen har i samarbeid med Borgestadklinikken (KoRus) arrangert et todagers basiskurs i rus- og psykiatri for kommuner og NAV. IP og brukervedvirkning har vært en del av temaene på dette kurset. Det har i tillegg vært avholdt fire dagers opplæring i motiverende intervju for ansatte i kommuner og spesialisthelsetjenesten.

Borgestadklinikken (KoRus) har sammen med fylkesmannen deltatt i planlegging av faglig fora og bidratt med foredragsholdere i forhold til følgende tema: Brukervedvirkning og tidlig intervensjon.

Ressursrapportering

Ressursrapportering 2010 ble gjort ut fra at Sosial- og helseavdelingen ser hele sin oppgaveportefølje fra de ulike departement, direktorat og helsetilsyn som en helhet. Dette betyr at det i perioder benyttes personer fra et felt over på et annet, uten at det er mulig å detaljert rapportere på dette. Vi anser oppgaveløsning som det viktigste for avdelingen, ikke nødvendigvis hvor ressursene tas fra.

Avdelingen vil ved ressursrapportering i 2011 forsøke å få en noe bedre rapportering av ressursbruken, men frykter at vi også i 2011 vil se endel bruk av personer over grenser og utenfor egne områder. Dette vil det heller ikke nå være mulig å få rapportert på i detalj.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
81 Tilsyn og klagesaksbeh. etter sosialtj. loven	kr 478 166,23	kr 453 484,97
82 Tilsyn og klagesaksbeh. etter helsetj. loven	kr 1 844 782,23	kr 676 429,47
83 Folkehelsearbeid	kr 617 828,17	kr 44 323,46
84 og 85 Primærhelsetj. og Spesialhelsetj.	kr 780 665,18	kr 622 464,72
86 og 75 Omsorgstj, Habilitering og Rehabilitering	kr 367 395,62	kr 438 015,49
87 og 88 Psykisk helse og Rusområdet	kr 381 376,48	kr 1 514 203,08
76 og 77 Kvalitet og samhandling og Andre oppdrag	kr 155 819,89	kr 0,00
Andre oppgaver under HOD	kr 1 276 203,68	kr 185 985,70
Sum:	kr 5 902 237,00	kr 3 934 906,00

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Oppdrag for Samferdselsdepartementet

91.1 Avkjørselssaker etter vegloven

91.2 Konesjon til anlegg og drift av taubaner

Utenriksdepartementet

Resultatområde 92 Oppdrag for utenriksdepartementet

92.1 Apostiller

92.2 Forberedelse av saker om honorære konsuler

Kulturdepartementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Fylkesmannen har utbetalt 2,4 millioner kroner i statstilskudd til trossamfunn i Telemark. Tilskuddet ble fordelt på 6 381 medlemmer. Det var 36 registrerte og 1 uregistrert trossamfunn som søkte om statstilskudd i 2010. Sammenlignet med 2009 er det liten endring

39 trossamfunn er registrert hos Fylkesmannen i Telemark.

Ett nytt trossamfunn søkte om å bli registrert. Ett trossamfunn ble slettet. Ett nytt trossamfunn fikk vigselfrett.

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet

Resultatområde 93 Konsultasjonsprosedyrer mellom statlige myndigheter og sameting

Resultatområde 96 Gravferdsloven

I 2010 er det innvilget 28 søknader om tillatelse til askespredning og avslått 2. Det er 14 færre søknader enn i 2009. De fleste tillatelser er gitt for askespredning på havet utenfor Langesund og Jomfruland. I høyfjellet er det gitt flest tillatelser på Hardangervidda og i Gaustatoppenområdet. Grunnen til at to søknader ble avslått er at de omsøkte områdene ikke egner seg for askespredning.

Resultatområde 97 Lov om Helligdager

Åpningstider for faste utsalgssteder

I 2010 mottok vi ingen søknader om dispensasjon fra helligdagsloven eller søknader om å fastsette forskrift for typiske turiststeder.

Vi hadde en god del henvendelser fra kommuner og privatpersoner som gjaldt åpningstider for utsalgssteder. Vi har gitt opplysninger og utarbeidet en veiledning i forhold til lovbestemmelsene. Vi har også hatt møte med en kommune.

Resultatområde 98 Oppdrag på det administrative området

98.1 Rekruttere og beholde medarbeidere

Personer med innvandrerbakgrunn

Embetet har ikke satt mål eller utarbeidet planer for å øke rekrutteringen av personer med innvandrerbakgrunn. Imidlertid har vi fokus på dette i rekrutteringsprosessen. Interne retningslinjer ivaretar dette.

Embetet har i 2010 hatt to personer med innvandrerbakgrunn i midlertidig engasjement.

Embetet har også hatt praksisplass for en person med innvandrerbakgrunn.

Personer med redusert funksjonsevne

Embetet har ikke satt mål eller utarbeidet planer for å øke rekrutteringen av personer med redusert funksjonsevne. Imidlertid har vi fokus på dette i rekrutteringsprosessen. Interne retningslinjer ivaretar dette. I tillegg startet vi i 2010 med å annonsere på jobbportal for personer med nedsatt funksjonsevne.

Embetet er med på Traineeprogrammet 2011, og har sendt tilbud om ansettelse til en person med redusert funksjonsevne.

Sykefravær

Embetet har som et mål at sykefraværet skal være lavt, mindre enn 4% og 0% arbeidsrelatert.

Embetet har kontinuerlig fokus på utviklingen i sykefraværet. Kvartalsvis statistikk blir behandlet i ledermøtene, medbestemmelsesmøtene med hovedtillitsvalgte og i arbeidsmiljøutvalget.

Inkluderende arbeidsliv (IA)

Embetet startet i 2010 arbeidet med å evaluere de tiltak og retningslinjer vi har for å få et inkluderende arbeidsliv, og diskusjon med tillitsvalgte om nye tiltak på området.

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2010	% 2010	Antall 2011	% 2011
FMTE	1	0,9	2	1,8
Sum	1	0	2	0

98.2 Kompetanseutvikling

Som en del av arbeidet med den årlige virksomhetsplanen, utarbeids årlige planer for kompetanseutvikling. Planene bygger på:

- Årlige medarbeidersamtaler
- Resultat av arbeidsmiljøundersøkelser
- Drøftinger i avdelingene

Planene drøftes med organisasjonene i medbestemmelsesmøtet i februar.

Samarbeidskompetanse og medbestemmelse

I 2010 har Fylkesmannen i Telemark vært leder av Nettverk Østlandet. Nettverket ble etablert for å bistå de sentrale partene i arbeidet med gjennomføring av HTA punkt 5.6.1 Samarbeid og medbestemmelse. De avsatte midlene ble benyttet til opplæring av statlige ledere og tillitsvalgte. Det ble gjennomført flere kurs og konferanser med stor deltagelse.

I 2010 har vi hatt spesiell fokus på kvalitetssikring av våre ansattes kompetanse ved at ansatte utarbeider prosedyrer, retningslinjer og lignende for sine arbeidsoppgaver, som så blir lagt inn i vårt kvalitetssystem. I tillegg har vi fokus på kompetanseutvikling ved å oppfordre ansatte til å sende avviksmeldinger i henhold til utarbeidede prosedyrer og lignende.

Embetet har startet opp igjen med det internt utviklede programmet ”Til tjeneste”, som er en opplæring i fylkesmannsrollen og funksjon. Programmet er i hovedsak tiltenkt nytilsatte, men alle ansatte kan delta.

Embetet har kontinuerlig fokus på opplæring/oppfriskning i våre IKT-systemer.

8 ansatte har i 2010 fullført, eller påbegynt, etter/videreutdanning. Av disse er 2 menn og 6 kvinner. Det er disse tallene som er gjengitt i tabellen.

Fordeling menn/kvinner i lederstillinger

Embete	Kunngjorte lederstillinger	% tilsatte kvinner	% tilsatte menn	Antall kvinnelige ledere	Antall mannlige ledere
FMTE				3	4

Fordeling av kompetansemidler

Embete	% kompetanse kvinner	% kompetanse menn	% under 50 år	% over 50 år
FMTE	75	25	62	38

98.3 Medvirkning

Embetet har faste, planlagte møter én gang i måneden med de hovedtillitsvalgte (medbestemmelsesmøter) for å sikre medvirkning. Det er jevnlig møter i Arbeidsmiljøutvalget (AMU).

Embetet fikk i 2010 innvilget midler i henhold til punkt 5.6 i Hovedtariffavtalen. Pengene ble benyttet til en 2-dagers samling sammen med AMUs medlemmer, hovedtillitsvalgte og ledelsen. Tema på disse dagene var inkluderende arbeidsliv og utvikling av fellesskapet i embetet.

I henhold til Hovedavtalens §1, punkt 12, gjennomfører embetet hvert år en opplæring og forståelse av Hovedavtalens intensjoner. Ansvaret for å arrangere opplæringen skifter annet hvert år mellom ledelsen og tillitsvalgte.

Embetet gjennomfører hvert år en evaluering av samarbeidet på virksomhetsnivå på første medbestemmelsesmøte i januar.

Embetet har én person som er med i fylkesvis koordineringsgruppe for IA, og én person som er med i arbeidsgruppa som arrangerer den årlige HMS-dagen i Telemark.

98.4 Likestilling og likeverd

Embetet har 56% kvinner og 44% menn. I ledergruppa er det 3 kvinner og 4 menn.

Embetet gjennomfører hvert år, i forbindelse med lokale lønnsforhandlinger, en kartlegging av lønn fordelt på kjønn. Resultatet av denne kartleggingen legges fram for drøfting i medbestemmelsesmøte i september og ved evaluering av lønnsforhandlingene.

Embetet er opptatt av at begge kjønn er representert i arbeidsgrupper, prosjekter etc.

I 2011 vil vi forsøke å utarbeide konkrete mål og tiltak knyttet til aktivitetsplikten vedrørende likestilling og arbeid mot diskriminering.

98.5 Føringer på IKT-området

Geografiske informasjonssystem (GIS) tas i stadig større grad i bruk. Data fra Norge Digitalt lastes ned på lokal geodatabase for Buskerud og Telemark. Forvaltes i ArcGIS og distribueres over intranett til embetets saksbehandlere og over internett til publikum. Avtale med Telemark fylkeskommune om inntreden i samarbeidet mellom Buskerud og Telemark fra 1.1.2011.

Lokale data gjør at det kan utføres enkle utvalg/analyser i innsynsportalen. Lokal matrikkelkopi gir tilgang til oppdatert eier-, bygg- og adresseinfo. Preoppsatte wms-tjenester fra nasjonale leverandører av karttjenester, bl.a. presentasjon av gårdskart på nett med arealstatistikk i lokal løsning. Også til noen av kommunenes lokale planbaser. Systemet har adgangskontroll for sensitive data.

Ny versjon av ePhorte høsten 2010 medførte brudd i kommunikasjonen mellom ePhorte og kartportal. Dette var ikke løst ved utgangen av 2010.

Se forøvrig resultatområde 26.2 om embetes gis-bruk

Resultatområde 99 Partistøtteordningen

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane har ansvaret for å utbetale tilskudd til politiske partier for alle fylkesmannsembetene.

Andre

Ressursrapportering

Utover normal drift har vi i 2010 oppgradert 2 pauserom og fornyet en del kontormøbler. Vi har oppgradert både hardware og software på IKT-området.

Til siste oppgradering av ePhorte ble vi anbefalt å benytte konsulent fra Ergo. Vi stiller oss noe undrende til at en felles avtale for alle fylkesmennene ikke innebærer en fast pris på like tjenester. I dette tilfelle fakturerte Ergo etter timeforbruk.

Vi har også hatt en del utgifter til GIS-satsingen. Dette er et samarbeid mellom Fylkesmannen i Telemark og Fylkesmannen i Buskerud. I slutten av 2010 gikk også Telemark Fylkeskommune inn i samarbeidet.

Avvik på kr 23194,85 på resultatområde 950. Dette skyldes diverse utgifter (bla reiser) som er ført med resultatområde 9999. Denne feilen ble ikke oppdaget før årsavslutningen.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
Andre faglige oppg. på oppd. for statlige virk.	kr 446 881,51	kr 0,00
Andre faglige oppgaver for ikke-statlige virk.	kr 33 529,92	kr 0,00
Ressursbruk knyttet til adm/felles oppg./drift	kr 17 882 212,77	kr 0,00
Sum:	kr 18 362 624,00	kr 0,00